Digitized by Google

6 M
6
11 M
32
R 503



11. g. 13

Digitized by Google

P.IX.
2.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google



Digitized by Google

QUINTUS HORATIUS FLACCUS.



BIRMINGHAMIÆ:

Typis JOHANNIS BASKERVILLE.

MDCCLXX.

Digitized by Google

Digitized by Google

[library stamp, partly legible]

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBRI QUATUOR.

Digitized by Google

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER PRIMUS.

AD MÆCENATEM.

...ECA ... ROMA

ODE I.

Alios aliis rebus duci; ſe Lyricorum verſuum ſtudio teneri.

MÆCENAS atavis edite regibus,
O et præſidium et dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegiſſe juvat, metaque ſervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc, ſi mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, ſi proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis;
Gaudentem patrios findere ſarculo

Digitized by Google

Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rates
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die
Spernit; nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.
Multos caſtra juvant, et lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. Manet ſub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor;
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marſus aper plagas.
Me doctarum ederæ præmia frontium
Dis miſcent ſuperis; me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori
Secernunt populo: ſi neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Leſboum refugit tendere barbiton.
Quod ſi me Lyricis vatibus inſeris,
Sublimi feriam ſidera vertice.

AD

AD AUGUSTUM.

ODE II.

Deos omnes iratos eſſe Romanis ob Cæſaris cædem: unam imperii ſpem in Auguſto conſtitutam.

JAM ſatis terris nivis atque diræ
Grandinis miſit Pater, et rubente
Dextera ſacras jaculatus arces
Terruit Urbem:
Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pyrrhæ nova monſtra queſtæ;
Omne cum Proteus pecus egit altos
Viſere montes;
Piſcium et ſumma genus hæſit ulmo,
Nota quæ ſedes fuerat columbis;
Et ſuperjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus flavum Tiberim, retortis
Litore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Veſtæ;
Iliæ dum ſe nimium querenti
Jactat ultorem, vagus et ſiniſtra
Labitur ripa, Jove non probante, u-
xorius amnis.

Digitized by Google

Audiet cives acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſæ melius perirent;
Audiet pugnas vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divum populus ruentis
Imperi rebus? Prece qua fatigent
Virgines ſanctæ minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit partes ſcelus expiandi
Jupiter? Tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo:
Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, et Cupido:
Sive neglectum genus et nepotes
Reſpicis auctor,
Heu! nimis longo ſatiate ludo,
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer et Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem:
Sive mutata juvenem figura
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maiæ, patiens vocari
Cæſaris ultor.
Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus interſis populo Quirini;
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura

Digitized by Google

Tollat. Hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici Pater, atque Princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæſar.

O D E III.

Virgilio Athenas proficiſcenti ſecundam navigationem precatur; deinde occaſionem nactus, in hominum audaciam invehitur.

SIC te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium; finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animæ dimidium meæ.
Illi robur, et æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti;
Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,

Qui

Digitized by Google

Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, et
Infames ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras; ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætherea domo
Subductum, macies, et nova febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aera
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitia; neque
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

Digitized by Google

AD SESTIUM.

ODE IV.

Adventu veris, et communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

SOLVITUR acris hiems grata vice veris et Favoni,
Trahuntque ſiccas machinæ carinas:
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente luna;
Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore, terræ quem ferunt ſolutæ.
Nunc et in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu poſcat agna, ſive malit hœdo.
Pallida Mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. O beate Seſti,
Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet Nox, fabulæque Manes,
Et domus exilis Plutonia: quo ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis;
Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

AD

AD PYRRHAM.

ODE V.

Miſeros eſſe qui illius amore teneantur: ſe ex eo, tanquam e naufragio, enataſſe.

QUIS multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? Heu, quoties fidem
Mutatoſque Deos flebit, et aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea;
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis! Miſeri, quibus
Intentata nites. Me tabula ſacer
Votiva paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

Digitized by Google

AD AGRIPPAM.

ODE VI.

Bella ab eo geſta a Vario cantatum iri: ſe conviviis tantum et amoribus deſcribendis aptum eſſe.

SCRIBERIS Vario fortis, et hoſtium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cunque ferox navibus, aut equis
Miles, te duce, geſſerit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
Nec ſævam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyræ Muſa potens vetat
Laudes egregii Cæſaris, et tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit? aut pulvere Troico
Nigrum Merionem? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos convivia, nos prœlia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, ſive quid urimur,
Non præter ſolitum leves.

Digitized by Google

AD MUNATIUM PLANCUM.

ODE VII.

Alias aliis, ſibi Tiburtinam regionem placere. Cohortatio ad voluptates.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum bimariſve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſignes, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus unum opus eſt intactæ Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare; et
Undique decerptam fronti præponere olivam
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opimæ,
Quam domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.
* *
Albus ut obſcuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero; ſeu te fulgentia ſignis

Caſtra

Digitized by Google

Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſtes affatus amicos:
Quo nos cunque feret melior Fortuna parente,
Ibimus, o ſocii comiteſque.
Nil deſperandum Teucro duce, et auſpice Teucro:
Certus enim promiſit Apollo
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes, pejoraque paſſi
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens iterabimus æquor.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

Obſcure juvenem quendam, ut amore perditum, notat.

LYDIA, dic, per omnes
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere; cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque ſolis.
Cur neque militaris
Inter æquales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frænis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? Cur olivum

Sanguine viperino·
  Cautius vitat; neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſæpe diſco,
    Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinæ
    Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Trojæ
Funera; ne virilis
    Cultus in cædem et Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM.

ODE IX.

Hieme indulgendum voluptati.

VIDES ut alta ſtet nive candidum
  Soracte, nec jam ſuſtineant onus
  Silvæ laborantes, geluque
    Flumina conſtiterint acuto.
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens; atque benignius
  Deprome quadrimum Sabina,
    O Thaliarche, merum diota.
Permitte Divis cætera; qui ſimul
Stravere ventos æquore fervido
  Deprælantes, nec cupreſſi,
    Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere; et

Quem

Digitized by Google

Quem ſors dierum cunque dabit, lucro
 Appone: nec dulces amores
 Sperne puer, neque tu choreas.
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. Nunc et campus, et areæ,
 Leneſque ſub noctem ſuſurri
 Compoſita repetantur hora:
Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellæ riſus ab angulo,
 Pignuſque dereptum lacertis,
 Aut digito male pertinaci.

IN MERCURIUM.

ODE X.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus, et decoræ
 More palæſtræ:
Te canam magni Jovis ac Deorum
Nuncium, curvæque lyræ parentem;
Callidum, quidquid placuit, jocoſo
 Condere furto.
Te, boves olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
 Riſit Apollo.

Quin

Google

Quin et Atridas, duce te, ſuperbos
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſaloſque ignes, et iniqua Trojæ
Caſtra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus; virgaque levem coerces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus, et imis.

AD LEUCONOEN.

ODE XI.

Indulgendum voluptati, omiſſa futurorum cura.

TU ne quæſieris (ſcire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint Leuconoe; nec Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hiemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. Sapias; vina liques; et ſpatio brevi
Spem longam reſeces. Dum loquimur, fugerit invida
Ætas. Carpe diem, quam minimum credula poſtero.

AD

AD AUGUSTUM.

ODE XII.

Diis, heroibus, viriſque aliquot claris laudatis, poſtremo commendat Auguſtum.

QUEM virum aut heroa lyra, vel acri
Tibia, ſumis celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocoſa
Nomen imago,
Aut in umbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo; gelidove in Hæmo,
Unde vocalem temere inſecutæ
Orphea ſilvæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereſque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis Parentis
Laudibus? qui res hominum ac Deorum,
Qui mare et terras, variiſque mundum
Temperat horis:
Unde nil majus generatur ipſo;
Nec viget quidquam ſimile, aut ſecundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Prœliis

Prœliis audax neque te ſilebo,
Liber; et ſævis inimica virgo
Belluis; nec te, metuende certa
Phœbe ſagitta.
Dicam et Alciden; puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella reſulſit,
Defluit ſaxis agitatus humor;
Concidunt venti, fugiuntque nubes;
Et minax (quod ſic voluere) ponto
Unda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an ſuperbos
Tarquini faſces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.
Regulum, et Scauros, animæque magnæ
Prodigum, Pœno ſuperante, Paulum,
Gratus inſigni referam Camena,
Fabriciumque.
Hunc, et incomtis Curium capillis
Utilem bello tulit, et Camillum
Sæva paupertas, et avitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit occulto, velut arbor, ævo
Fama Marcelli. Micat inter omnes
Julium ſidus, velut inter ignes
Luna minores.

Gentis

Gentis humanæ Pater atque cuſtos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit juſto domitos triumpho,
Sive ſubjectos Orientis oræ
Seras et Indos;
Te minor latum reget æquus orbem:
Tu gravi curru quaties Olympum;
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM.

ODE XIII.

Dolet ſibi Telephum anteponi.

CUM tu, Lydia, Telephi
Cervicem roſeam, cerea Telephi
Laudas brachia; væ, meum
Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
Certa ſede manet; humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.

Digitized by Google

Uror, ſeu tibi candidos
    Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ; ſive puer furens
    Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
    Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oſcula, quæ Venus
    Quinta parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter et amplius,
    Quos irrupta tenet copula; nec malis
Divulſus querimoniis
    Suprema citius ſolvet amor die.

O D E XIV.

Tranſlatione a navi ducta imminentes Romanis calamitates denunciat, ſi Octavianum patiantur ab reipublicæ gubernaculis diſcedere.

O Navis, referent in mare te novi
    Fluctus? O! quid agis? Fortiter occupa
  Portum. Nonne vides ut
      Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæque gemant; ac ſine funibus
  Vix durare carinæ
      Poſſint imperioſius
Æquor? Non tibi ſunt integra lintea;

Non

Digitized by Google

Non Di, quos iterum preſſa voces malo.
Quamvis Pontica pinus,
Silvæ filia nobilis
Jactes et genus et nomen inutile:
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. Tu, niſi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper ſolicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium, curaque non levis,
Interfuſa nitentes
Vites æquora Cycladas.

ODE XV.

Nerei vaticinium de ruina Trojæ.

PASTOR cum traheret per freta navibus
Idæis Helenam perfidus hoſpitam;
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
Nereus fata. Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Græcia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
Eheu, quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! Quanta moves funera Dardanæ
Genti! Jam galeam Pallas, et ægida,
Curruſque, et rabiem parat.

Digitized by Google

Nequicquam Veneris præſidio ferox
Pectes cæſariem, grataque feminis
Imbelli cithara carmina divides:
    Nequicquam thalamo graves
Haſtas, et calami ſpicula Cnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque, et celerem ſequi
Ajacem: tamen, heu! ſerus adulteros
    Crines pulvere collines.
Non Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
    Teucerque, et Sthenelus ſciens
Pugnæ; ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. Ecce furit te reperire atrox
    Tydides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
    Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio
Matroniſque Phrygum claſſis Achillei:
Poſt certas hiemes uret Achaicus
    Ignis Pergameas domos.

PALIN-

Digitized by Google

PALINODIA.

ODE XVI.

Veniam petit a puella, quam iambis læſerat.

O Matre pulchra filia pulchrior,
Quem criminoſis cunque voles modum
Pones iambis; ſive flamma,
Sive mari libet Adriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius,
Non Liber æque, non acuta
Si geminant Corybantes æra,
Triſtes ut iræ: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Defectam, et inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Iræ Thyeſten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimæ
Stetere cauſæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem. Me quoque pectoris

Tentavit

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Tentavit in dulci juventa
Fervor, et in celeres iambos
Miſit furentem. Nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia; dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM.

ODE XVII.

Invitat eam in Lucretilem.

VELOX amœnum ſæpe Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus, et igneam
Defendit æſtatem capellis
Uſque meis, pluvioſque ventos.
Impune tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes et thyma deviæ
Olentis uxores mariti;
Nec virides metuunt colubras,
Nec Martiales hœdilia lupos;
Utcunque dulci, Tyndari, fiſtula
Valles, et Uſticæ cubantis
Levia perſonuere ſaxa.
Di me tuentur: Dis pietas mea
Et Muſa cordi eſt. Hic tibi Copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.

Hic

Hic in reducta valle Caniculæ
Vitabis æſtus, et fide Teia
  Dices laborantes in uno
    Penelopen vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Leſbii
Duces ſub umbra; nec Semeleius
  Cum Marte confundet Thyoneus
    Prælia; nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne male diſpari
Incontinentes injiciat manus,
  Et ſcindat hærentem coronam
    Crinibus, immeritamque veſtem.

AD VARUM.

ODE XVIII.

Vini potu moderato hilarari animum, immoderato rixas excitari.

NULLAM, Vare, ſacra vite prius ſeveris arborem
  Circa mite ſolum Tiburis, et mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſolicitudines.
Quis poſt vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Evius,

Cum

Digitized by Google

Cum ſas atque neſas exiguo fine libidinum
Diſcernunt avidi. Non ego te, candide Baſſareu,
Invitum quatiam; nec variis obſita frondibus
Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cœcus Amor ſui,
Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem,
Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA.

ODE XIX.

Se illius amore uri.

MATER ſæva Cupidinum,
  Thebanæque jubet me Semeles puer,
Et laſciva Licentia,
  Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glyceræ nitor
  Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
  Et vultus nimium lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus
  Cyprum deſeruit; nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
  Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.
Hic vivum mihi ceſpitem, hic
  Verbenas, pueri, ponite, thuraque
Bimi cum patera meri.
  Mactata veniet lenior hoſtia.

AD

Digitized by Google

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Invitat eum ad minime ſumtuoſum convivium.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipſe teſta
Conditum levi; datus in theatro
Cum tibi plauſus,
Care Mæcenas eques, ut paterni
Fluminis ripæ, ſimul et jocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum, et prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam: mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

Digitized by Google

IN DIANAM ET APOLLINEM.

ODE XXI.

Seculare Carmen.

DIANAM teneræ dicite virgines.
Intonſum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos lætam fluviis, et nemorum coma,
Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetra
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrymoſum, hic miſeram famem
Peſtemque a populo et principe Cæſare in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

AD

Digitized by Google

AD ARISTIUM.

ODE XXII.

Vitæ integritatem et innocentiam ubique eſſe tutam.

INTEGER vitæ, ſceleriſque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida ſagittis,
Fuſce, pharetra;
Sive per Syrtes iter æſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſilva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem:
Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit eſculetis;
Nec Jubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æſtiva recreatur aura;
Quod latus mundi nebulæ, maluſque
Jupiter urget:
Pone ſub curru nimium propinqui

Solis, in terra domibus negata;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.

ODE XXIII.

Non eſſe jam quod viriles complexus, viro matura, extimeſcat.

VITAS hinnuleo me ſimilis, Chloe,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non ſine vano
Aurarum et ſiluæ metu.
Nam, ſeu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, ſeu virides rubum
Dimovere lacertæ,
Et corde et genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Gætuluſve leo, frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

Digitized by Google

AD VIRGILIUM.

ODE XXIV.

Deflet Quintilii mortem.

QUIS deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis? Præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
  Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium perpetuus ſopor
Urget! cui Pudor, et Juſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
  Quando ullum inveniet parem?
Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu! non ita creditum
  Poſcis Quintilium Deos.
Quod? ſi Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
Non vanæ redeat ſanguis imagini,
  Quam virga ſemel horrida,
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum: ſed levius fit patientia,
  Quidquid corrigere eſt nefas.

AD

Digitized by Google

AD LYDIAM.

ODE XXV.

Inſultat ei, quod jam vetula viciſſim a juvenibus contemnatur.

PARCIUS junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi;
Nec tibi ſomnos adimunt; amatque
Janua limen,
Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. Audis minus et minus jam,
'Me tuo longas pereunte noctes,
Lydia, dormis?'
Invicem mœchos anus arrogantes
Flebis in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub interlunia vento:
Cum tibi flagrans amor, et libido,
Quæ ſolet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur ulceroſum;
Non ſine queſtu,
Læta quod pubes edera virenti
Gaudeat, pulla magis atque myrto;
Aridas frondes hiemis ſodali
Dedicet Hebro.

DE

Digitized by Google

DE ÆLIO LAMIA.

ODE XXVI.

Se ſoluto animo velle Lamiam laudare.

MUSIS amicus, triſtitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis; quis ſub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. O quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,
Pimplei dulcis: nil ſine te mei
Poſſunt honores. Hunc fidibus novis,
Hunc Leſbio ſacrare plectro
Teque tuaſque decet ſorores.

ODE XXVII.

Ad ſodales inter pocula rixantes,

NATIS in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt. Tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Vino

Digitized by Google

Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat! Impium
Lenite clamorem, ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? Dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? Non alia bibam
Mercede. Quæ te cunque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus, ingenuoque ſemper
Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus. Ah miſer,
Quanta laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flamma.
Quæ ſaga, quis te ſolvere Theſſalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimæra.

Digitized by Google

ODE XXVIII.

Inducitur Archytæ umbra nautæ cuidam reſpondens omnibus eſſe moriendum, oranſque ne ſe inſepultum jacere patiatur.

TE maris et terræ, numeroque carentis arenæ
  Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope litus parva Matinum
  Munera: nec quidquam tibi prodeſt
Aerias tentaſſe domos, animoque rotundum
  Percurriſſe polum, morituro.
Occidit et Pelopis genitor conviva Deorum;
  Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus: habentque
  Tartara Panthoiden, iterum Orco
Demiſſum; quamvis clypeo Trojana refixo
  Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti conceſſerat atræ;
  Judice te, non ſordidus auctor
Naturæ verique. Sed omnes una manet nox,
  Et calcanda ſemel via lethi.
Dant alios Furiæ torvo ſpectacula Marti:
  Exitio eſt avidum mare nautis.
Miſta ſenum ac juvenum denſentur funera: nullum
  Sæva caput Proſerpina fugit.

Digitized by Google

Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Oſſibus et capiti inhumato
Particulam dare. Sic, quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinæ
Plectantur ſilvæ, te ſoſpite; multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere forſan?
Debita jura viceſque ſuperbæ
Te maneant ipſum: precibus non linquar inultis;
Teque piacula nulla reſolvent.
Quanquam feſtinas, non eſt mora longa; licebit
Injecto ter pulvere curras.

Digitized by Google

AD ICCIUM.

ODE XXIX.

Mirum quiddam et monſtri ſimile dicit eſſe, eum a philoſophiæ ſtudio ad militiam tranſiſſe.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non ante devictis Sabææ
Regibus; horribilique Medo
Nectis catenas. Quæ tibi virginum,
Sponſo necato, barbara ſerviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum ſtatuetur unctis,
Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
Pronos relabi poſſe rivos
Montibus, ac Tiberim reverti;
Cum tu coemtos undique nobiles
Libros Panæti, Socraticam et domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

Digitized by Google

AD VENEREM.

ODE XXX.

Ut in ædem Glyceræ veniat.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.
Fervidus tecum puer, et ſolutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis ſine te Juventas,
Mercuriuſque.

ODE XXXI.

Quid petendum ab Apolline.

QUID dedicatum poſcit Apollinem
Vates? Quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? Non opimas
Sardiniæ ſegetes feracis;
Non æſtuoſæ grata Calabriæ
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;

Non

Non rura, quæ Liris quieta
Mordet aqua taciturnus amnis.
Premant Calenam falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: dives et aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce,
Dis carus ipſis; quippe ter et quater
Anno reviſens æquor Atlanticum
Impune. Me paſcunt olivæ,
Me cichorea, leveſque malvæ.
Frui paratis et valido mihi,
Latoe, dones; ac, precor, integra
Cum mente nec turpem ſenectam
Degere, nec cithara carentem.

ODE XXXII.

Rogatus ſeculare carmen componere, lyram precatur ut cantus argumento pares ſibi ſuggerat.

POSCIMUS. Si quid vacui ſub umbra
Luſimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age dic Latinum,
Barbite, carmen:
Leſbio primum modulate civi;
Qui ferox bello, tamen inter arma,

Sive

Digitized by Google

Sive jactatam religarat udo
        Litore navim,
Liberum et Muſas Veneremque et illi
Semper hærentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
        Crine decorum.
O decus Phœbi, et dapibus ſupremi
Grata teſtudo Jovis, O laborum
Dulce lenimen, mihi cunque ſalve
        Rite vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM.

ODE XXXIII.

Solatur eum aliorum exemplo, qui amantes non redamentur.

ALBI, ne doleas plus nimio memor
Immitis Glyceræ; neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
  Læſa præniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in aſperam
Declinat Pholoen; ſed prius Appulis
  Jungentur capreæ lupis,

Quam

Digitized by Google

Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic viſum Veneri; cui placet impares
Formas atque animos ſub juga ahenea
  Sævo mittere cum joco.
Ipſum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriæ
  Curvantis Calabros ſinus.

ODE XXXIV.

Pœnitere ſe irreligioſum extitiſſe, dum Epicureos ſectaretur.

PARCUS Deorum cultor et infrequens,
  Inſanientis dum ſapientiæ
  Conſultus erro; nunc retrorſum
    Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. Namque Dieſpiter,
Igni coruſco nubila dividens,
  Plerumque per purum tonantes
    Egit equos, volucremque currum;
Quo bruta tellus, et vaga flumina,
Quo Styx, et inviſi horrida Tænari
  Sedes, Atlanteuſque finis
    Concutitur. Valet ima ſummis

Mutare,

Digitized by Google

Mutare, et inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens: hinc apicen rapax
  Fortuna cum ſtridore acuto
    Suſtulit; hic poſuiſſe gaudet.

AD FORTUNAM.

ODE XXXV.

Orat Fortunam, ut ſervet Cæſarem in Britannos ire meditantem.

O DIVA, gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imo tollere de gradu
  Mortale corpus, vel ſuperbos
    Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſolicita prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
  Quicunque Bithyna laceſſit
    Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythæ,
Urbeſque, genteſque, et Latium ferox,
  Regumque matres barbarorum, et
    Purpurei metuunt tyranni.

Injurioſo

Digitized by Google

Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam ; neu populus frequens
  Ad arma ceſſantes, ad arma
    Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſæva Neceſſitas,
Clavos trabales et cuneos manu
  Geſtans ahena; nec ſeverus
    Uncus abeſt, liquidumve plumbum.
Te Spes, et albo rara Fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
  Utcunque mutata potentes
    Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, et meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
  Cum fæce ſiccatis amici,
    Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Cæſarem in ultimos
Orbis Britannos, et juvenum recens
  Examen Eois timendum
    Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu! cicatricum et ſceleris pudet,
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
  Ætas? Quid intactum nefaſti
    Liquimus? Unde manum juventus
Metu Deorum continuit? Quibus
Pepercit aris? O utinam nova
  Incude diffingas retuſum in
    Maſſagetas Arabaſque ferrum.

Digitized by Google

O D E XXXVI.

Gratulatur Numidæ amica fauſtum in potriam reditum.

ET thure et fidibus juvat
  Placare, et vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidæ Deos;
  Qui nunc, Heſperia ſoſpes ab ultima,
Caris multa ſodalibus,
  Nulli plura tamen dividit oſcula,
Quam dulci Lamiæ; memor
  Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque ſimul togæ.
  Creſſa ne careat pulchra dies nota;
Neu promtæ modus amphoræ,
  Neu morem in Salium ſit requies pedum;
Neu multi Damalis meri
  Baſſum Threicia vincat amyſtide;
Neu deſint epulis roſæ,
  Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
  Deponent oculos: nec Damalis novo
Divelletur adultero,
  Laſcivis ederis ambitioſior.

AD

Digitized by Google

AD SODALES.

ODE XXXVII.

Sodales ſuos ad lætitiam hortatur ob Actiacam Auguſti victoriam.

NUNC eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis; dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus et imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus;
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæſar, ab Italia volantem
Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniæ) daret ut catenis

Digitized by Google

Fatale monſtrum; quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe cita reparavit oras.
Auſa et jacentem viſere regiam
Vultu ſereno, fortis et aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior:
Sævis Liburnis ſcilicet invidens
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

AD

Digitized by Google

AD PUERUM.

ODE XXXVIII.

Non eſſe opus ſibi magno apparatu.

PERSICOS odi, puer, apparatus:
Diſplicent nexæ philyra coronæ:
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo: neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arcta
Vite bibentem.

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER SECUNDUS.
AD ASINIUM POLLIONEM.
ODE I.

Eum monet ut ſuas de bellis civilibus Tragœdias tantiſper intermittat, dum res civiles ordinarit.

MOTUM ex Metello conſule civicum,
Belliqne cauſas, et vitia, et modos,
Ludumque Fortunæ, graveſque
Principum amicitias, et arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ,
Tractas, et incedis per ignes
Suppoſitos cineri doloſo.
Paulum ſeveræ Muſa Tragœdiæ
Deſit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,

Inſigne

Digitized by Google

Inſigne mœſtis præſidium reis,
Et conſulenti, Pollio, curiæ;
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures: jam litui ſtrepunt:
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Videre magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere ſordidos;
Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, et Deorum quiſquis amicior
Afris inulta ceſſerat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthæ.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulcris impia prœlia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? Quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis, Muſa procax, jocis,
Ceæ retractes munera næniæ:
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leviore plectro.

AD

Digitized by Google

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

ODE II.

Avaritiam vituperat, et liberalitatem extollit.

NULLUS argento color eſt avaris
Abdito terris, inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.
Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam ſi Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Pœnus
Serviat uni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops;
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, et aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten,
Diſſidens plebi, numero beatorum
Eximit Virtus; populumque falſis
Dedocet uti
Vocibus; regnum et diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,

Digitized by Google

Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

AD Q. DELLIUM.

ODE III.

Moderate ferenda eſt utraque fortuna, omnibus impendente æqua moriendi conditione.

AEQUAM memento rebus in arduis
Servare mentem, non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia; moriture Delli,
Seu mœſtus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.
Qua pinus ingens albaque populus
Umbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo;
Huc vina, et unguenta, et nimium brevis
Flores amœnos ferre jube roſæ:
Dum res, et ætas, et ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coemtis ſaltibus, et domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,

Cedes;

Digitized by Google

Cedes; et exſtructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Diveſne, priſco et natus ab Inacho,
Nil intereſt, an pauper, et infima
De gente ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur: omnium
Verſatur urna, ſerius, ocyus
Sors exitura, et nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

ODE IV.

Quod ancillam amet, non eſſe cur eum pudeat: multis enim magnis viris idem uſu veniſſe.

NE ſit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu: prius inſolentem
Serva Briſeis niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta;
Barbaræ poſtquam cecidere turmæ
Theſſalo victore, et ademtus Hector

Digitized by Google

Tradidit feſſis leviora tolli
Pergama Graiis.
Neſcias an te generum beati
Phyllidis flavæ decorent parentes:
Regium certe genus, ac Penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe dilectam; neque ſic fidelem,
Sic lucro averſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia, et vultum, teretesque ſuras
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere luſtrum.

ODE V.

Revocandam eſſe mentem a cupiditate virginis immaturæ.

NONDUM ſubacta ferre jugum valet
Cervice; nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æſtum, nunc in udo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis.

Digitized by Google

Prægeſtientis. Tolle cupidinem
Immitis uvæ: jam tibi lividos
Diſtinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te ſequetur (currit enim ferox
Ætas; et illi, quos tibi demſerit,
Apponet annos) jam proterva
Fronte petet Lalage maritum;
Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris; albo ſic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Cnidiuſve Gyges:
Quem ſi puellarum insereres choro,
Mire ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD

Digitized by Google

AD SEPTIMIUM.

ODE VI.

Tiburtinæ et Tarentinæ regionis amœnitatem laudat.

SEPTIMI Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum juga ferre noſtra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura ſemper
Æſtuat unda:
Tibur Argeo poſitum colono
Sit meæ ſedes utinam ſenectæ;
Sit modus laſſo maris, et viarum,
Militiæque.
Unde ſi Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ovibus Galeſi
Flumen, et regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet; ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro;
Ver ubi longum tepidaſque præbet
Jupiter brumas, et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, et beatæ

Poſtulant

Digitized by Google

Poſtulant arces: ibi tu calentem
Debita ſparges lacryma favillam
Vatis amici.

AD POMPEIUM.

ODE VII.

Huic reditum e militia gratulatur.

O SÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritum
Dis patriis, Italoque cœlo,
Pompei, meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos et celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula;
Cum fracta virtus, et minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aere:
Te rurſus in bellum reſorbens
Unda fretis tulit æſtuoſis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem;
Longaque feſſum militia latus

Depone

Depone ſub lauru mea; neu
Parce cadis tibi deſtinatis.
Oblivioſo levia Maſſico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de conchis. Quis udo
Deproperare apio coronas
Curatve myrto? Quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego ſanius
Bacchabor Edonis. Recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

AD BARINEN.

ODE VIII.

Non eſſe cur ei juranti credatur: formoſarum enim perjuria a Diis non vindicari.

ULLA ſi juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuiſſet unquam;
Dente ſi nigro fieres, vel uno
Turpior ungui;
Crederem: ſed tu, ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, ac toto taciturna noctis

Signa

Digitized by Google

Signa cum cœlo, gelidaque Divos
    Morte carentes.
Ridet hoc, inquam, Venus ipſa: rident
Simplices Nymphæ; ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens ſagittas
    Cote cruenta.
Adde, quod pubes tibi creſcit omnis:
Servitus creſcit nova: nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
    Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt juvencis;
Te ſenes parci; miſeræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
    Aura maritos.

AD VALGIUM.

ODE IX.

Ut Myſtæ pueri mortem aliquando tandem flere deſinat.

NON ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros; aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ
    Uſque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſes per omnes; aut Aquilonibus

Digitized by Google

Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademtum; nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos; neque impubem parentes
Troilon, aut Phrygiæ ſorores
Flevere ſemper. Deſine mollium
Tandem querelarum; ac potius nova
Cantemus Auguſti tropæa
Cæſaris; et rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices;
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIUM.

ODE X.

Servandam eſſe mediocritatem, et animi in utraque fortuna æquabilitatem.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urgendo; neque, dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Litus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti; caret invidenda
Sobrius aula.
Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus; excelſæ graviore caſu
Decidunt turres; feriuntque ſummos
Fulmina montes.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene præparatum
Pectus. Informes hiemes reducit
Jupiter: idem
Summovet. Non, ſi male nunc, et olim
Sic erit. Quondam citharæ tacentem
Suſcitat Muſam, neque ſemper arcum
Tendit Apollo.

Digitized by Google

Rebus anguſtis animoſus atque
Fortis appare: ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

AD QUINTIUM HIRPINUM.

ODE XI.

Jucunde vivendum eſſe, omiſſis curis.

QUID bellicoſus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet Adria
Diviſus objecto, remittas
Quærere; neu trepides in uſum
Poſcentis ævi pauca. Fugit retro
Levis Juventas et Decor, arida
Pellente laſcivos amores
Canitie, facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt honor
Vernis; neque uno Luna rubens nitet
Vultu. Quid æternis minorem
Conſiliis animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes ſic temere, et roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Aſſyriaque nardo
Potamus uncti? Diſſipat Evius
Curas edaces. Quis puer ocyus

Reſtinguet

Digitized by Google

Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? Eburna dic age cum lyra
Maturet, incomtam Lacænæ
More comam religata nodo.

AD MÆCENATEM.

ODE XII.

Non convenire res graves Lyrico carmini.

NOLIS longa feræ bella Numantiæ,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum ſanguine, mollibus
Aptari citharæ modis;
Nec ſævos Lapithas, et nimium mero
Hylæum; domitoſve Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis prœlia Cæſaris,
Mæcenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Muſa Licymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus:

Quam

Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
  Dianæ celebris die.
Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniæ,
  Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem; aut facili ſævitia negat,
Quæ poſcente magis gaudeat eripi,
  Interdum rapere occupet.

O D E XIII.

In arborem, cujus caſu in agro Sabino pene oppreſſus eſt.

ILLE et nefaſto te poſuit die
(Quicunque) primum, et ſacrilega manu
  Produxit, arbos, in nepotum
    Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum et parentis crediderim ſui
Fregiſſe cervicem, et penetralia
  Sparſiſſe nocturno cruore
    Hoſpitis: ille venena Colcha,
Et quidquid uſquam concipitur nefas,
Tractavit; agro qui ſtatuit meo

Te

Te triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. Navita Boſporum
Pœnus perhorreſcit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata;
Miles ſagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus et Italum
Robur: ſed improviſa leti
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quam pene furvæ regna Proſerpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedeſque diſcretas piorum, et
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus;
Et te ſonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli!
Utrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur umbræ dicere: ſed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues.
Quin et Prometheus, et Pelopis parens
Dulci laborem decipitur ſono;

Digitized by Google

Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTUMUM.

ODE XIV.

Mortem vitari non poſſe.

EHEU! fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis et inſtanti ſenectæ
Afferet, indomitæque morti.
Non ſi trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris; qui ter amplum
Geryonem Tityonque triſti
Compeſcit unda, ſcilicet omnibus,
Quicunque terræ munere veſcimur,
Enaviganda, ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriæ:
Fruſtra per Autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Æolides laboris.

Linquenda

Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor: neque harum, quas colis, arborum
Te, præter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet hæres Cæcuba dignior
Servata centum clavibus, et mero
Tinget pavimentum ſuperbus,
Pontificum potiore cœnis.

ODE XV.

Antiquorum frugalitatem recenti luxui opponit.

JAM pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent: undique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu, platanuſque cœlebs
Evincet ulmos: tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia narium,
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori:
Tum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Præſcriptum et intonſi Catonis
Auſpiciis, veterumque norma.
Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis

Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant; oppida publico
Sumtu jubentes, et Deorum
Templa novo decorare ſaxo.

AD GROSPHUM.

ODE XVI.

Tranquillitatem animi optari omnibus, eamque coercendis cupiditatibus comparari.

OTIUM Divos rogat in patenti
Prenſus Ægæo, ſimul atra nubes
Condidit lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura venale, nec auro.
Non enim gazæ, neque conſularis
Summovet lictor miſeros tumultus
Mentis, et Curas laqueata circum
Tecta volantes.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum;

Nec

Nec leves ſomnos timor aut cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terris alio calentes
Sole mutamus? Patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit æratas vitioſa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cervis, et agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præſens animus quod ultra eſt
Oderit curare, et amara leni
Temperet riſu. Nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ: mihi parva rura, et
Spiritum Graiæ tenuem Camenæ
Parca non mendax dedit, ac malignum
Spernere vulgus.

Digitized by Google

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.

ODE XVII.

Quo mortuo, negat ſe velle vivere.

CUR me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columenque rerum.
Ah! te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror alteram,
Nec carus æque, nec ſuperſtes
Integer? Ille dies utramque
Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi ſacramentum: Ibimus, ibimus,
Utcunque præcedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ ſpiritus igneæ,
Nec, ſi reſurgat, centimanus Gyas
Divellet unquam: ſic potenti
Juſtitiæ placitumque Parcis.
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horæ; ſeu tyrannus
Heſperiæ Capricornus undæ:
Utrumque noſtrum incredibili modo

Conſentit

Digitized by Google

Conſentit aſtrum. Te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas; cum populus frequens
Fauſtum theatris ter crepuit ſonum:
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextra levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. Reddere victimas
Ædemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Mediocri ſua fortuna beatus popularium luxum et avaritiam inſectatur.

NON ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettias
Premunt columnas ultima reciſæ
Africa: neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtæ purpuras clientæ.
At fides, et ingeni
Benigna vena eſt; pauperemque dives
Me petit. Nihil ſupra
Deos laceſſo, nec potentem amicum

Digitized by Google

Largiora flagito,
  Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
  Novæque pergunt interire lunæ:
Tu ſecanda marmora
  Locas ſub ipſum funus; ac ſepulcri
Immemor ſtruis domos;
  Mariſque Baiis obſtrepentis urges
Summovere litora,
  Parum locuples continente ripa.
Quid, quod uſque proximos
  Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
  Salis avarus? Pellitur paternos
In ſinu ferens Deos
  Et uxor et vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
  Rapacis Orci ſede deſtinata
Aula divitem manet
  Herum. Quid ultra tendis? Æqua tellus
Pauperi recluditur,
  Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
  Revexit, auro captus. Hic ſuperbum
Tantalum atque Tantali
  Genus coercet; hic levare functum
Pauperem laboribus
  Vocatus, atque non vocatus, audit.

IN

Digitized by Google

IN BACCHUM.

ODE XIX.

Sibi fas eſſe Bacchi laudes, ut ejus numine pleno et concitato, canere.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite, poſteri)
Nymphaſque diſcentes, et aures
Capripedum Satyrorum acutas.
Evœ! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur: Evœ! parce, Liber,
Parce, gravi metuende thyrſo.
Fas pervicaces ſit mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis iterare mella:
Fas et beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis uvidus in jugis
Nodo coerces viperino
Biſtonidum ſine fraude crines.

Tu

Digitized by Google

Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
  Rhœtum retorſiſti leonis
    Unguibus, horribilique mala:
Quanquam, choreis aptior et jocis
Ludoque dictus, non ſat idoneus
  Pugnæ ferebaris; ſed idem
    Pacis eras mediuſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
  Caudam; et recedentis trilingui
    Ore pedes tetigitque crura.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Famam ſuam æternam fore.

NON uſitata, non tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
  Vates; neque in terris morabor
    Longius; invidiaque major
Urbes relinquam. Non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego (quem vocant)
  Dilecte Mæcenas, obibo;
    Nec Stygia cohibebor unda.
Jam jam reſidunt cruribus aſperæ

Pelles;

Digitized by Google

Pelles; et album mutor in alitem
Superna; naſcunturque leves
Per digitos humeroſque plumæ.
Jam Dædaleo tutior Icaro
Viſam gementis litora Boſpori,
Syrteſque Gætulas, canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, et qui diſſimulat metum
Marſæ cohortis; Dacus, et ultimi
Noſcent Geloni; me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere næniæ,
Luctuſque turpes et querimoniæ:
Compeſce clamorem, ac ſepulcri
Mitte ſupervacuos honores.

Digitized by Google

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER TERTIUS.

AD ASINIUM POLLIONEM.

ODE I.

Non opibus, aut honoribus, ſed animi tranquillitate vitam beatam effici.

ODI profanum vulgus, et arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita Muſarum ſacerdos
Virginibus puerisſque canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Jovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio moventis.
Eſt ut viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis; hic generoſior
Deſcendat in campum petitor;
Moribus hic meliorque fama

Contendat;

Digitized by Google

Contendat; illi turba clientium
Sit major: æqua lege Neceſſitas
Sortitur inſignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem;
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſolicitat mare,
Nec ſævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Funduſque mendax; arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.
Contracta piſces æquora ſentiunt,
Jactis in altum molibus. Huc frequens
Cæmenta demittit redemtor
Cum famulis, dominuſque terræ
Faſtidioſus: ſed Timor et Minæ
Scandunt eodem quo dominus; neque
Decedit ærata triremi, et
Poſt equitem ſedet atra Cura

Quod ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit uſus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumve coſtum;
Cur invidendis poſtibus, et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operoſiores?

AD AMICOS.

ODE II.

Pueros ab ineunte ætate aſſueſaciendos eſſe rei militari, et vitæ laborioſæ.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat, et Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſta;
Vitamque ſub dio, et trepidis agat
In rebus. Illum ex mœnibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, et adulta virgo
Suſpiret: Eheu! ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem; quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.

Digitized by Google

Dulce et decorum eſt pro patria mori.
Mors et ſugacem perſequitur virum;
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus, timidove tergo.
Virtus, repulſæ neſcia ſordidæ, in-
contaminatis fulget honoribus;
Nec ſumit aut ponit ſecures
Arbitriò popularis auræ.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via;
Cœtuſque vulgares, et udam
Spernit humum fugiente penna.
Eſt et fideli tuta ſilentio
Merces. Vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanæ, ſub iſdem
Sit trabibus, fragilemve mecum
Solvat phaſelum. Sæpe Dieſpiter
Neglectus inceſto addidit integrum:
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede Pœna claudo.

ODE

ODE III.

Auguſtum, ne ſedem imperii Trojam transferat, clam dehortatur.

JUSTUM, ac tenacem propoſiti virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida; neque Auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus:
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, hac vagus Hercules
Eniſus arces attigit igneas;
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit;
Gratum elocuta conſiliantibus
Junone Divis: Ilion, Ilion
Fatalis inceſtuſque judex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo deſtituit Deos
Mercede pacta Laomedon, mihi

Caſtæque

Digitized by Google

Caſtæque damnatam Minervæ,
Cum populo et duce fraudulento.
Jam nec Lacænæ ſplendet adulteræ
Famoſus hoſpes; nec Priami domus
Perjura pugnaces Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. Protinus et graves
Iras, et inviſum nepotem,
Troica quem peperit ſacerdos,
Marti redonabo. Illum ego lucidas
Inire ſedes, ducere nectaris
Succos, et aſcribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
Dum longus inter ſæviat Ilion
Romamque pontus; qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridiſque buſto
Inſultet armentum, et catulos feræ
Celent inultæ; ſtet Capitolium
Fulgens, triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda late nomen in ultimas
Extendat oras; qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Qua tumidus rigat arva Nilus;
Aurum irrepertum, et ſic melius ſitum
Cum terra celat, ſpernere fortior,

Quam

Digitized by Google

Quam cogere humanos in uſus
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicunque mundi terminus obſtitit,
Hunc tangat armis; viſere geſtiens
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulæ pluviique rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico; ne nimium pii,
Rebuſque fidentes, avitæ
Tecta velint reparare Trojæ.
Trojæ renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis et ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus,
Auctore Phœbo; ter pereat meis
Exciſus Argivis; ter uxor
Capta virum pueroſque ploret.
Non hæc jocoſæ conveniunt lyræ.
Quo Muſa tendis? Deſine pervicax
Referre ſermones Deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

Digitized by Google

AD CALLIOPEN.

ODE IV.

Muſarum præſidio e periculis ereptum ſe dicit, eodemque tutum ſemper fore ſperat.

DESCENDE cœlo, et dic age tibia
Regina longum Calliope melos;
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus citharaque Phœbi.
Auditis? an me ludit amabilis
Inſania? Audire, et videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos et aquæ ſubeunt, et auræ.
Me fabuloſæ Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatumque ſomno,
Fronde nova puerum palumbes
Texere; mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſæ nidum Acherontiæ,
Saltuſque Bantinos, et arvum
Pingue tenent humilis Ferenti;
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem et urſis; ut premerer ſacra
Lauroque, collataque myrto,
Non ſine Dis animoſus infans.

Veſter,

Veſter, Camenæ, veſter in arduos
Tollor Sabinos; ſeu mihi frigidum
Præneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.
Veſtris amicum fontibus et choris,
Non me Philippis verſa acies retro,
Devota non extinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcunque mecum vos eritis; libens
Inſanientem navita Boſporum
Tentabo, et arentes arenas
Litoris Aſſyrii viator.
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et lætum equino ſanguine Concanum:
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Cæſarem altum, militia ſimul
Feſſas cohortes reddidit oppidis,
Finire quærentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium et datis, et dato
Gaudetis almæ. Scimus ut impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, et umbras, regnaque triſtia,
Divoſque, mortaleſque turbas
Imperio regit unus æquo.

Digitized by Google

Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratreſque tendentes opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhoeus, et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœtus, evulſiſque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis ægida
Poſſent ruentes? Hinc avidus ſtetit
Vulcanus; hinc Matrona Juno, et
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliæ lavit
Crines ſolutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque ſilvam,
Delius et Patareus Apollo.
Vis conſili expers mole ruit ſua:
Vim temperatam Di quoque provehunt
In majus: idem odere vires
Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gyas
Sententiarum, notus et integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus ſagitta.
Injecta monſtris Terra dolet ſuis;
Mœretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Ætnam:

Incon-

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Cuſtos: amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

AUGUSTI LAUDES.

ODE V.

M. Attilii Reguli conſtantia, et ad Pœnos reditus.

COELO tonantem credidimus Jovem
Regnare: præſens Divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio, gravibuſque Perſis.
Mileſne Craſſi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? et hoſtium
(Proh Curia, inverſique mores!)
Conſenuit ſocerorum in armis
Sub rege Medo Marſus et Appulus,
Anciliorum et nominis et togæ
Oblitus, æternæque Veſtæ,
Incolumi Jove et urbe Roma?
Hoc caverat mens provida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, et exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum,
Si non periret immiſerabilis

Captiva

Digitized by Google

Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, et arma
Militibus ſine cæde, dixit,
Derepta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, et arva
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit? Flagitio additis
Damnum: neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco;
Nec vera virtus, cum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus;
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem
Hic, unde vitam ſumeret aptius;
Pacem duello miſcuit. O pudor!
O magna Carthago, probroſis
Altior Italiæ ruinis!
Fertur pudicæ conjugis oſculum,
Parvoſque natos, ut capitis minor,
Ab ſe removiſſe, et virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum;
Donec labantes conſilio Patres

Firmaret

Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exul.
Atqui ſciebat quæ ſibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obſtantes propinquos,
Et populum reditus morantem;
Quam ſi clientum longa negotia,
Dijudicata lite, relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

AD ROMANOS.

ODE VI.

Religionis contemtum et morum corruptelam maxima Romanis mala intuliſſe.

DELICTA majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
Ædeſque labentes Deorum, et
Fœda nigro ſimulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Heſperiæ mala luctuoſæ.
Jam bis Monæſes, et Pacori manus

Non

Digitized by Google

Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros, et adjeciſſe prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam ſeditionibus
Delevit Urbem Dacus et Æthiops;
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Fœcunda culpæ ſecula nuptias
Primum inquinavere, et genus, et domos:
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, et fingitur artibus;
Jam nunc et inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina; neque eligit,
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed juſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito; ſeu vocat inſtitor,
Seu navis Hiſpanæ magiſter,
Dedecorum pretioſus emtor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor ſanguine Punico;
Pyrrhumque, et ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum

Proles,

Proles, Sabellis docta ligonibus
  Verſare glebas, et ſeveræ
    Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſtes; Sol ubi montium
Mutaret umbras, et juga demeret
  Bobus fatigatis, amicum
    Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum, pejor avis, tulit
  Nos nequiores, mox daturos
    Progeniem vitioſiorem.

AD ASTERIEN.

ODE VII.

Solatur eam de mariti abſentia ſolicitam, et ut in ejus fide maneat hortatur.

QUID fles, Aſterie, quem tibi candidi
  Primo reſtituent vere Favonii
  Thyna merce beatum,
    Conſtantis juvenem fide
Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
Poſt inſana Capræ ſidera, frigidas
  Noctes, non ſine multis
    Inſomnis lacrymis, agit.
Atqui ſolicitæ nuncius hoſpitæ,

Suſpirare Chloen, et miſeram tuis
   Dicens ignibus uri,
      Tentat mille vafer modis.
Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falſis impulerit criminibus, nimis
   Caſto Bellerophonti
      Maturare necem, refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens;
   Et peccare docentes
      Fallax hiſtorias monet:
Fruſtra: nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit, adhuc integer. At, tibi
   Ne vicinus Enipeus
      Plus juſto placeat, cave.
Quamvis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio;
   Nec quiſquam citus æque
      Tuſco denatat alveo:
Prima nocte domum claude; neque in vias
Sub cantu querulæ deſpice tibiæ:
   Et te ſæpe vocanti
      Duram, difficilis mane.

A D

Digitized by Google

AD MÆCENATEM.

ODE VIII.

Cur Cal. Martiis, quum uxorem non habeat nihilominus ſacrificet ac epuletur.

MARTIIS cœlebs quid agam Calendis,
Quid velint flores, et acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguæ.
Voveram dulces epulas, et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem aſtrictum pice dimovebit
Amphoræ, fumum bibere inſtitutæ
Conſule Tullo.
Sume, Mæcenas, cyathos amici
Soſpitis centum; et vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis eſto
Clamor et ira.
Mitte civiles ſuper Urbe curas.
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
Diffidet armis:

Servit Hiſpanæ vetus hoſtis oræ
Cantaber, ſera domitus catena:
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere; et
Dona præſentis rape lætus horæ, ac
Linque ſevera.

AD LYDIAM.

ODE IX.

Dialogus Horatii et Lydiæ.

HORATIUS.

DONEC gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat;
Perſarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non alia magis
Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloen;
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HOR. Me nunc Threſſa Chloe regit,
Dulces docta modos, et citharæ ſciens;
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animæ fata ſuperſtiti.

LYD.

Digitized by Google

LYD. Me torret face mutua
 Thurini Calais filius Ornyti;
Pro quo bis patiar mori,
 Si parcent puero fata ſuperſtiti.
HOR. Quid ſi priſca redit Venus,
 Diductoſque jugo cogit aheneo?
Si flava excutitur Chloe,
 Rejectæque patet janua Lydiæ?
LYD. Quanquam ſidere pulchrior
 Ille eſt; tu levior cortice, et improbo
Iracundior Adria:
 Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

AD LYCEN.

ODE X.

Ut, poſita duritie, aliqua ipſius miſericordia capiatur.

EXTREMUM Tanaim ſi biberes, Lyce,
 Sævo nupta viro; me tamen aſperas
Porrectum ante fores objicere incolis
 Plorares Aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulchra ſatum tecta remugiat?
Ventis et poſitas ut glaciet nives
 Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam;

Ne

Ne currente rota funis eat retro.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens,
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice ſaucius
Curvat; ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior eſculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit liminis aut aquæ
Cœleſtis patiens latus.

AD MERCURIUM.

ODE XI.

Ut cantus ſibi dictet, quibus Lyde flecti poſſit.

MERCURI, (nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque teſtudo reſonare ſeptem
Callida nervis,
Nec loquax olim neque grata, nunc et
Divitum menſis et amica templis:
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
Applicet aures;
Quæ, velut latis equa trima campis,
Ludit exultim metuitque tangi,

Nuptiarum

Nuptiarum expers, et adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres comiteſque ſilvas
Ducere, et rivos celeres morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ
Cerberus; quamvis furiale centum
Muniant angues caput, æſtuatque
Spiritus teter, ſanieſque manet
Ore trilingui.
Quin et Ixion Tityoſque vultu
Riſit invito: ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus atque notas
Virginum pœnas, et inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata
Quæ manent culpas etiam ſub Orco.
Impiæ, (nam quid potuere majus?)
Impiæ ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis, face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, et in omne virgo
Nobilis ævum;
Surge, quæ dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde

Non

Non times, detur: ſocerum ac ſceleſtas
        Falle ſorores;
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos eheu! lacerant. Ego illis
Mollior nec te feriam, neque intra
        Clauſtra tenebo.
Me pater ſævis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci;
Me vel extremos Numidarum in agros
        Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt et auræ,
Dum favet nox et Venus: i ſecundo
Omine; et noſtri memorem ſepulcro
        Scalpe querelam.

AD NEOBULEN.

ODE XII.

Eam Hebri adoleſcentis amore captam inertiæ ſe ac deſidiæ dediſſe.

MISERARUM eſt, neque amori dare ludum,
  Neque dulci mala vino lavere; aut ex-
  animari metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi qualum Cythereæ puer ales,
  Tibi telas operoſæque Minervæ
  Studium aufert, Neobule, Liparæi nitor Hebri,

Simul

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis;
Eques ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus;
Celer idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, et
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BANDUSIÆ.

ODE XIII.

Commendat ejus amœnitatem.

O Fons Banduſiæ, ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus,
Cras donaberis hœdo;
Cui frons turgida cornibus
Primis et Venerem et prœlia deſtinat:
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos
Laſcivi ſoboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Neſcit tangere: tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Præbes, et pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impoſitam ilicem

Saxis, unde loquaces
Lymphæ deſiliunt tuæ.

DE REDITU AUGUSTI.

ODE XIV.

HERCULIS ritu modo dictus, O Plebs,
Morte venalem petiiſſe laurum,
Cæſar Hiſpana repetit Penates
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat, juſtis operata Divis;
Et ſoror clari ducis; et decoræ
Supplice vitta
Virginum matres, juvenumque nuper
Soſpitum. Vos O pueri, et puellæ
Jam virum expertæ, male ominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi feſtus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæſare terras.
I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli;
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic et argutæ properet Neæræ

Myrrheum

Digitized by Google

Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albeſcens animos capillus
Litium et rixæ cupidos protervæ.
Non ego hoc ferrem calidus juventa,
Conſule Planco.

IN CHLORIN.

ODE XV.

Ut ſaltem vetula nequitiæ ac libidini modum ſtatuat.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ
Famoſiſque laboribus:
Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non, ſi quid Pholoen ſatis,
Et te, Chlori, decet. Filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Laſcivæ ſimilem ludere capreæ:
Te lanæ prope nobilem
Tonſæ Luceriam, non citharæ decent,

Digitized by Google

Nec flos purpureus roſæ,
  Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

AD MÆCENATEM.

ODE XVI.

Divitias malorum omnium fontem eſſe, ſummum vitæ bonum in mediocritate conſiſtere.

INCLUSAM Danaen turris ahenea.
  Robuſtæque fores, et vigilum canum
  Triſtes excubiæ munierant ſatis
    Nocturnis ab adulteris;
Si non Acriſium virginis abditæ
Cuſtodem pavidum Jupiter et Venus
  Riſiſſent: fore enim tutum iter et patens
    Converſo in pretium Deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
  Ictu fulmineo. Concidit auguris
    Argivi domus, ob lucrum
Demerſa exitio. Diffidit urbium
Portas vir Macedo, et ſubruit æmulos
  Reges muneribus. Munera navium
    Sævos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Jure perhorrui

Late

Digitized by Google

Late conſpicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
Ab Dis plura feret. Nil cupientium
Nudus caſtra peto ; et transfuga divitum
Partes linquere geſtio,
Contemtæ dominus ſplendidior rei,
Quam ſi quidquid arat non piger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, ſilvaque jugerum
Paucorum, et ſegetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit ſorte beatior.
Quanquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læſtrygonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi, nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis;
Importuna tamen pauperies abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam ſi Mygdoniis regnum Alyattei
Campis continuem. Multa petentibus
Deſunt multa. Bene eſt, cui Deus obtulit
Parca quod ſatis eſt manu.

A D

Digitized by Google

AD ÆLIUM LAMIAM.

ODE XVII.

Ut diem craſtinum, qui ater et nubilus fore videbatur, hilare tranſigat.

AELI, vetuſto nobilis ab Lamo,
[Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos; et nepotum
Per memores genus omne faſtos
Auctore ab illo ducit originem]
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, et innantem Maricæ
Litoribus tenuiſſe Lirim
Late tyrannus: cras foliis nemus
Multis, et alga litus inutili
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet; aquæ niſi fallit augur
Annoſa cornix. Dum potes, aridum
Compone lignum. Cras genium mero
Curabis, et porco bimeſtri,
Cum famulis operum ſolutis.

Digitized by Google

AD FAUNUM.

ODE XVIII.

Ut ſibi propitius ſit.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Æquus alumnis;
Si tener pleno cadit hœdus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crateræ, vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboſo pecus omne campo,
Cum tibi Nonæ redeunt Decembres:
Feſtus in pratis vacat otioſo
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſtes tibi ſilva frondes:
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

Digitized by Google

AD TELEPHUM.

ODE XIX.

Ne veterum hiſtoriarum ſtudio deditus, vitam jucundam negligat.

QUANTUM diſtet ab Inacho
  Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, et genus Æaci,
  Et pugnata ſacro bella ſub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
  Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum, et quota
  Pelignis caream frigoribus, taces.
Da lunæ propere novæ,
  Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ: tribus aut novem
  Miſcentor cyathis pocula commodis.
Qui Muſas amat impares,
  Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. Tres prohibet ſupra
  Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta ſororibus.
  Inſanire juvat. Cur Berecyntiæ
Ceſſant flamina tibiæ?
  Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?

Parcentes

Parcentes ego dexteras
  Odi. Sparge roſas. Audiat invidus
Dementem ſtrepitum Lycus,
  Et vicina ſeni non habilis Lyco.
Spiſſa te nitidum coma,
  Puro te ſimilem, Telephe, veſpero,
Tempeſtiva petit Chloe:
  Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

AD PYRRHUM.

ODE XX.

Ne formoſum puerum a puella abſtrahere conetur.

NON vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gætulæ catulos leænæ?
Dura poſt paulo fugies inaudax
    Prœlia raptor;
Cum per obſtantes juvenum catervas
Ibit inſignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi præda cedat
    Major, an illi.
Interim, dum tu celeres ſagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos:
Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo
    Sub pede palmam

Fertur, et leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa
Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM.

ODE XXI.

Ut in Corvini gratiam vina vetuſta promat.

O NATA mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam, et inſanos amores,
Seu facilem, pia teſta, ſomnum:
Quocunque lectum nomine Maſſicum
Servas, moveri digna bono die;
Deſcende, Corvino jubente
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus.
Narratur et priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro: tu ſapientium
Curas, et arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyæo:
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,

Vireſque

Vireſque; et addis cornua pauperi,
  Poſt te neque iratos trementi
    Regum apices, neque militum arma.
Te Liber, et, ſi læta aderit, Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiæ,
  Vivæque producent lucernæ,
    Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

IN DIANAM.

ODE XXII.

Ei conſecrat pinum villæ ſuæ propinquam.

MONTIUM cuſtos nemorumque, Virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque letho,
    Diva triformis;
Imminens villæ tua pinus eſto,
Quam per exactos ego lætus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
    Sanguine donem.

AD PHIDYLEN.

ODE XXIII.

Ut Deos puris manibus, et conſcientia bene actæ vitæ colat.

COELO ſupinas ſi tuleris manus,
Naſcente Luna, ruſtica Phidyle;
Si thure placaris et horna
Fruge Lares, avidaque porca;
Nec peſtilentem ſentiet Africum
Fœcunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali paſcitur Algido
Devota quercus inter et ilices,
Aut creſcit Albanis in herbis,
Victima pontificum ſecures
Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare multa cæde bidentium
Parvos coronantem marino
Rore Deos fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus,
Non ſumtuoſa blandior hoſtia
Mollibit averſos Penates
Farre pio, et ſaliente mica.

IN

Digitized by Google

IN AVAROS.

ODE XXIV.

INTACTIS opulentior
  Theſauris Arabum et divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
  Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum;
Sic figit adamantinos
  Summis verticibus dira Neceſſitas
Clavos; non animum metu,
  Non Mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scythæ,
  Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, et rigidi Getæ;
  Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;
  Nec cultura placet longior annua;
Defunctumque laboribus
  Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
  Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
  Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna parentium
  Virtus, et metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas;

Et

Digitized by Google

Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
O! quiſquis volet impias
Cædes, et rabiem tollere civicam;
Si quæret Pater urbium
Subſcribi ſtatuis; indomitam audeat
Refrænare licentiam,
Clarus poſtgenitis: quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.
Quid triſtes querimoniæ,
Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
Vanæ proficiunt? ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Durátæque ſolo nives
Mercatorem abigunt; horrida callidi
Vincunt æquora navitæ;
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutiſque viam deſerit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat ac turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas et lapides, aurum et inutile,
Summi materiem mali,
Mittamus. Scelerum ſi bene pœnitet,
Eradenda cupidinis

Pravi

Pravi ſunt elementa; et teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis. Neſcit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea:
Cum perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat, et hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Hæredi properet. Scilicet improbæ
Creſcunt divitiæ: tamen
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHUM.

ODE XXV.

Se ejus afflatu concitatum nova quædam et inaudita de Auguſto dicturum.

QUO me, Bacche, rapis tui
Plenum? Quæ nemora, quos agor in ſpecus,
Velox mente nova? Quibus
Antris egregii Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inſerere, et concilio Jovis?
Dicam inſigne, recens, adhuc

Indictum

Digitized by Google

Indictum ore alio. Non ſecus in jugis
Ex ſomnis ſtupet Evias,
Hebrum proſpiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. Ut mihi devio
Rupes et vacuum nemus
Mirari libet! O Naiadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum eſt,
O Lenæe, ſequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM.

ODE XXVI.

Senem jam factum amatoria arma Veneri dicare.

VIXI puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria:
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Lævum marinæ qui Veneris latus
Cuſtodit. Hic, hic ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppoſitis foribus minaces.

O

Digitized by Google

O, quæ beatam Diva tenes Cyprum, et
Memphin carentem Sithonia nive,
Regina, ſublimi flagello
    Tange Chloen ſemel arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM.

ODE XXVII.

Deterret eam præcipue exemplo Europæ.

IMPIOS parræ recinentis omen
Ducat, aut prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
    Fœtave vulpes.
Rumpat et ſerpens iter inſtitutum,
Si per obliquum ſimilis ſagittæ
Terruit mannos. Ego cui timebo
    Providus auſpex,
Antequam ſtantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
    Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor noſtri, Galatea, vivas:
Teque nec lævus vetet ire picus,
    Nec vaga cornix.
Sed vides quanto trepidet tumultu

Digitized by Google

Pronus Orion? Ego quid ſit ater
Adriæ novi ſinus; et quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Auſtri, et
Æquoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.
Sic et Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus; et ſcatentem
Belluis pontum mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, et
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte ſubluſtri nihil aſtra præter
Vidit et undas.
Quæ ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten: Pater, O relictum
Filiæ nomen, pietaſque, dixit,
Victa furore!
Unde, quo veni? Levis una mors eſt
Virginum culpæ. Vigilanſne ploro
Turpe commiſſum? an vitis carentem
Ludit imago
Vana, quam porta fugiens eburna
Somnium ducit? Meliuſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum

Dedat

Digitized by Google

Dedat iratæ, lacerare ferro et
Frangere enitar modo multum amati
Cornua monſtri.
Impudens liqui patrios penates!
Impudens Orcum moror! O Deorum
Si quis hæc audis, utinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet malas, teneræque ſuccus
Defluat prædæ, ſpecioſa quæro
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater urget abſens:
Quid mori ceſſas? Potes hac ab orno
Pendulum zona bene te ſecuta
Lædere collum.
Sive te rupes et acuta letho
Saxa delectant; age, te procellæ
Crede veloci: niſi herile mavis
Carpere penſum
Regius ſanguis, dominæque tradi
Barbaræ pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remiſſo
Filius arcu.
Mox ubi luſit ſatis: Abſtineto,
Dixit, irarum calidæque rixæ;
Cum tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?

Mitte ſingultus; bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN.

ODE XXVIII.

Diem Neptuno ſacrum hilariter exigendum eſſe.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde, ſtrenua Cæcubum;
Munitæque adhibe vim ſapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis; ac veluti ſtet volucris dies,
Parcis deripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, et virides Nereidum comas:
Tu curva recines lyra
Latonam, et celeris ſpicula Cynthiæ:
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgenteſque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis viſit oloribus,
Dicetur; merita Nox quoque nænia.

AD

AD MÆCENATEM.

ODE XXIX.

Invitat eum ad cœnam.

TYRRHENA regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado,
Cum flore, Mæcenas, roſarum, et
Preſſa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me eſt. Eripe te moræ;
Ne ſemper udum Tibur et Æſulæ
Declive contempleris arvum, et
Telegoni juga parricidæ.
Faſtidioſam deſere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum et opes ſtrepitumque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo ſub lare pauperum
Cœnæ, ſine aulæis et oſtro,
Solicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedæ pater
Oſtendit ignem; jam Procyon furit,
Et ſtella veſani Leonis,
Sole dies referente ſiccos.
Jam paſtor umbras cum grege languido

Rivumque

Digitized by Google

Rivumque feſſus quærit, et horridi
Dumeta Sylvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat ſtatus
Curas; et Urbi ſolicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent, Tanaiſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus;
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adeſt, memento
Componere æquus: cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeſque raptas et pecus et domos
Volventis una, non ſine montium
Clamore, vicinæque ſilvæ;
Cum fera diluvies quietos
Irritat amnes. Ille potens ſui
Lætuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, Vixi: cras vel atra
Nube polum Pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro eſt, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſævo læta negotio, et

Ludum

Digitized by Google

Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem. Si celeres quatit
Pennas, reſigno quæ dedit, et mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quæro.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, et votis paciſci,
Ne Cypriæ Tyriæque merces
Addant avaro divitias mari;
Tunc me biremis præſidio ſcaphæ
Tutum per Ægæos tumultus
Aura ferat, geminuſque Pollux.

ODE XXX.

Carminum ſuorum gloriam æternam fore.

EXEGI monumentum ære perennius,
Regalique ſitu pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, et fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei
Vitabit Libitinam. Uſque ego poſtera
Creſcam laude recens; dum Capitolium

Scandet

Scandet cum tacita virgine pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnavit populorum, ex humili potens,
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. Sume ſuperbiam
Quæſitam meritis, et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER QUARTUS.

AD VENEREM.

ODE I.

Se jam ea ætate eſſe, ut a rebus Venereis alieno animo eſſe debeat.

INTERMISSA, Venus, diu
  Rurſus bella moves? Parce precor, precor.
Non ſum qualis eram bonæ
  Sub regno Cynaræ. Deſine, dulcium
Mater ſæva Cupidinum,
  Circa luſtra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis: abi
  Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempeſtivius in domo
  Pauli, purpureis ales oloribus,

 Com-

Digitized by Google

Commiſſabere Maximi;
  Si torrere jecur quæris idoneum.
Namque et nobilis, et decens,
  Et pro ſolicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
  Late ſigna feret militiæ tuæ:
Et, quandoque potentior
  Largis muneribus riſerit æmuli,
Albanos prope te lacus
  Ponet marmoream ſub trabe citrea.
Illic plurima naribus
  Duces thura; lyræque, et Berecynthiæ
Delectabere tibiæ,
  Miſtis carminibus non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
  Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
  In morem Salium ter quatient humum.
Me nec femina, nec puer
  Jam, nec ſpes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero;
  Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur heu! Ligurine, cur
  Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
  Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
  Jam captum teneo, jam volucrem ſequor

Te

Digitized by Google

Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

AD ANTONIUM IULUM.

ODE II.

Pindarum, utpote rapidum ac ſublimem, imitari periculoſum eſſe. Se elogia Cæſaris Antonio permittere.

PINDARUM quiſquis ſtudet æmulari,
Iule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.
Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
Pindarus ore:
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit, numeriſque fertur
Lege ſolutis;
Seu Deos, regeſque canit Deorum
Sanguinem, per quos cecidere juſta
Morte Centauri, cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ;

Digitized by Google

Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœleſtes, pugilemve equumve
Dicit, et centum potiore ſignis
Munere donat;
Flebili ſponſæ juvenemve raptum
Plorat, et vires animumque moreſque
Aureos educit in aſtra, nigroque
Invidet Orco.
Multa Dircæum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus. Ego apis Matinæ
More modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas operoſa parvus
Carmina fingo.
Concines majore poeta plectro
Cæſarem, quandoque trahet feroces
Per ſacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros:
Quo nihil majus meliuſve terris
Fata donavere bonique Divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines lætoſque dies, et Urbis
Publicum ludum ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.

Tum

Digitized by Google

Tum meæ (ſi quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars; et, O ſol
Pulcher, O laudande, canam, recepto
    Cæſare felix.
Tumque dum procedis, Io triumphe
Non ſemel dicemus, Io triumphe
Civitas omnis; dabimuſque Divis
    Thura benignis.
Te decem tauri totidemque vaccæ,
Me tener ſolvet vitulus, relicta
Matre qui largis juveneſcit herbis
    In mea vota;
Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit niveus videri,
    Cætera fulvus.

AD MELPOMENEN.

ODE III.

Se artis poeticæ beneficio immortalitatem conſecuturum eſſe.

QUEM tu, Melpomene, ſemel
  Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor Iſthmius
  Clarabit pugilem; non equus impiger

Curru

Digitized by Google

Curru ducet Achaico
  Victorem; neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
  Quod regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio:
  Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et ſpiſſæ nemorum comæ,
  Fingent Æolio carmine nobilem.
Romæ principis urbium
  Dignatur ſoboles inter amabiles
Vatum ponere me choros;
  Et jam dente minus mordeor invido.
O teſtudinis aureæ
  Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas;
O mutis quoque piſcibus
  Donatura cycni, ſi libeat, ſonum:
Totum muneris hoc tui eſt,
  Quod monſtror digito prætereuntium
Romanæ fidicem lyræ:
  Quod ſpiro et placeo (ſi placeo) tuum eſt.

DRUSI

DRUSI LAUDES.

ODE IV.

Ejus victoriam de Vindelicis celebrat.

QUALEM miniſtrum fulminis alitem
(Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permiſit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo)
Olim juventas, et patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium;
Vernifque jam nimbis remotis,
Inſolitos docuere niſus
Venti paventem; mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea paſcuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam lacte depulſum leonem,
Dente novo peritura, vidit:
Videre Rhœtis bella ſub Alpibus
Druſum gerentem Vindelici; [quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri

Dextras

Digitized by Google

Dextras obarmet, quærere diſtuli;
Nec ſcire fas eſt omnia:] et ſed
  Lateque victrices catervæ
    Conſiliis juvenis revictæ
Senſere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
  Poſſet, quid Auguſti paternus
    In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus et bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
  Virtus; nec imbellem feroces
    Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant:
  Utcunque defecere mores,
    Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas, O Roma, Neronibus,
Teſtis Metaurum flumen, et Aſdrubal
  Devictus, et pulcher fugatis
    Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma riſit adorea;
Dirus per urbes Afer ut Italas,
  Ceu flamma per tædas, vel Eurus
    Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit, et impio
  Vaſtata Pœnorum tumultu
    Fana Deos habuere rectos;

Dixitque

Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi luporum præda rapacium
  Sectamur ultro, quos opimus
    Fallere et effugere eſt triumphus.
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuſcis æquoribus ſacra
  Natoſque maturoſque patres
    Pertulit Auſonias ad urbes,
Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
  Per damna, per cædes, ab ipſo
    Ducit opes animumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
  Monſtrumve ſummiſere Colchi
    Majus, Echioniæve Thebæ.
Merſes profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multa proruit integrum
  Cum laude victorem, geritque
    Prœlia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuncios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
  Spes omnis, et fortuna noſtri
    Nominis, Aſdrubale interemto.
Nil Claudiæ non perficient manus;
Quas et benigno numine Jupiter
  Defendit, et Curæ ſagaces
    Expediunt per acuta belli.

Digitized by Google

AD AUGUSTUM.

ODE V.

Ut reditum in urbem maturet.

DIVIS orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus Patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ, dux bone, patriæ:
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit populo, gratior it dies,
Et ſoles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci diſtinet a domo,
Votis omnibuſque et precibus vocat,
Curvo nec faciem litore demovet:
Sic deſideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas:
Pacatum volitant per mare navitæ:
Culpari metuit fides:

Nullis

Digitized by Google

Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos et lex maculoſum edomuit nefas:
Laudantur ſimili prole puerperæ:
    Culpam Pœna premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæſare? quis feræ
    Bellum curet Iberiæ?
Condit quiſque diem collibus in ſuis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, et alteris
    Te menſis adhibet Deum.
Te multa prece, te proſequitur mero
Defuſo pateris; et Laribus tuum
Miſcet numen, uti Græcia Caſtoris
    Et magni memor Herculis.
Longas O utinam, dux bone, ferias
Præſtes Heſperiæ, dicimus integro
Sicci mane die; dicimus uvidi,
    Cum Sol Oceano ſubeſt.

Digitized by Google

AD APOLLINEM.

ODE VI.

Carmen Seculare.

DIVE, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityoſque raptor
Senſit et Trojæ prope victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris major, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidis marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit late, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non incluſus equo Minervæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas, et lætam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo;
Ni tuis victus, Veneriſque gratæ

Vocibus

Digitized by Google

Vocibus, Divum pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor Argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camenæ,
Levis Agyieu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poetæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Leſbium ſervate pedem, meique
Pollicis ictum;
Rite Latonæ puerum canentes,
Rite creſcentem face Noctilucam,
Proſperam frugum, celeremque pronos
Volvere menſes.
Nupta jam dices: Ego Dis amicum,
Seculo feſtas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

A D

Digitized by Google

AD TORQUATUM.

ODE VII.

Veris adventu, et mortis neceſſitate propoſita, eum ad læte vivendum invitat.

DIFFUGERE nives: redeunt jam gramina campis,
Arboribuſque comæ:
Mutat terra vices; et decreſcentia ripas
Flumina præter eunt:
Gratia cum Nymphis geminiſque ſororibus audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes monet annus, et almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora miteſcunt Zephyris: Ver proterit Æſtas,
Interitura, ſimul
Pomifer Autumnus fruges effuderit; et mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cœleſtia lunæ:
Nos, ubi decidimus
Quo pater Æneas, quo Tullus dives, et Ancus,
Pulvis et umbra ſumus.
Quis ſcit an adjiciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora Di ſuperi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
Quæ dederis animo.

Cum

Digitized by Google

Cum ſemel occideris, et de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria;
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum;
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD MARCIUM CENSORINUM.

ODE VIII.

Nihil carminibus eſſe potentius ad ſui nominis memeriam ab oblivione vindicandam.

DONAREM pateras grataque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus;
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas;
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
Res eſt, aut animus, deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, et pretium dicere muneri.

Non

Digitized by Google

Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus et vita redit bonis
Poſt mortem ducibus ; non celeres fugæ,
Rejectæque retrorſum Annibalis minæ;
Non incendia Carthaginis impiæ;
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides: neque
Si chartæ ſileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
Mavortiſque puer, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, et favor, et lingua potentium
Vatum divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori:
Cœlo Muſa beat. Sic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules;
Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates;
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

Digitized by Google

AD LOLLIUM.

ODE IX.

Sua et aliorum ſcripta nunquam interitura.

NE forte credas interitura, quæ
Longe ſonantem natus ad Aufidum
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent
Ceæque, et Alcæi minaces
Steſichorique graves Camenæ.
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit ætas. Spirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliæ fidibus puellæ.
Non ſola comtos arſit adulteri
Crines, et aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleſque cultus,
Et comites, Helene Lacæna:
Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve ſolus

Dicenda Muſis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus pueriſque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illacrymabiles
Urgentur ignotique longa
Nocte, carent quia vate ſacro.
Paulum ſepultæ diſtat inertiæ
Celata virtus. Non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo,
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Eſt animus tibi
Rerumque prudens, et ſecundis
Temporibus dubiiſque rectus;
Vindex avaræ fraudis, et abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ;
Conſulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum prætulit utili, et
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, et per obſtantes catervas
Explicuit ſua victor arma.
Non poſſidentem multa vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,

Duramque

Digitized by Google

Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque letho flagitium timet;
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

AD LIGURINUM.

ODE X.

Ne ſibi de forma nimium placeat.

O Crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens,
Inſperata tuæ cum veniet pluma ſuberbiæ,
Et quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
Nunc et qui color eſt puniceæ flore prior roſæ,
Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hiſpidam;
Dices heu! quoties te in ſpeculo videris alterum,
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

Digitized by Google

AD PHYLLIDEM.

ODE XI.

Invitat eam ad epulas.

EST mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus; eſt in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Eſt ederæ vis
Multa, qua crines religata fulges:
Ridet argento domus: ara caſtis
Vincta verbenis avet immolato
Spargier agno:
Cuncta feſtinat manus: huc et illuc
Curſitant miſtæ pueris puellæ:
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis; Idus tibi ſunt agendæ,
Qui dies menſem Veneris marinæ
Findit Aprilem:
Jure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio; quod ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.

Telephum,

Digitized by Google

Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuæ ſortis juvenem puella
Dives et laſciva, tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaethon avaras
Spes; et exemplum grave præbet ales
Pegaſus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,
Semper ut te digna ſequare, et, ultra
Quam licet ſperare nefas putando,
Diſparem vites. Age, jam meorum
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia calebo
Femina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. Minuentur atræ
Carmine curæ.

AD VIRGILIUM.

ODE XII.

Deſcribit veris adventum, eumque ad epulas ſub conditione invitat.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum

Digitized by Google

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
    Regum eſt ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula;
Delectantque Deum, cui pecus et nigri
    Colles Arcadiæ placent.
Adduxere ſitim tempora, Virgili:
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum nobilium cliens,
    Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
    Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni: non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
    Plena dives ut in domo.
Verum pone moras et ſtudium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.
    Dulce eſt deſipere in loco.

AD

Digitized by Google

AD LYCEN.

ODE XIII.

Inſultat ei, quod jam vetula, et libidine flagrans a juvenibus contemnatur.

AUDIVERE, Lyce, Di mea vota: Di
Audivere, Lyce. Fis anus, et tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque et bibis impudens;
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum ſolicitas. Ille virentis et
Doctæ pſallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
Importunus enim tranſvolat aridas
Quercus, et refugit te, quia luridi
Dentes, te quia rugæ
Turpant et capitis nives.
Nec Coæ referunt jam tibi purpuræ,
Nec cari lapides tempora, quæ ſemel
Notis condita faſtis
Incluſit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quo color? heu! decens
Quo motus? Quid habes illius, illius,
Quæ ſpirabat amores,
Quæ me ſurpuerat mihi,

Felix

Digitized by Google

Felix poſt Cynaram, notaque et artium
Gratarum facies? Sed Cynaræ breves
Annos fata dederunt,
Servatura diu parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen;
Poſſent ut juvenes viſere fervidi,
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

AD AUGUSTUM.

ODE XIV.

A Senatu Populoque Romano dignos ei honores tribui non poſſe.

QUÆ cura Patrum, quæve Quiritium
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguſte, virtutes in ævum
Per titulos memoreſque faſtos
Æternet? O, qua Sol habitabiles
Illuſtrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper
Quid Marte poſſes. Milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Breunoſque veloces, et arces
Alpibus impoſitas tremendis

Dejecit

Dejecit acer plus vice ſimplici.
Major Neronum mox grave prœlium
  Commiſit, immaneſque Rhætos
    Auſpiciis pepulit ſecundis;
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberæ
  Quantis fatigaret ruinis;
    Indomitas prope qualis undas
Exercet Auſter, Pleiadum choro
Scindente nubes, impiger hoſtium
  Vexare turmas, et frementem
    Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
  Cum ſævit, horrendamque cultis
    Diluviem meditatur agris;
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu,
  Primoſque et extremos metendo
    Stravit humum, ſine clade victor;
Te copias, te conſilium, et tuos
Præbente Divos. Nam tibi, quo die
  Portus Alexandrea ſupplex
    Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus,
  Laudemque et optatum peractis
    Imperiis decus arrogavit.

Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque et Indus, te profugus Scythes
Miratur, O tutela præſens
Italiæ, dominæque Romæ.
Te fontium qui celat origines
Niluſque, et Iſter, te rapidus Tigris,
Te belluoſus qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis funera Galliæ,
Duræque tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes Sicambri
Compoſitis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES.

ODE XV.

PHOEBUS volentem prœlia me loqui,
Victas et urbes, increpuit lyra;
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. Tua, Cæſar, ætas
Fruges et agris rettulit uberes;
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi,
Derepta Parthorum ſuperbis
Poſtibus, et vacuum duellis
Janum Quirini clauſit; et ordinem
Rectum evaganti frena licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,

Per

Per quas Latinum nomen et Italæ
Crevere vires, famaque, et imperi
Porrecta majeſtas ad ortum
Solis ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Cæſare, non furor
Civilis, aut vis exiget otium;
Non ira, quæ procudit enſes,
Et miſeras inimicat urbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia; non Getæ,
Non Seres infidive Perſæ,
Non Tanain prope flumen orti.
Noſque et profeſtis lucibus et ſacris,
Inter jocoſi munera Liberi,
Cum prole matroniſque noſtris
Rite Deos prius apprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remiſto carmine tibiis,
Trojamque et Anchiſen et almæ
Progeniem Veneris canemus.

Digitized by Google

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
EPODON
LIBER.

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
EPODON
LIBER.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

Se cum eo ad bellum Actiacum proficiſcente ire velle.

IBIS Liburnis inter alta navium,
  Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæſaris periculum
  Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
  Jucunda; ſi contra, gravis.
Utrumne juſſi perſequemur otium
  Non dulce, ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi, decet
  Qua ferre non molles viros?

Feremus;

Digitized by Google

Feremus; et te vel per Alpium juga,
  Inhoſpitalem et Caucaſum,
Vel occidentis uſque ad ultimum ſinum
  Forti ſequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo
  Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore ſum futurus in metu,
  Qui major abſentes habet:
Ut aſſidens implumibus pullis avis
  Serpentium allapſus timet
Magis relictis; non, ut adſit, auxili
  Latura plus præſentibus.
Libentur hoc et omne militabitur
  Bellum in tuæ ſpem gratiæ:
Non ut juvencis illigata pluribus
  Aratra nitantur mea;
Pecuſve Calabris ante ſidus fervidum
  Lucana mutet paſcuis;
Neque ut ſuperni villa candens Tuſculi
  Circæa tangat mœnia.
Satis ſuperque me benignitas tua
  Ditavit: haud paravero,
Quod aut avarus ut Chremes terra premam,
  Diſcinctus aut perdam ut nepos.

VITÆ

Digitized by Google

VITÆ RUSTICÆ LAUDES.

ODE II.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
 Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis,
 Solutus omni fœnore;
Nec excitatur claſſico miles truci,
 Nec horret iratum mare;
Forumque vitat, et ſuperba civium
 Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
 Altas maritat populos;
Aut in reducta valle mugientium
 Proſpectat errantes greges;
Inutileſque falce ramos amputans,
 Feliciores inſerit;
Aut preſſa puris mella condit amphoris;
 Aut tondet infirmas oves.
Vel cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit,
Ut gaudet inſitiva decerpens pyra,
 Certantem et uvam purpuræ,
Qua muneretur te, Priape, et te, pater
 Sylvane, tutor finium!
Libet jacere modo ſub antiqua ilice,
 Modo in tenaci gramine:

Digitized by Google

Labuntur altis interim ripis aquæ;
  Queruntur in ſilvis aves;
Monteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
  Somnos quod invitet leves.
At cum tonantis annus hibernus Jovis
  Imbres niveſque comparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
  Apros in obſtantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,
  Turdis edacibus dolos;
Pavidumque leporem, et advenam laqueo gruem,
  Jucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
  Hæc inter obliviſcitur?
Quod ſi pudica mulier in partem juvans
  Domum atque dulces liberos,
(Sabina qualis, aut peruſta ſolibus
  Pernicis uxor Appuli)
Sacrum vetuſtis exſtruat lignis ſocum,
  Laſſi ſub adventum viri;
Claudenſque textis cratibus lætum pecus,
  Diſtenta ſiccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
  Dapes inemtas apparet;
Non me Lucrina juverint conchylia,
  Magiſve rhombus aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
  Hiems ad hoc vertat mare:

Non

Digitized by Google

Non Afra avis deſcendat in ventrem meum,
  Non attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguiſſimis
  Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
  Malvæ ſalubres corpori,
Vel agna feſtis cæſa Terminalibus,
  Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas ut juvat paſtas oves
  Videre properantes domum!
Videre feſſos vomerem inverſum boves
  Collo trahentes languido;
Poſitoſque vernas, ditis examen domus,
  Circum renidentes Lares!
Hæc ubi locutus fœnerator Alphius,
  Jam jam futurus ruſticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam;
  Quærit Calendis ponere.

Digitized by Google

AD MÆCENATEM.

ODE III.

Allii deteſtatio.

PARENTIS olim ſi quis impia manu
  Senile guttur fregerit;
Edit cicutis allium nocentius.
  O dura meſſorum ilia!
Quid hoc veneni ſævit in præcordiis?
  Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me feſellit? an malas
  Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas præter omnes candidum
  Medea mirata eſt ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
  Perunxit hoc Iaſonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
  Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam ſiderum inſedit vapor
  Siticuloſæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis Herculis
  Inarſit æſtuoſius.
At, ſi quid unquam tale concupiveris,
  Jocoſe Mæcenas; precor
Manum puella ſuavio opponat tuo,
  Extrema et in ſponda cubet.

Digitized by Google

AD MÆNAM LIBERTUM POMPEII MAGNI.

ODE IV.

In ejus, ex mutata conditione, arrogantiam invehitur.

LUPIS et agnis quanta ſortito obtigit,
  Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
  Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia,
  Fortuna non mutat genus.
Videſne, ſacram metiente te viam
  Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc et huc euntium
  Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
  Præconis ad faſtidium,
Arat falerni mille fundi jugera,
  Et Appiam mannis terit;
Sedilibuſque magnus in primis eques,
  Othone contemto, ſedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
  Roſtrata duci pondere
Contra latrones atque ſervilem manum,
  Hoc, hoc tribuno militum?

Digitized by Google

IN CANIDIAM VENEFICAM.

ODE V.

AT O Deorum quidquid in cœlo regit
  Terras et humanum genus,
Quid iſte fert tumultus? et quid omnium
  Vultus in unum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
  Lucina veris adfuit,
Per hoc inane purpuræ decus precor,
  Per improbaturum hæc Jovem;
Quid ut noverca me intueris, aut uti
  Petita ferro bellua?
Ut hæc tremente queſtus ore conſtitit
  Inſignibus raptis puer,
Impube corpus, quale poſſet impia
  Mollire Thracum pectora:
Canidia, brevibus implicata viperis
  Crines et incomtum caput,
Jubet ſepulcris caprificos erutas,
  Jubet cupreſſus funebres,
Et uncta turpis ova ranæ ſanguine,
  Plumamque nocturnæ ſtrigis,
Herbaſque, quas Iolcos atque Iberia
  Mittit venenorum ferax,

Et

Et oſſa ab ore rapta jejunæ canis,
  Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
  Spargens Avernales aquas,
Horret capillis ut marinus aſperis
  Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conſcientia
  Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus;
  Quo poſſet infoſſus puer
Longo die bis terve mutatæ dapis
  Inemori ſpectaculo;
Cum promineret ore, quantum exſtant aqua
  Suſpenſa mento corpora,
Exſucta uti medulla, et aridum jecur
  Amoris eſſet poculum,
Interminato cum ſemel fixæ cibo
  Intabuiſſent pupulæ.
Non deſuiſſe maſculæ libidinis
  Ariminenſem Foliam,
Et otioſa credidit Neapolis,
  Et omne vicinum oppidum;
Quæ ſidera excantata voce Theſſala,
  Lunamque cœlo deripit.
Hic irreſectum ſævo dente livido
  Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
  Non infideles arbitræ,

Nox,

Nox, et Diana, quæ ſilentium regis,
  Arcana cum fiunt ſacra;
Nunc, nunc adeſte: nunc in hoſtiles domos
  Iram atque numen vertite.
Formidoloſis dum latent ſilvis feræ,
  Dulci ſopore languidæ;
Senem, quod omnes rideant, adulterum
  Latrent Suburanæ canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
  Meæ elaborarint manus.
Quid accidit? Cur dira barbaræ minus
  Venena Medeæ valent,
Quibus ſuperbam fugit ulta pellicem,
  Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
  Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
  Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
  Oblivione pellicum.
Ah, ah! ſolutus ambulat veneficæ
  Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus
  (O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
  Marſis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
  Faſtidienti poculum;

Priuſque

Priuſque cœlum ſidet inferius mari,
  Tellure porrecta ſuper,
Quam non amore ſic meo flagres, uti
  Bitumen atris ignibus.
Sub hæc puer jam non, ut ante, mollibus
  Lenire verbis impias;
Sed dubius unde rumperet ſilentium,
  Miſit Thyeſteas preces.
Venena magnum ſas nefaſque, non valent
  Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
  Nulla expiatur victima.
Quin, ubi perire juſſus expiravero,
  Nocturnus occurram furor;
Petamque vultus umbra curvis unguibus
  (Quæ vis Deorum eſt Manium)
Et inquietis aſſidens præcordiis
  Pavore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim hinc et hinc ſaxis petens
  Contundet obſcœnas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi
  Et Eſquilinæ alites.
Neque hoc parentes heu! mihi ſuperſtites
  Effugerit ſpectaculum.

Digitized by Google

ODE VI.

In Caſſium Severum, poetam maledicum.

QUID immerentes hoſpites vexas, canis,
Ignavus adverſum lupos?
Quin huc inanes, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?
Nam qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,
Agam per altas aure ſublata nives,
Quæcunque præcedet fera.
Tu, cum timenda voce compleſti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos aſperrimus
Parata tollo cornua;
Qualis Lycambæ ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An, ſi quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

A D

AD POPULUM ROMANUM.

ODE VII.

Ne bella civilia redintegrent.

QUO, quo, ſceleſti, ruitis? aut cur dexteris
  Aptantur enſes conditi?
Parumne campis atque Neptuno ſuper
  Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas invidæ Carthaginis
  Romanus arces ureret;
Intactus aut Britannus ut deſcenderet
  Sacra catenatus via:
Sed ut, ſecundum vota Parthorum, ſua
  Urbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus;
  Nunquam niſi in diſpar feris.
Furorne cæcos, an rapit vis acrior,
  An culpa? Reſponſum date——
Tacent: et ora pallor albus inficit;
  Menteſque perculſæ ſtupent.
Sic eſt: Acerba fata Romanos agunt,
  Sceluſque fraternæ necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
  Sacer nepotibus cruor.

Digitized by Google

ODE VIII.

In anum libidinoſam.

ROGARE longo putidam te ſeculo,
  Vires quid enervet meas?
Cum ſit tibi dens ater, et rugis vetus
  Frontem ſenectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
  Podex, velut crudæ bovis.
Sed incitat me pectus, et mammæ putres,
  Equina quales ubera;
Venterque mollis, et femur tumentibus
  Exile ſuris additum.
Eſto beata: funus atque imagines
  Ducant triumphales tuum:
Nec ſit marita, quæ rotundioribus
  Onuſta baccis ambulet
Quid, quod libelli Stoici inter ſericos
  Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
  Minuſve languet faſcinum?
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
  Ore allaborandum eſt tibi.

Digitized by Google

AD MÆCENATEM.

ODE IX.

Actiacæ victoriæ primordia celebrat.

QUANDO repoſtum Cæcubum ad feſtas dapes,
  Victore lætus Cæſare,
Tecum ſub alta (ſic Jovi gratum) domo,
  Beate Mæcenas, bibam?
Sonante miſtum tibiis carmen lyra,
  Hac Dorium, illis Barbarum:
Ut nuper; actus cum freto Neptunius
  Dux fugit uſtis navibus,
Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
  Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu! poſteri negabitis)
  Emancipatus feminæ
Fert vallum et arma miles, et ſpadonibus
  Servire rugoſis poteſt:
Interque ſigna turpe militaria
  Sol aſpicit conopeum.
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos
  Galli, canentes Cæſarem:
Hoſtiliumque navium portu latent
  Puppes ſiniſtrorſum citæ.

Digitized by Google

Io Triumphe; tu moraris aureos
  Currus, et intactas boves.
Io Triumphe; nec Jugurthino parem
  Bello reportaſti ducem;
Neque africanum, cui ſuper Carthaginem
  Virtus ſepulcrum condidit.
Terra marique victus hoſtis Punico
  Lugubre mutavit ſagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
  Ventis iturus non ſuis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto;
  Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, ſcyphos,
  Et Chia vina aut Leſbia;
Vel, quod fluentem nauſeam coerceat,
  Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæſaris rerum juvat
  Dulci Lyæo ſolvere.

Digitized by Google

IN MÆVIUM.

ODE X.

Tempeſtatem et naufragium ei imprecatur.

MALA ſoluta navis exit alite
  Ferens olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
  Auſter, memento fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverſo mari,
  Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
  Frangit trementes ilices.
Nec ſidus atra nocte amicum appareat,
  Qua triſtis Orion cadit:
Quietiore nec feratur æquore
  Quam Graia victorum manus;
Cum Pallas uſto vertit iram ab Ilio
  In impiam Ajacis ratem.
O quantus inſtat navitis ſudor tuis,
  Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
  Preces et averſum ad Jovem;
Ionius udo cum remugiens ſinus
  Noto carinam ruperit!

Opima

Digitized by Google

Opima quod ſi præda curvo litore
  Porrecta mergos juveris;
Libidinoſus immolabitur caper,
  Et agna Tempeſtatibus.

AD PETTIUM.

ODE XI.

Se amore captum non poſſe ad verſus faciendos operam et ſtudium conferre.

PETTI, nihil me, ſicut antea, juvat
  Scribere verſiculos,
    Amore perculſum gravi;
Amore, qui me, præter omnes, expetit
  Mollibus in pueris,
    Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo deſtiti
  Inachia furere,
    Silvis honorem decutit.
Heu me, per Urbem (nam pudet tanti mali)
  Fabula quanta fui!
    Conviviorum ut pœnitet,
In queis amantem et languor et ſilentium
  Arguit, et latere
    Petitus imo ſpiritus!
Contrane lucrum nil valere candidum

Pauperis

Pauperis ingenium,
Querebar applorans tibi;
Simul calentis inverecundus Deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod ſi meis inæſtuet præcordiis
Libera bilis, ut hæc
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Deſinet imparibus
Certare ſummotus pudor.
Ubi hæc ſeverus te palam laudaveram,
Juſſus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos heu! mihi poſtes, et heu!
Limina dura; quibus
Lumbos et infregi latus.
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitie,
Amor Lyciſci me tenet:
Unde expedire non amicorum queant
Libera conſilia,
Nec contumeliæ graves;
Sed alius ardor, aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri
Longam renodantis comam.

ODE XII.

In anum fædam, quæ illius amores ambiebat.

QUID tibi vis, mulier nigris digniſſima barris?
 Munera quid mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obeſæ?
 Namque ſagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirſutis cubet hircus in alis,
 Quam canis acer, ubi lateat ſus.
Quis ſudor vietis, et quam malus undique membris
 Creſcit odor! cum pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare; nec illi
 Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque ſubando
 Tenta cubilia, tectaque rumpit.
Vel mea cum ſævis agitat faſtidia verbis:
 Inachia langues minus ac me;
Inachiam ter nocte potes; mihi ſemper ad unum
 Mollis opus. Pereat male, quæ te
Leſbia quærenti taurum monſtravit inertem;
 Cum mihi Cous adeſſet Amyntas,
Cujus in indomito conſtantior inguine nervus,
 Quam nova collibus arbor inhæret.
Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
 Cui properabantur? Tibi nempe;

Ne

Digitized by Google

Ne foret æquales inter conviva, magis quem
  Diligeret mulier ſua, quam te.
O ego non felix! quam tu fugis, ut pavet acres
  Agna lupos, capreæque leones.

AD AMICUM.

ODE XIII.

HORRIDA tempeſtas cœlum contraxit; et imbres
  Niveſque deducunt Jovem:
    Nunc mare, nunc ſiluæ
Threicio Aquilone ſonant. Rapiamus, amice,
  Occaſionem de die;
    Dumque virent genua,
Et decet, obducta ſolvatur fronte ſenectus.
  Tu vina Torquato move
    Conſule preſſa meo.
Cætera mitte loqui: Deus hæc fortaſſe benigna
  Reducet in ſedem vice.
    Nunc et Achæmenio
Perfundi nardo juvat, et fide Cyllenea
  Levare duris pectora
    Solicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
  Invicte, mortalis Dea
    Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi

Findunt Scamandri flumina,
Lubricus et Simois:
Unde tibi reditum certo ſubtemine Parcæ
Rupere; nec mater domum
Cærula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM.

ODE XIV.

Phrynes amorem obſtare quo minus iambos promiſſos abſolvat.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſenſibus,
Pocula Lethæos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis ſæpe rogando:
Deus, Deus nam me vetat
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teium;
Qui perſæpe cava teſtudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.

Ureris

Digitized by Google

Ureris ipſe miſer: quod ſi non pulchrior ignis
  Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua. Me libertina, neque uno
  Contenta, Phryne macerat.

AD NEÆRAM.

ODE XV.

Non ſervatam ab ea fidem conqueritur.

NOX erat, et cœlo fulgebat luna ſereno
  Inter minora ſidera;
Cum tu magnorum numen læſura Deorum
  In verba jurabas mea,
Arctius atque edera procera aſtringitur ilex,
  Lentis adhærens brachiis:
Dum pecori lupus, et nautis infeſtus Orion
  Turbaret hibernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
  Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute, Neæra:
  Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret aſſiduas potiori te dare noctes;
  Et quæret iratus parem:
Nec ſemel offenſæ cedet conſtantia formæ,
  Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
  Superbus incedis malo,

Sis

Digitized by Google

Sis pecore et multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ ſallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea;
Eheu! tranſlatos alio mœrebis amores:
Aſt ego viciſſim riſero.

AD POPULUM ROMANUM.

ODE XVI.

Queſtus bellorum civilium nullum eſſe finem, monet ut patriam deſerant.

ALTERA jam teritur bellis civilibus ætas;
Suis et ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſenæ manus,
Æmula nec virtus Capuæ, nec Spartacus acer,
Noviſque rebus infidelis Allobrox;
Nec fera cærulea domuit Germania pube,
Parentibuſque abominatus Annibal;
Impia perdemus devoti ſanguinis ætas?
Feriſque rurſus occupabitur ſolum?
Barbarus heu! cineres inſiſtet victor? et Urbem
Eques ſonante verberabit ungula?
Quæque carent ventis et ſolibus oſſa Quirini
(Nefas videre) diſſipabit inſolens?

Digitized by Google

Forte (quid expediat) communiter, aut melior pars
  Malis carere quæritis laboribus.
Nulla ſit hac potior ſententia (Phocæorum
  Velut profugit exſecrata civitas
Agros atque Lares patrios, habitandaque fana
  Apris reliquit et rapacibus lupis)
Ire pedes quocunque ferent; quocunque per undas
  Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? Secunda
  Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in hæc: Simul imis ſaxa renarint
  Vadis levata, ne redire ſit nefas:
Neu converſa domum pigeat dare lintea, quando
  Padus Matina laverit cacumina;
In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
  Novaque monſtra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigres ſubſidere cervis,
  Adulteretur et columba miluo;
Credula nec ravos timeant armenta leones;
  Ametque ſalſa levis hircus æquora.
Hæc, et quæ poterunt reditus abſcindere dulces,
  Eamus omnis exſecrata civitas,
Aut pars indocili melior grege: mollis et exſpes
  Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
  Etruſca præter et volate litora.
Nos manet Oceanus circum vagus: arva, beata
  Petamus arva, divites et inſulas;

Reddit

Digitized by Google

Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret uſque vinea;
Germinat et nunquam fallentis termes olivæ,
Suamque pulla ficus ornat arborem;
Mella cava manant ex ilice; montibus altis
Levis crepante lympha deſilit pede.
Illic injuſſæ veniunt ad mulctra capellæ,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec veſpertinus circumgemit urſus ovile,
Nec intumeſcit alta viperis humus:
Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquoſus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis;
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus;
Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torſerunt cornua nautæ;
Laborioſa nec cohors Ulyſſei.
Nulla nocent pecori contagia: nullius aſtri
Gregem æſtuoſa torret impotentia.
Jupiter illa piæ ſecrevit litora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum:
Ærea dehinc ferro duravit ſecula; quorum
Piis ſecunda, vate me, datur fuga.

AD

AD CANIDIAM.

ODE XVII.

Ut ſibi tandem ignoſcat.

JAM jam efficaci do manus ſcientiæ;
Supplex et oro regna per Proſerpinæ,
Per et Dianæ non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo devocare ſidera;
Canidia, parce vocibus tandem ſacris,
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, et in quem tela acuta torſerat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem;
Poſtquam relictis mœnibus rex procidit
Heu! pervicacis ad pedes Achillei.
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſei,
Volente Circe, membra: tunc mens, et ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperque pœnarum tibi,
Amata nautis multum et inſtitoribus.

Fugit juventas, et verecundus color
Reliquit; oſſa pelle amicta lurida.
Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum a labore me reclinat otium.
Urget diem nox, et dies noctem; neque eſt
Levare tenta ſpiritu præcordia.
Ergo negatum vincor ut credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina:
Caputque Marſa diſſilire nænia.
Quid amplius vis? O mare! O terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana fervida
Furens in Ætna flamma. Tu, donec cinis
Injurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis? aut quod me manet ſtipendium?
Effare: juſſas cum fide pœnas luam:
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencis: ſive mendaci lyra
Voles ſonari, tu pudica, tu proba
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenæ Caſtor offenſus vicem,
Fraterque magni Caſtoris, victi prece,
Ademta vati reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolve me dementia,
O nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
Novendiales diſſipare pulveres.

Tibi

Digitized by Google

Tibi hoſpitale pectus, et puræ manus;
Tuuſque venter partumeius; et tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lavit,
Utcunque fortis exſilis puerpera.

CANIDIÆ RESPONSIO.

Nullis ſe precibus exorari poſſe.

QUID obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo.
Inultus ut tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini pontifex venefici
Impune ut Urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociuſve miſcuiſſe toxicum?
Sed tardiora fata te votis manent:
Ingrata miſero vita ducenda eſt, in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis;
Optat Prometheus obligatus aliti;
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Jovis.
Voles modo altis deſilire turribus,
Modo enſe pectus Norico recludere;

Digitized by Google

Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidioſa triſtis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meæque terra cedet inſolentiæ.
An quæ movere cereas imagines,
(Ut ipſe noſti curioſus) et polo
Deripere lunam vocibus poſſim meis,
Poſſim crematos excitare mortuos,
Deſiderique temperare pocula;
Plorem artis in te nil valentis exitum?

Digitized by Google

QUINTI

HORATII FLACCI

CARMEN SECULARE.

Pro Imperii Romani incolumitate.

PHOEBE, ſilvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, O colendi
Semper et culti, date quæ precamur
Tempore ſacro;
Quo Sibyllini monuere verſus
Virgines lectas pueroſque caſtos
Dis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliuſque et idem
Naſceris; poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.

Diva,

Digitized by Google

Diva, producas ſobolem; Patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Feminis, proliſque novæ feraci
    Lege marita:
Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro totieſque grata
    Nocte frequentes.
Voſque veraces ceciniſſe Parcæ
Quod ſemel dictum eſt, ſtabiliſque rerum
Terminus ſervet, bona jam peractis
    Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant fœtus et aquæ ſalubres,
    Et Jovis auræ.
Condito mitis placiduſque telo
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum regina bicornis audi,
    Luna, puellas.
Roma ſi veſtrum eſt opus, Iliæque
Litus Etruſcum tenuere turmæ,
Juſſa pars mutare Lares et urbem
    Soſpite curſu;
Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus Æneas patriæ ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
    Plura relictis:

Di,

Digitized by Google

Di, probos mores docili juventæ,
Di, ſenectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque prolemque
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſæ Venerisque ſanguis,
Imperet bellante prior, jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari terraque manus potentes
Medus Albanaſque timet ſecures:
Jam Scythæ reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper et Indi.
Jam Fides, et Pax, et Honos, Pudorque
Priſcus, et neglecta redire Virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, et fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptuſque novem Camenis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus,
Si Palatinas videt æquus arces
Remque Romanam Latiumque, felix
Alterum in luſtrum meliuſque ſemper
Prorogat ævum.
Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; et votis puerorum amicas
Applicet aures.

Hæc

Hæc Jovem ſentire Deoſque cunctos
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phœbi chorus et Dianæ
Dicere laudes.

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
SERMONUM
LIBRI DUO.

A a

Digitized by Google

Digitized by Google

Q U I N T I
HORATII FLACCI
S E R M O N U M
L I B E R. I.

S A T Y R A I.

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu Ratio dederit, ſeu Fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diverſa ſequentes?
O fortunati mercatores! gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus Auſtris:
Militia eſt potior. Quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus qui rure extractus in urbem eſt,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cætera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent Fabium. Ne te morer, audi
Quo rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,

 Mercator;

Digitized by Google

Mercator; tu conſultus modo, ruſticus: hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. Eia!
Quid ſtatis? Nolint. Atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſæ eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea; ne ſic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? Ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quæramus ſeria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria: ſicut
Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris
Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, et illis utitur ante
Quæſitis ſapiens; cum te neque fervidus æſtus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus et auri
Furtim defoſſa timidum deponere terra?
Quod, ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At, ni id fit, quid habet pulchri conſtructus acervus?

Millia

Millia frumenti tua triverit area centum;
Non tuus hoc capiet venter plus ac meus: ut ſi
Reticulum panis venales inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias quam
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, jugera centum an
Mille aret? At ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho; ac dicas: Magno de flumine malim
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. Eo fit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripa ſimul avulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quanto eſt opus, is neque limo
Turbatam haurita quam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo:
Nil ſatis eſt, inquit; quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? Jubeas miſerum eſſe libenter,
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: Populus me ſibilat; at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris ſitiens ſugientia captat
Flumina——quid rides? Mutato nomine, de te
Fabula narratur. Congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians, et tanquam parcere ſacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.

Neſcis

Neſcis quo valeat nummus, quem præbeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius; adde,
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque dieſque
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? Horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit; habes qui
Aſſideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suſcitet, ac reddat gnatis cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis, amorem?
At ſi cognatos, nullo Natura labore
Quos tibi dat, retinere velis ſervareque amicos,
Infelix operam perdas? ut ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frænis.
Denique ſit finis quærendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus; et finire laborem
Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
Umidius, quidam (non longa eſt fabula) dives
Ut metiretur nummos, ita ſordidus ut ſe
Non unquam ſervo melius veſtiret, ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat: at hunc liberta ſecuri
Diviſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.

Quid

Quid mi igitur ſuades? ut vivam Mænius? aut ſic
Ut Nomentanus? Pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. Non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Eſt inter Tanain quiddam, ſocerumque Viſelli.
Eſt modus in rebus; ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.
Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus
Se probet, ac potius laudet diverſa ſequentes?
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat? neque ſe majori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut cum carceribus miſſos rapit ungula currus;
Inſtat equis auriga ſuos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, et exacto contentus tempore, vita
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.
Jam ſatis eſt: ne me Criſpini ſcrinia lippi
Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones; hoc genus omne
Mœſtum ac ſolicitum eſt cantoris morte Tigelli:
Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur,

Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi percontteris, avi cur atque parentis
Præclaram ingrata ſtringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coemens obſonia nummis;
Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet: laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fuſidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exſecat; atque
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urget:
Nomina ſectatur, modo ſumta veſte virili
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, ſimul atque audivit? At in ſe
Pro quæſtu ſumtum facit hic. Vix credere poſſis
Quam ſibi non ſit amicus: ita ut pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum gnato vixiſſe fugato
Inducit, non ſe pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet? Illuc:
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat: eſt qui
Inguen ad obſcœnum ſubductis uſque facetus:
Paſtillos Ruſillus olet, Gargonius hircum.
Nil medium eſt. Sunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte:
Contra, alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice; Macte
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.

Nam

Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes æquum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operæ pretium, procedere recte
Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.
Hic ſe præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæſus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
Accidit, ut cuidam teſtes caudamque ſalacem
Demeteret ferrum. Jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda!
Libertinarum dico; Salluſtius in qua
Non minus inſanit, quam qui mœchatur. At hic ſi,
Qua res, qua ratio ſuaderet, quaque modeſte
Munifico eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe; daret quantum ſatis eſſet, nec ſibi damno
Dedecorique foret. Verum hoc ſe amplectitur uno;
Hoc amat, hoc laudat: Matronam nullam ego tango:
Ut quondam Marſæus amator Originis, ille
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque:
Nil fuerit mi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus; unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. An tibi abunde
Perſonam ſatis eſt, non illud, quidquid ubique

Officit, evitare? Bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt ubicunque. Quid intereſt in matrona, ancilla, peccesve togata?
Villius in Fauſta Sullæ gener, hoc miſer uno
Nomine deceptus, pœnas dedit uſque ſuperque
Quam ſatis eſt; pugnis cæſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi, mutonis verbis mala tanta videntis,
Diceret hæc animus: Quid vis tibi? nunquid ego a te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtola, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? Magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Dives opis natura ſuæ! Tu ſi modo recte
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere; tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? Quare, ne pœniteat te,
Deſine matronas ſectarier; unde laboris
Plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic, inter niveos viridesque lapillos
(Sit licet hoc, Cerinthe, tuum) tenerum eſt femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius perſæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat; aperte
Quod venale habet oſtendit; nec, ſiquid honeſti eſt,
Jactat habetque palam, quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt; ubi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt, ne, ſi facies (ut ſæpe) decora
Molli fulta pede eſt, emtorem inducat hiantem,

Quod

Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte. Ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis; Hypſæa cæcior, illa
Quæ mala ſunt ſpectes. O crus! O brachia! Verum
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longo eſt.
Matronæ, præter faciem, nil cernere poſſis,
Cætera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te
Hoc facit inſanum) multæ tibi tum officient res:
Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitæ,
Ad talos ſtola demiſſa, et circumdata palla
Plurima, quæ invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obſtat: Cois tibi pene videre eſt
Ut nudam; ne crure malo, ne ſit pede turpi:
Metiri poſſis oculo latus. An tibi mavis
Inſidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem oſtendi? Leporem venator ut alta
In nive ſectatur, poſitum ſic tangere nolit:
Cantat, et apponit: Meus eſt amor huic ſimilis; nam
Tranſvolat in medio poſita, et fugientia captat.
Hiſcene verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque æſtus, curaſque graves e pectore tolli?
Nonne, cupidinibus ſtatuat Natura modum quem,
Quid latura, ſibi quid ſit dolitura negatum,
Quærere plus prodeſt, et inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces urit ſitis, aurea quæris
Pocula? Num eſuriens faſtidis omnia præter [ſi,
Pavonem rhombumque? Tument tibi cum inguina, num,

Ancilla aut verna eſt præſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi? [que.
Non ego: namque parabilem amo Venerem, facilem-
Illam, Poſt paulo, Sed pluris, Si exierit vir,
Gallis: Hanc, Philodemus ait, ſibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum eſt juſſa, venire.
Candida rectaque ſit; munda hactenus, ut neque longa,
Nec magis alba velit, quam det Natura, videri.
Hæc, ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi lævum,
Ilia et Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat;
Janua frangatur; latret canis; undique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet; ne pallida lecto
Deſiliat mulier; miſeram ſe conſcia clamet;
Cruribus hæc metuat, doti deprenſa, egomet mi.
Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo;
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMNIBUS hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injuſſi nunquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris atque ſuam, non
Quidquam proficeret: ſi collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſumma

Voce

Digitized by Google

Voce, modo hac, reſonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: ſæpe velut qui
Currebat fugiens hoſtem; perſæpe velut qui
Junonis ſacra ferret: habebat ſæpe ducentos,
Sæpe decem ſervos: modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens; modo, Sit mihi menſa tripes, et
Concha ſalis puri, et toga, quæ defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat. Decies centena dediſſes
Huic parco, paucis contento; quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipſum
Mane; diem totum ſtertebat. Nil fuit unquam
Sic impar ſibi. Nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? Imo alia, et fortaſſe minora.
Mænius abſentem Novium cum carperet: Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignoſco, Mænius inquit.
Stultus et improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cum tua prævideas oculis male lippus inunctis;
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? At tibi contra
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus et illi.
Iracundior eſt paulo; minus aptus acutis
Naribus horum hominum: rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, et male laxus
In pede calceus hæret. At eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicus: at ingenium ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. Denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim

Natura,

Natura, aut etiam conſuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnæ.
Vellem in amicitia ſic erraremus, et iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus, amici
Si quod ſit vitium, non faſtidire. Strabonem
Appellat Pætum pater; et Pullum, male parvus
Si cui filius eſt, ut abortivus fuit olim
Siſyphus: hunc Varum, diſtortis cruribus; illum
Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit; frugi dicatur: ineptus
Et jactantior hic paulo eſt; concinnus amicis
Poſtulat ut videatur: at eſt truculentior atque
Plus æquo liber; ſimplex fortiſque habeatur:
Caldior eſt; acres inter numeretur. Opinor,
Hæc res et jungit, junctos et ſervat amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. Probus quis
Nobiſcum vivit, multum demiſſus homo; illi
Tardo cognomen pingui damus: hic fugit omnes
Inſidias, nullique malo latus obdit apertum;
(Cum genus hoc inter vitæ verſemur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene ſano
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.
Simplicior quis et eſt, (qualem me ſæpe libenter
Obtulerim

Digitized by Google

Obtulerim tibi, Mæcenas) ut forte legentem
Aut tacitum impellat, quovis ſermone moleſtus;
Communi ſenſu plane caret, inquimus. Eheu,
Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum eſt,
Cum mea compenſet vitiis bona, pluribus hiſce
(Si modo plura mihi bona ſunt) inclinet, amari
Si volet: hac lege, in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Poſtulat; ignoſcat verrucis illius. Æquum eſt,
Peccatis veniam poſcentem reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt ſtultis hærentia; cur non
Ponderibus moduliſque ſuis ratio utitur; ac, res
Ut quæque eſt, ita ſuppliciis delicta coercet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus
Semeſos piſces tepidumque ligurierit jus,
In cruce ſuffigat; Labeone inſanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furioſius atque
Majus peccatum eſt? Paulum deliquit amicus;
(Quod niſi concedas, habeare inſuavis, acerbus)
Odiſti, et fugis, ut Ruſonem debitor æris;
Qui niſi, cum triſtes miſero venere Calendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus, menſave catillum
Evandri manibus tritum dejecit: ob hanc rem,

Aut

Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſſa fide, ſponſumve negarit?
Queis paria eſſe fere placuit peccata, laborant, [nant,
Cum ventum ad verum eſt: ſenſus moreſque repug-
Atque ipſa utilitas, juſti prope mater et æqui.
Cum prorepſerunt primis animalia terris,
Mutum ac turpe pecus, glandem atque cubilia propter,
Unguibus et pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quæ poſt fabricaverat uſus;
Donec verba, quibus voces ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere: dehinc abſiſtere bello,
Oppida cœperunt munire, et ponere leges,
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa: ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
Viribus editior cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec Natura poteſt juſto ſecernere iniquum,
Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis;
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Divum ſacra legerit. Adſit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;
Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Nam

Nam, ut ferula cædas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; cum dicas eſſe pares res
Furta latrociniis, et magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, et ſolus formoſus, et eſt Rex;
Cur optas quod habes? Non noſti quid pater, inquit,
Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam,
Nec ſoleas fecit: ſutor tamen eſt ſapiens. Qui?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus eſt modulator: ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis, clauſaque taberna,
Sutor erat: ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex, ſic Rex ſolus. Vellunt tibi barbam
Laſcivi pueri; quos tu niſi fuſte coerces,
Urgeris turba circum te ſtante, miſerque
Rumperis et latras, magnorum maxime Regum!
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Præter Criſpinum, ſectabitur; et mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccaro ſtultus, amici:
Inque vicem illorem patiar delicta libenter,
Privatuſque magis vivam te Rege beatus.

SATYRA IV.

EUPOLIS atque Cratinus Ariſtophaneſque poetæ,
Atque alii, quorum comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus ac fur,

Quod mœchus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus numeriſque, facetus,
Emunctæ naris, durus componere verſus:
Nam fuit hoc vitioſus: in hora ſæpe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat ſtans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce
Criſpinus minimo me provocat: Accipe, ſi vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Cuſtodes; videamus uter plus ſcribere poſſit.
Di bene fecerunt, inopis me quodque puſilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis:
At tu concluſas hircinis follibus auras,
Uſque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capſis et imagine: cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod ſunt quos genus hoc minime juvat; utpote plures
Culpari dignos. Quemvis media erue turba;
Aut ab avaritia, aut miſera ambitione laborat.
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius ære:
Hic mutat merces ſurgente a ſole, ad eum quo
Veſpertina tepet regio: quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine; ne quid

Summa

Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verſus, odere poetas.
Fœnum habet in cornu; longe fuge: dummodo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico:
Et quodcunque ſemel chartis illeverit, omnes
Geſtiet a furno redeuntes ſcire lacuque,
Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus eſſe poetis,
Excerpam numero: neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis; neque ſi quis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poetam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, comœdia necne poema
Eſſet, quæſivere: quod acer ſpiritus ac vis
Nec verbis nec rebus ineſt; niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. At pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos inſanus amica
Filius uxorem grandi cum dote recuſet;
Ebrius et (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? Ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis;
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem
Quo perſonatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ ſcripſit Lucilius, eripias ſi [eſt,
Tempora certa modoſque, et quod prius ordine verbum
Poſterius facias, præponens ultima primis;

Non (ut ſi ſolvas, ‘ Poſtquam Diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portaſque refregit’)
Invenias etiam disjecti membra poetæ.
Hactenus hæc: alias juſtum ſit necne poema,
Nunc illud tantum quæram; meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat et Caprius, rauci male, cumque libellis;
Magnus uterque timor latronibus: at bene ſi quis
Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Cœli Birrique latronum;
Non ego ſim Capri neque Sulci: cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus inſudet vulgi Hermogeniſque Tigelli:
Non recito cuiquam, niſi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuſlibet. In medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi; quique lavantes.
Suave locus voci reſonat concluſus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
Inquis, et hoc ſtudio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? eſt auctor quis denique eorum
Vixi cum quibus? Abſentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit; hic niger eſt: hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos;
E quibus unus amet quavis aſpergere cunctos,

Præter

Digitized by Google

Præter eum qui præbet aquam; poſt, hunc quoque po-
Condita cum verax aperit præcordia Liber. [tus,
Hic tibi comis et urbanus liberque videtur
Infeſto nigris: ego, ſi riſi, quod ineptus
Paſtillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
Lividus ac mordax videor tibi? Mentio ſi qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos:
Me Capitolinus convictore uſus amicoque
A puero eſt, cauſaque mea permulta rogatus
Fecit; et incolumis lætor quod vivit in Urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigræ ſuccus loliginis; hæc eſt
Ærugo mera: quod vitium procul abſore chartis,
Atque animo prius, ut ſi quid promittere de me
Poſſum aliud, vere promitto. Liberius ſi
Dixero quid, ſi forte jocoſius; hoc mihi juris
Cum venia dabis. Inſuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipſe paraſſet:
Nonne vides, Albi ut male vivat filius? ut qui
Farris inops? magnum documentum, ne patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Cum deterreret: Scetani diſſimilis ſis.
Ne ſequerer mœchas, conceſſa cum Venere uti
Poſſem: Deprenſi non bella eſt fama Treboni,
Aiebat: ſapiens, vitatu quidque petitu

Sit

Sit melius, cauſas reddet tibi: mi ſatis eſt, ſi
Traditum ab antiquis morem ſervare, tuamque,
Dum cuſtodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem poſſum. Simul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, nabis ſine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis; et ſive jubebat
Ut facerem quid: Habes auctorem, quo facias hoc;
Unum ex judicibus ſelectis objiciebat:
Sive vetabat: An hoc inhoneſtum et inutile factu
Necne ſit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpe
Abſterrent vitiis. Ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, et queis
Ignoſcas, vitiis teneor. Fortaſſis et iſtinc
Largiter abſtulerit longa ætas, liber amicus,
Conſilium proprium. Neque enim, cum lectulus aut me
Porticus excepit, deſum mihi: Rectius hoc eſt;
Hoc faciens vivam melius: ſic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? Hæc ego mecum
Compreſſis agito labris. Ubi quid datur oti,
Illudo chartis. Hoc eſt mediocribus illis
Ex vitiis unum; cui ſi concedere nolis,
Multa poetarum veniet manus, auxilio quæ
Sit mihi (nam multo plures ſumus) ac veluti te
Judæi cogemus in hanc concedere turbam.

SATYRA

SATYRA V.

EGRESSUM magna me accepit Aricia Roma
Hoſpitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Græcorum longe doctiſſimus: inde Forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi diviſimus, altius ac nos
Præcinctis unum: minus eſt gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quod erat teterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Expectans comites. Jam Nox inducere terris
Umbras, et cœlo diffundere ſigna parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. Huc appelle: Trecentos inſeris: ohe!
Jam ſatis eſt. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices, ranæque paluſtres
Avertunt ſomnos. Abſentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim: tandem feſſus dormire viator
Incipit; ac miſſæ paſtum retinacula mulæ
Nauta piger ſaxo religat, ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
Sentimus; donec cerebroſus proſilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. Quarta vix demum exponimur hora.
Ora manuſque tua lavimus, Feronia, lympha.
Millia tum pranſi tria repimus; atque ſubimus

Impoſitum

Digitized by Google

Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas, optimus atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus uterque
Legati; averſos ſoliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque ſimul Fonteius, ad unguem
Factus homo; Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco prætore libenter
Linquimus, inſani ridentes præmia ſcribæ,
Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde urbe manemus,
Murena præbente domum, Capitone culinam.
Poſtera lux oritur multo gratiſſima: namque
Plotius et Varius Sinueſſæ Virgiliuſque
Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me ſit devinctior alter.
O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo ſanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula tectum
Præbuit; et parochi, quæ debent, ligna ſalemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Luſum it Mæcenas, dormitum ego Virgiliuſque:
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
Hinc nos Cocceii recipit pleniſſima villa,
Quæ ſuper eſt Caudi cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurræ pugnam Meſſique Cicirri,
Muſa, velim memores; et quo patre natus uterque

Contulerit

Contulerit lites. Meſſi clarum genus——Oſci:
Sarmenti domina exſtat. Ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus: Equi te
Eſſe feri ſimilem dico. Ridemus; et ipſe
Meſſius, Accipio: caput et movet. O! tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres; cum
Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setoſam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larva aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicirrus ad hæc: Donaſſet jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat: ſcriba quod eſſet,
Deterius nihilo dominæ jus eſſe. Rogabat
Denique, cur unquam fugiſſet; cui ſatis una
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo.
Prorſus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum; ubi ſedulus hoſpes
Pene arſit, macros dum turdos verſat in igne:
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam, ſervoſque timentes
Tum rapere, atque omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
Nunquam erepſemus, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet, lacrymoſo non ſine fumo;
Udos cum foliis ramos urente camino.

Hic ego mendacem ſtultiſſimus uſque puellam
Ad mediam noctem exſpecto: ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri: tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.
Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt,
Signis perfacile eſt. Venit viliſſima rerum
Hic aqua; ſed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut ſoleat humeris portare viator:
Nam Canuſi lapidoſus; aquæ non ditior urna.
[Qui locus a forti Diomede eſt conditus olim.]
Flentibus hinc Varius diſcedit mœſtus amicis.
Inde Rubos feſſi pervenimus; utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior, via pejor, aduſque
Bari mœnia piſcoſi. Dein Gnatia, lymphis
Iratis exſtructa, dedit riſuſque jocoſque;
Dum flamma ſine thura liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. Credat Judæus Apella,
Non ego: Namque Deos didici ſecurum agere ævum;
Nec, ſi quid miri faciat Natura, Deos id
Triſtes ex alto cœli demittere tecto.
Brundiſium longæ finis chartæque viæque.

SATYRA

Digitized by Google

SATYRA VI.

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fines, nemo generoſior eſt te;
Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint;
Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus, dum ingenuus. Perſuades hoc tibi vere,
Ante poteſtatem Tulli atque ignobile regnum,
Multos ſæpe viros nullis majoribus ortos
Et vixiſſe probos, amplis et honoribus auctos:
Contra, Lævinum Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fuit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris licuiſſe, notante
Judice, quem noſti, populo; qui ſtultus honores
Sæpe dat indignis, et famæ ſervit ineptus;
Qui ſtupet in titulis, et imaginibus. Quid oportet
Nos facere a vulgo longe lateque remotos?
Namque eſto, populus Lævino mallet honorem
Quam Decio mandare novo; cenſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus:
Vel merito, quoniam in propria non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos Gloria curru
Non minus ignotos generoſis. Quo tibi, Tilli,
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?

Digitized by Google

Invidia accrevit, privato quæ minor eſſet.
Nam ut quiſque inſanus nigris medium impediit crus
Pellibus, ac latum demiſit pectore clavum,
Audit continuo: Quis homo hic eſt? quo patre natus?
Ut ſi qui ægrotet quo morbo Barrus, haberi
Ut cupiat formoſus; eat quacunque, puellis
Injiciat curam quærendi ſingula; quali
Sit facie, ſura, quali pede, dente, capillo:
Sic qui promittit cives, Urbem ſibi curæ,
Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum;
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omnes mortales curare et quærere cogit.
Tune Syri, Damæ, aut Dionyſi filius, audes
Dejicere e ſaxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu poſt me ſedet uno:
Namque eſt ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paulus,
Et Meſſala videris? At hic, ſi plauſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, magna ſonabit
Cornua quod vincatque tubas: ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum;
Quem rodunt omnes libertino patre natum:
Nunc, quia, Mæcenas, tibi ſum convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non, ut forſit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præſertim cautum dignos aſſumere, prava
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me poſſit, caſu quod te ſortitus amicum:

Nulla

Digitized by Google

Nulla etenim tibi me fors obtulit. Optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius, dixere quid eſſem.
Ut veni coram; ſingultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro: reſpondes (ut tuus eſt mos)
Pauca: abeo: et revocas nono poſt menſe, jubeſque
Eſſe in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum,
Non patre præclaro, ſed vita et pectore puro.
Atqui ſi vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta; (velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque ſordes, ac mala luſtra
Objiciet vere quiſquam mihi; purus et inſons,
(Ut me collaudem) ſi et vivo carus amicis;
Cauſa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere; magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Lævo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra;
Sed puerum eſt auſus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque ſenator
Semet prognatos. Veſtem ſervoſque ſequentes
In magno ut populo ſi quis vidiſſet; avita
Ex re præberi ſumtus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes

Circum

Circum doctores aderat. Quid multa? Pudicum
(Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, ſibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut (ut fuit ipſe) coactor [nunc
Mercedes ſequerer: neque ego eſſem queſtus. Ob hac
Laus illi debetur, et a me gratia major.
Nil me pœniteat ſanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. Longe mea diſcrepat iſtis
Et vox et ratio. Nam ſi Natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcunque parentes
Optaret ſibi quiſque; meis contentus, honeſtos
Faſcibus ac ſellis nollem mihi ſumere: demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo; quod
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare moleſtum.
Nam mihi continuo major quærenda foret res,
Atque ſalutandi plures; ducendus et unus
Et comes alter, uti ne ſolus ruſve peregreve
Exirem; plures calones atque caballi
Paſcendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo ſordes mihi, quas tibi, Tilli,
Cum Tiburte via prætorem quinque ſequuntur
Te pueri, laſanum portantes œnophorumque.

Hoc

Digitized by Google

Hoc ego commodius, quam tu, præclare ſenator,
Millibus atque aliis vivo. Quacunque libido eſt,
Incedo ſolus: percontor quanti olus, ac far:
Fallacem Circum, veſpertinumque pererro
Sæpe ſorum: aſſiſto divinis: inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum.
Cœna miniſtratur pueris tribus; et lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: adſtat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum; non ſolicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya, qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo: poſt hanc vagor, aut ego (lecto
Aut ſcripto quod me tacitum juvet) ungor olivo;
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Aſt ubi me feſſum ſol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni.
Pranſus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. Hæc eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione gravique.
His me conſolor, victurum ſuavius, ac ſi
Quæſtor avus, pater atque meus, patruuſque fuiſſet.

SATYRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonſoribus eſſe.

Perſius

Digitized by Google

Perſius hic per magna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem;
Confidens tumiduſque; adeo ſermonis amari,
Siſennas, Barros ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo. Poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quò fortes, quibus adverſum bellum incidit. Inter
Hectora Priamiden, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit. Duo ſi Diſcordia vexet inertes;
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco; diſcedat pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto prætore tenente
Ditem Aſiam, Rupili et Perſi par pugnat, uti non
Compoſiti melius cum Bitho Bacchius. In jus
Acres procurrunt; magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Aſiæ Brutum appellat, ſtellaſque ſalubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Inviſum agricolis ſidus, veniſſe: ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Præneſtinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit convicia; durus
Vindemiator, et invictus, cui ſæpe viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.

At

Digitized by Google

At Græcus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius exclamat: Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges conſueris tollere, cur non [eſt.
Hunc Regem jugulas? Operum hoc, mihi crede, tuorum

SATYRA VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber, incertus ſcamnum faceretne Priapum,
Maluit eſſe Deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido; nam fures dextra coercet,
Obſcœnoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Huc prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca.
Hoc miſeræ plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat; hæredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari; qua modo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum:
Cum mihi non tantum fureſque feræque ſuetæ
Hunc vexare locum curæ ſunt atque labori,
Quantum carminibus quæ verſant atque venenis
Humanos animos. Has nullo perdere poſſum
Nec prohibere modo, ſimul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant herbaſque nocentes.

Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, paſſoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem. Pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu. Scalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt. Cruor in foſſam confuſus; ut inde
Manes elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quæ pœnis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat, ſervilibus utque
Jam peritura modis. Hecaten vocat altera; ſævam
Altera Tiſiphonen. Serpentes atque videres
Infernas errare canes; Lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior at ſi quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniat mictum atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Sagana reſonarent triſte et acutum;
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris, et imagine cerea
Largior arſerit ignis; et ut non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum et facta duarum:
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſſa nate ficus. At illæ currere in Urbem:
Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

SATYRA

SATYRA IX.

IBAM forte Via Sacra, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis:
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu: Quid agis, dulciſſime rerum?
Suaviter, ut nunc eſt, inquam; et cupio omnia quæ vis.
Cum aſſectaretur: Numquid vis? occupo. At ille,
Noris nos, inquit: docti ſumus. Hic ego: Pluris
Hoc, inquam, mihi eris. Miſere diſcedere quærens,
Ire modo ocyus, interdum conſiſtere, in aurem
Dicere neſcio quid puero. Cum ſudor ad imos
Manaret talos: O te, Bolane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus. Cum quidlibet ille
Garriret, vicos, Urbem laudaret; ut illi
Nil reſpondebam: Miſere cupis, inquit, abire;
Jamdudum video: ſed nil agis: uſque tenebo:
Perſequar. Hinc quo nunc iter eſt tibi? Nil opus eſt te
Circumagi: quendam volo viſere non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæſaris hortos.
Nil habeo quod agam, et non ſum piger; uſque ſequar [te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,
Cum gravius dorſo ſubiit onus. Incipit ille:
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non Varium facies: nam quis me ſcribere plures
Aut citius poſſit verſus? quis membra movere
Mollius? Invideat quod et Hermogenes, ego canto.

Digitized by Google

Interpellandi locus hic erat: Eſt tibi mater,
Cognati, queis te ſalvo eſt opus? Haud mihi quiſquam:
Omnes compoſui. Felices! nunc ego reſto.
Confice: namque inſtat fatum mihi triſte, Sabella
Quod puero cecinit divina mota anus urna:
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando conſumet cunque: loquaces,
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit ætas.
Ventum erat ad Veſtæ. quarta jam parte diei
Præterita: et caſu tunc reſpondere vadato
Debebat; quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, ſi
Aut valeo ſtare, aut novi civilia jura:
Et propero quo ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit;
Tene relinquam, an rem. Me ſodes. Non faciam, ille:
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum
Cum victore) ſequor. Mæcenas quo modo tecum,
Hinc repetit, paucorum hominum, et mentis bene ſanæ?
Nemo dexterius fortuna eſt uſus: haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere: diſpeream, ni
Summoſſes omnes. Non iſto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena malis: nil mi officit, unquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior: eſt locus unicuique
ſuus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi

Proximus

Proximus eſſe. Velis tantummodo, quæ tua virtus,
Expugnabis: et eſt qui vinci poſſit; eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam: non hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam; tempora quæram;
Occurram in triviis; deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre noſſet. Conſiſtimus. Unde venis? et
Quo tendis? rogat, et reſpondet. Vellere cœpi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia, nutans,
Diſtorquens oculos, ut me eriperit. Male ſalſus
Ridens diſſimulare: meum jecur urere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum. Memini bene; ſed meliori
Tempore dicam: hodie triceſima ſabbata. Vin' tu
Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Relligio eſt. At mi: ſum paulo infirmior, unus
Multorum: ignoſces: alias loquar. Hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? Fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Caſu venit obvius illi
Adverſarius, et, Quo tu, turpiſſime? magna
Exclamat voce, et, Licet anteſtari? Ego vero
Oppono auriculam. Rapit in jus: clamor utrinque,
Undique concurſus. Sic me ſervavit Apollo.

SATYRA

SATYRA X.

NEMPE incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili. Quis tam Lucili fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? At idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem. [ſic
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera: nam
Et Laberi mimos, ut pulchra poemata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris; et eſt quædam tamen hic quoque virtus:
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures:
Et ſermone opus eſt modo triſti, ſæpe jocoſo;
Defendente vicem modo rhetoris atque poetæ,
Interdum urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſulto. Ridiculum acri
Fortius ac melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comœdia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte,
Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miſcuit. O ſeri ſtudiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? At ſermo lingua concinnus utraque
Suavior (ut Chio nota ſi commiſta Falerni eſt)
Cum verſus facias. Teipſum percontor, an et cum
Dura

Digitized by Google

Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petilli,
Scilicet oblitus patriæque patriſque (Latine
Cum Pedius cauſas exſudet, Poplicola, atque
Corvinus) patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis?
Atqui ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Verſiculos; vetuit me tali voce Quirinus
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſilvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput; hæc ego ludo,
Quæ nec in æde ſonent certantia, judice Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum ſpectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius: ducit molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenæ.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem,
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, ſæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quæſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?

Non

Digitized by Google

Non ridet verſus Enni gravitate minores?
Cum de ſe loquitur, non ut majore reprenſis.
Quid vetat et noſmet Lucili ſcripta legentes
Quærere num illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos, et euntes
Mollius, ac ſi quis, pedibus quid claudere ſenis
(Hoc tantum) contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem cœnatus? Etruſci
Quale fuit Caſſi rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe libriſque
Ambuſtum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis, et Græcis intacti carminis auctor,
Quamque poetarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in ævum,
Detereret ſibi multa: recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur: et in verſu faciendo
Sæpe caput ſcaberet, vivos et roderet ungues.
Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint
Scripturus: neque, te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis? [audax
Non ego. Nam ſatis eſt equitem mihi plaudere: ut
Contemtis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
Vellicet abſentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
Plotius, et Varius, Mæcenas, Virgiliuſque,

Valgius,

Digitized by Google

Valgius, et probet hæc Octavius, optimus atque
Fuſcus; et hæc utinam Viſcorum laudet uterque:
Ambitione relegata, te dicere poſſum,
Pollio; te, Meſſala, tuo cum fratre; ſimulque
Vos, Bibuli et Servi; ſimul his te, candide Furni;
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
Arridere velim; doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Demetri, teque, Tigelli,
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus hæc ſubſcribe libello.

Digitized by Google

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
SERMONUM
LIBER II.

SATYRA I.

SUNT quibus in Satyra videor nimis acer, et ultra
Legem tendere opus: ſine nervis altera quidquid
Compoſui pars eſſe putat, ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam præſcribe. Quieſcas. Ne faciam, inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream male, ſi non
Optimum erat: verum nequeo dormire. Ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto;
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen et juſtum poteras et ſcribere fortem,
Scipiadam ut ſapiens Lucilius. Haud mihi deero,

Digitized by Google

Cum res ipſa feret: niſi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæſaris aurem;
Cui male ſi palperi, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti lædere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem?
Cum ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, et odit.
Quid faciam? Saltat Milonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis; ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. Me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu, noſtrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris; neque, ſi male ceſſerat, uſquam
Decurrens alio, neque ſi bene: quo fit ut omnis
Votiva pateat veluti deſcripta tabella
Vita ſenis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus,
Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt ut fama) Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis;
Sive quod Appula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic ſtylus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus; quem cur diſtringere coner,
Tutus ab infeſtis latronibus? O Pater et Rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum;
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)

Flebit

Flebit, et inſignis tota cantabitur Urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam ;
Canidia Albuci, quibus eſt inimica, venenum;
Grande malum Turius, ſi quis ſe judice certet.
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat; utque
Imperet hoc Natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit; unde, niſi intus
Monſtratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem——Nil faciet ſceleris pia dextera. Mirum!
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos:
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam ; ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, ſeu Mors atris circumvolat alis;
Dives, inops; Romæ, ſeu Fors ita juſſerit, exſul;
Quiſquis erit vitæ, ſcribam, color. O puer, ut ſis
Vitalis metuo; et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid? cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis; num Lælius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offenſi? aut læſo doluere Metello,
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? Atqui
Primores populi arripuit populumque tributim;
Scilicet uni æquus Virtuti atque ejus amicis.
Quin, ubi ſe a vulgo et ſcena in ſecreta remorant
Virtus Scipiadæ et mitis ſapientia Læli;
Nugari cum illo, et diſcincti ludere, donec

Decoqueretur

Digitized by Google

Decoqueretur olus, ſoliti. Quidquid ſum ego, quamvis
Infra Lucili cenſum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque
Invidia; et fragili quærens illidere dentem,
Offendet ſolido: niſi quid tu, docte Trebati,
Diſſentis. Equidem nihil hinc diffingere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne ſorte negoti
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque. Eſto, ſi quis mala: ſed bona ſi quis
Judice condiderit laudatur Cæſare? ſi quis
Opprobriis dignum latraverit, integer ipſe?
Solventur riſu tabulæ: tu miſſus abibis.

SATYRA II.

QUÆ virtus et quanta, boni, ſit vivere parvo,
(Nec meus hic ſermo eſt; ſed quem præcepit Ofel-
Ruſticus, abnormis Sapiens, craſſaque Minerva) lus,
Diſcite; non inter lances menſaſque nitentes,
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus, et cum
Acclinis falſis animus meliora recuſat:
Verum hic impranſi mecum diſquirite. Cur hoc?
Dicam, ſi potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem ſectatus, equove
Laſſus ab indomito; vel ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum græcari; ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem;

Seu

Seu te diſcus agit, pete cedentem aera diſco:
Cum labor extuderit faſtidia; ſiccus inanis
Sperne cibum vilem; niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. Foris eſt promus, et atrum
Defendens piſces hiemat mare: cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet. Unde putas, aut
Qui partum? Non in caro nidore voluptas
Summa, ſed in teipſo eſt. Tu pulmentaria quære
Sudando. Pinguem vitiis albumque nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius quam gallina tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, et picta pandat ſpectacula cauda:
Tanquam ad rem attineat quidquam. Num veſceris iſta,
Quam laudas, pluma? cocto num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil hac magis illa;
Imparibus formis deceptum te patet. Eſto:
Unde datum ſentís, lupus hic, Tiberinus, an alto
Captus hiet? ponteſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? Laudas, inſane, trilibrem
Mullum; in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. Quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? Quia ſcilicet illis
Majorem Natura modum dedit, his breve pondus.
[Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.]
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. At vos
Præſentes

Digitized by Google

Præſentes, Auſtri, coquite horum obſonia: quanquam
Putet aper rhombuſque recens, mala copia quando
Ægrum ſolicitat ſtomachum; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus. Haud ita pridem
Galloni præconis erat acipenſere menſa
Infamis. Quid? tum rhombos minus æquora alebant?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
Donec vos auctor docuit prætorius. Ergo
Si quis nunc mergos ſuaves edixerit aſſos;
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus a tenui victu diſtabit, Ofello
Judice. Nam fruſtra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravus detorſeris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas eſt, et ſilveſtria corna;
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum; et
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, alioſve dierum
Feſtos albatus celebret) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? Hac urget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qua non offendat ſordibus, atque
In neutram partem cultus miſer. Hic neque ſervis,
Albuci ſenis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; nec ſic ut ſimplex Nævius, unctam
Convivis

Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque ſecum
Afferat. In primis valeas bene: nam variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcæ
Quæ ſimplex olim tibi ſederit. At ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
Cœna deſurgat dubia? Quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque prægravat una,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam;
Sive diem feſtum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, et tractari mollius ætas
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer et validus præſumis, mollitiem? ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus.
Rancidum aprum antiqui laudabant: non quia naſus
Illis nullus erat; ſed, credo, hac mente, quod hoſpes
Tardius adveniens vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus conſumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet!
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? Grandes rhombi, patinæque
Grande ferunt una cum damno dedecus: adde

Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquis, Traſius iſtis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Divitiaſque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod ſuperat non eſt melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deum? cur, improbe, caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte ſemper erunt res?
O magnus poſthac inimicis riſus! Uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic, qui
Pluribus aſſuerit mentem corpuſque ſuperbum;
An qui contentus parvo metuenſque futuri,
In pace, ut ſapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas; puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius uſum,
Quam nunc acciſis. Videas metato in agello,
Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſta
Quidquam præter olus fumoſæ cum pede pernæ.
Ac mihi, ſeu longo poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus; bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo atque hœdo: tum penſilis uva ſecundas
Et nux ornabat menſas, cum duplice ficu.
Poſt hoc ludus erat culpa potare magiſtra:
Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,

Explicuit

Digitized by Google

Explicuit vino contractæ ſeria frontis.
Sæviat atque novos moveat Fortuna tumultus; [vos
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut
O pueri, nituiſtis, ut huc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum Natura neque illum,
Nec me, nec quemquam ſtatuit. Nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris,
Poſtremum expellet certe vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius; ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes,
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

SIC raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas: quid fiet? At ipſis
Saturnalibus huc fugiſti ſobrius. Ergo
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. Nil eſt.
Culpantur fruſtra calami, immerituſque laborat
Iratis natus paries Dis atque poetis.
Atqui vultus erat multa ac præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras Virtute relicta?

Digitized by Google

Contemnere miſer. Vitanda eſt improba Siren
Deſidia; aut quidquid vita meliore paraſti
Ponendum æquo animo. Di te, Damaſippe, Deæque
Verum ob conſilium donent tonſore. Sed unde
Tam bene me noſti? Poſtquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. Olim nam quærere amabam,
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphusære;
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius eſſet:
Callidus huic ſigno ponebam millia centum:
Hortos egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro noram: unde frequentia Mercuriale
Impoſuere mihi cognomen compita. Novi;
Et miror morbi purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus, ut ſolet, in cor
Trajecto lateris miſeri capitiſve dolore:
Ut lethargicus hic cum fit pugil, et medicum urget.
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet. O bone, ne te
Fruſtrere: inſanis et tu, ſtultique prope omnes,
Si quid ſtertinius veri crepat; unde ego mira
Deſcripſi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam;
Atque a Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam, male re geſta, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter ſtetit; et, Cave faxis
Te quidquam indignum: pudor, inquit, te malus urget,
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi.
Primum nam inquiram, quid ſit furere: hoc ſi erit in te
Solo;

Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, et quemcunque inſcitia veri
Cæcum agit, inſanum Chryſippi porticus et grex
Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto ſapiente, tenet. Nunc accipe quare
Deſipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. Velut ſilvis, ubi paſſim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit; unus utrique
Error, ſed variis illudit partibus: hoc te
Crede modo inſanum; nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Eſt genus unum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis; ut ignes,
Ut rupes fluvioſque in campo obſtare queratur:
Alterum et huic varium, et nihilo ſapientius, ignes
Per medios fluvioſque ruentis. Clamet amica
Mater, honeſta ſoror, cum cognatis pater, uxor:
Hic foſſa eſt ingens, hic rupes maxima; ſerva:
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit; Catienis mille ducentis,
'Mater, te apello,' clamantibus. Huic ego vulgus
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo:
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? Eſto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam;
Tune inſanus eris, ſi acceperis? an magis excors
Rejecta præda, quam præſens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio: non eſt ſatis: adde Cicutæ

Nodoſi

Nodoſi tabulas, centum mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc ſceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis;
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, et, cum volet, arbor.
Si male rem gerere inſani eſt; contra, bene ſani;
Putidius multo cerebrum eſt (mihi crede) Perilli
Dictantis, quod tu nunquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo componere, quiſquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore;
Quiſquis luxuria, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo inſanire omnes, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multo pars maxima avaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Hæredes Staberi ſummam incidere ſepulcro;
Ni ſic feciſſent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui; ne ſis patruus mihi. Credo
Hoc Staberi prudentem animum vidiſſe——Quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius; ut, ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina, humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus. Sapienſne? Etiam, et Rex,
Et

Digitized by Google

Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore. Quid ſimile iſti
Græcus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In media juſſit Libya; quia tardius irent
Propter onus ſegnes. Uter eſt inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec ſtudio citharæ, nec Muſæ deditus ulli;
Si ſcalpra ac formas non ſutor; nautica vela
Averſus mercaturis; delirus et amens
Undique dicatur merito. Qui diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet longo cum fuſte; neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum;
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris:
Si, poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis (nihil eſt, tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, ſi et ſtramentis incubet unde-
octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arca;
Nimirum inſanus paucis videatur: eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam hæc libertus ut ebibat hæres,
Dis inimice ſenex, cuſtodis? Ne tibi deſit:
Quantulum enim ſummæ curtabit quiſque dierum,
Ungere ſi caules oleo meliore, caputque

Cœperis

Cœperis impexa fœdum porrigine? Quare,
Si quidvis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, auſers
Undique? Tun' ſanus? Populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſervoſve tuo quos ære pararis;
Inſanum te omnes pueri, clamentque puellæ.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro ut demens genitricem occidis Oreſtes.
An tu reris eum occiſa inſaniſſe parente?
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo eſt habitus male tutæ mentis Oreſtes,
Nil ſane fecit, quod tu reprendere poſſis:
Non Pyladen ferro violare, auſuſve ſororem
Electram: tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis.
Pauper Opimius argenti poſiti intus et auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla vappamque profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus; ut hæres
Jam circum loculos et claves lætus ovanſque
Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni jubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum: hominem ſic erigit. Addit et illud:
Ni tua cuſtodis, avidus jam hæc auferet hæres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: Hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venæ te, ni cibus atque

Ingens

Digitized by Google

Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas? Agedum; ſume hoc ptiſanarium oryzæ.
Quanti emtæ? Parvo. Quanti ergo? Octo aſſibus. Eheu!
Quid refert morbo, an furtis, peream que rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid avarus?
Stultus et inſanus. Quid? ſi quis non ſit avarus;
Continuo ſanus? Minime. Cur, Stoice? Dicam.
Non eſt cardiacus (Craterum dixiſſe putato)
Hic æger: recte eſt igitur, ſurgetque? Negabit:
Quod latus, aut renes morbo tentantur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus: immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitioſus et audax:
Naviget Anticyram. Quid enim differt, balatroni
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canuſi duo prædia, dives
Antiquo cenſu, gnatis diviſſe duobus
Fertur, et hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, et ludere vidi;
Te, Tiberi, numerare, cavis abſcondere triſtem:
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors;
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas; tu ne majus facias id
Quod ſatis eſſe putat pater, et Natura coercet.
Præterea, ne vos titillet gloria, jure-
jurando obſtringam ambo: uter ædilis fueritve
Veſtrum prætor, is inteſtabilis et ſacer eſto.

Digitized by Google

In cicere atque faba bona tu perdaſque lupinis,
Latus ut in circo ſpatiere, aut æneus ut ſtes;
Nudus agris, nudus nummis, inſane, paternis?
Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex ſum. Nil ultra quæro plebeius. Et æquam
Rem imperito; ac ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere, quæ ſentit, permitto. Maxime Regum,
Di tibi dent capta claſſem redducere Troja:
Ergo conſulere, et mox reſpondere licebit?
Conſule. Cur Ajax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami Priamuſque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
Tu cum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide natam
Ante aras, ſpargiſque mola caput, improbe, ſalſa;
Rectum animi ſervas? Quorſum? Inſanus quid enim Ajax
Fecit? Cum ſtravit ferro pecus; abſtinuit vim
Uxore et gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verum ego, ut hærentes adverſo litore naves
Eriperem, prudens placavi ſanguine Divos.
Nempe tuo, furioſe. Meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veris, ſceleriſque, tumultu
Permiſtas, capiet, commotus habebitur; atque

Stultitiane

Stultitiane erret, nihilum diſtabit, an ira.
Ajax, immeritos dum occidit, deſipit, agnos:
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum eſt, vitio tibi cum tumidum eſt cor?
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam;
Huic veſtem, ut gnatæ, paret ancillas, paret aurum;
Puſam, aut puſillam appellet, fortique marito
Deſtinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
Prætor, et ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer eſt animi? Ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hic ſumma eſt inſania: qui ſceleratus,
Et furioſus erit: quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim ſtultos ratio inſanire nepotes.
Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum Velabro omne macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi eſt, id crede tuum; et vel nunc pete, vel [cras.
Accipe quid contra juvenis reſponderit æquus:
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego: tu piſces hiberno ex æquore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. Aufer:
Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,

Unde uxor media currit de nocte vocata.
Filius Æſopi detractam ex aure Metellæ
(Scilicet ut decies ſolidum abſorberet) aceto
Diluit inſignem baccam: qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis pravorum et amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coemtas;
Quorſum abeant? Sani? creta an carbone notandi?
Ædificare caſas, ploſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum; amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Solicitus plores: quæro, faciaſne quod olim
Mutatus Polemo? ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia? potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.
Porrigis irato puero cum poma, recuſat:
Sume, catelle; negat: ſi non des, optat. Amator
Excluſus qui diſtat? agit ubi ſecum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus; et hæret
Inviſis foribus: Ne nunc, cum me vocat ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit, revocat: redeam? Non, ſi obſecret. Ecce
Servus non paulo ſapientior: O here, quæ res

Nec

Nec modum habet, neque conſilium, ratione modoque
Tractari non vult. In amore hæc ſunt mala: bellum,
Pax rurſum. Hæc ſi quis tempeſtatis prope ritu
Mobilia, et cæca fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa ſibi; nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certa ratione modoque.
Quid? cum Picenis excerpens ſemina pomis,
Gaudes, ſi cameram percuſti ſorte; penes te es?
Quid? cum balba feris annoſo verba palato,
Ædificante caſas qui ſanior? Adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio ſcrutare. Modo, inquam,
Hellade percuſſa, Marius cum præcipitat ſe,
Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Abſolves hominem, et ſceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebùs?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lautis mane ſenex manibus currebat, et, Unum,
(Quid tam magnum? addens) unum me ſurpite morti,
Dis etenim facile eſt, orabat; ſanus utriſque
Auribus atque oculis: mentem, niſi litigioſus,
Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque vulgus
Chryſippus ponit fœcunda in gente Meneni.
Jupiter, ingentes qui das adimiſque dolores,
Mater ait pueri menſes jam quinque cubantis,
Frigida ſi puerum quartana reliquerit; illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi ſtabit. Caſus medicuſve levarit
Ægrum ex præcipiti; mater delira necabit

In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concuſſa? Timore Deorum.
Hæc mihi Stertinius, ſapientum octavus, amico
Arma dedit; poſthac ne compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet; atque
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris;
Quam me ſtultitiam (quoniam non eſt genus unum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum manibus cum portat Agave
Gnati infelicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putes animi vitio. Accipe: primum
Ædificas; hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis; et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum et inceſſum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, et tanto certare minorem?
Abſentis ranæ pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. Illa rogare,
Quantane? num tandem, ſe inflans, ſic magna fuiſſet?
Major dimidio: Num tanto? Cum magis atque
Se magis inflaret: Non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc à te non multum abludit imago.
Adde poemata nunc; hoc eſt, oleum adde camino;

Quæ

Quæ ſi quis ſanus fecit, ſanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem. Jam deſine. Cultum
Majorem cenſu. Teneas, Damaſippe, tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

UNDE, et quo Catius? Non eſt mihi tempus aventi
Ponere ſigna novis præceptis; qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore lævo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive eſt naturæ hoc, ſive artis, mirus utroque.
Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen; ſimul an Romanus, an hoſpes.
Ipſa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut ſucci melioris, et ut magis alba rotundis,
Ponere: namque marem cohibent calloſa vitellum.
Caule ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes;
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. Pratenſibus optima fungis
Natura

Natura eſt: aliis male creditur. Ille ſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe; quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet. Leni præcordia mulſo
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus;
Mitulus, et viles pellent obſtantia conchæ,
Et lapathi brevis herba; ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ.
Sed non omne mare eſt generoſæ fertile teſtæ.
Murice Baiana melior Lucrina peloris;
Oſtrea Circæis, Miſeno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſces averrere menſa,
Ignarum quibus eſt jus aptius, et quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber, et iligna nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem:
Nam Laurens malus eſt, ulvis et arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper edules.
Fecundi leporis ſapiens ſectabitur armos.
Piſcibus atque avibus quæ natura et foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæſita palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantum cruſtula promit.
Nequaquam ſatis in re una conſumere curam:

Ut

Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret;
Quali perfundat piſces ſecurus olivo.
Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno;
Nocturna, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet fæce Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis et Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho: perna magis, ac magis hillis
Flagitat immorſus refici: quin omnia malit,
Quæcunque immundis fervent allata popinis.
Eſt operæ pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam. Simplex e dulci conſtat olivo:
Quod pingui miſcere mero muriaque decebit,
Non alia, quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit, inſuper addes
Preſſa Venafranæ quod bacca remiſit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco:
Nam facie præſtant. Venucula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus et alec,
Primus et invenior piper album, cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.
Immane eſt vitium, dare millia terna macello,

Digitized by Google

Anguſtoque vagos piſces urgere catino.
Magna movent ſtomacho faſtidia; ſeu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurit;
Sive gravis veteri crateræ limus adhæſit.
Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe, quantus
Conſiſtit ſumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia veſtes;
Oblitum, quanto curam ſumtumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi juſtius illis,
Quæ niſi divitibus nequeunt contingere menſis?
Docte Cati, per amicitiam Divoſque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta;
Non tamen interpres tantundem juveris. Adde
Vultum habitumque hominis; quem tu vidiſſe beatus
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura
Non mediocris ineſt, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

S A T Y R A V.

HOC quoque, Tireſia, præter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis——quid rides? Jamne, doloſe,
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patrioſque Penates
Aſpicere? O nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopſque domum redeam, te vate: neque illic
Aut

Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. Atqui
Et genus et virtus, niſi cum re, vilior alga eſt.
Quando pauperiem, miſſis ambagibus, horres;
Accipe, qua ratione queas diteſcere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Utne tegam ſpurco Damæ latus? Haud ita Trojæ
Me geſſi, certans ſemper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo:
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias æriſque ruam, dic, augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. Captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum: neu, ſi vafer unus et alter
Inſidiatorem præroſo fugerit hamo,
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas.
Magna minorve foro ſi res certabitur olim;
Vivet uter locuples ſine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus; illius eſto
Defenſor: fama civem cauſaque priorem
Sperne, domi ſi gnatus erit, fœcundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi, (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi; cauſas defendere poſſum.

Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum caſſa nuce pauperet. Hæc mea cura eſt,
Ne quid tu perdas, neu ſis jocus. Ire domum, atque
Pelliculam curare jube. Fi cognitor ipſe:
Perſta, atque obdura: ſeu rubra Canicula findet
Infantes ſtatuas; ſeu pingui tentus omaſo
Furius hibernas cana nive conſpuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures adnabunt thynni, et cetaria creſcent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclara ſublatus aletur; ne manifeſtum
Cœlibis obſequium nudet te, leniter in ſpem
Arrepe officioſus, ut et ſcribare ſecundus
Hæres; et, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias. Perraro hæc alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, et tabulas a te removere memento;
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu: ſolus, multiſne cohæres
Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto

Demiſſum

Digitized by Google

Demiſſum genus Ænea, tellure marique
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Naſicæ, metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat orabit: multum Naſica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget; invenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuiſque.
Illud ad hæc jubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertuſve ſenem delirum temperet; illis
Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque: ſed vincit longe prius ipſum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors?
Laudato. Scortator erit? Cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putaſne,
Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magnum donandi parca juventus;
Nec tantum veneris, quantum ſtudioſa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi eſt: quæ ſi ſemel uno
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum;
Ut canis, a corio nunquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod dicam, factum eſt. Anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres;
Scilicet elabi ſi poſſet mortua: credo,
Quod nimium inſtiterat viventi. Cautus adito:
Neu deſis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem et moroſum offendes garrulus; ultro

Non

Non etiam ſileas. Davus ſis comicus; atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare: mone, ſi increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
Oppoſitis humeris: aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec, ohe jam!
Ad cœlum manibus ſublatis dixerit, urge; et
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cum te ſervitio longo curaque levarit;
Et certum vigilans, Quartæ ſit partis Ulyſſes,
Audieris, hæres: Ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt? Unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
Sparge ſubinde: et, ſi paulum potes, illacrymare. Eſt
Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum
Permiſſum arbitrio ſine ſordibus exſtrue: funus
Egregie factum laudet vicinia. Si quis
Forte cohæredum ſenior male tuſſiet; huic tu
Dic, ex parte tua, ſeu fundi, ſive domus ſit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperioſa trahit Proſerpina. Vive, valeque.

SATYRA VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum ſilvæ ſuper his foret. Auctius atque
Di melius fecere. Bene eſt: nihil amplius oro,
Maia nate, niſi ut propria hæc mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione mala rem;

Nec

Nec ſum facturus vitio culpave minorem:
Si veneror ſtultus nihil horum: O ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O ſi urnam argenti fors quæ mihi monſtret! ut illi,
Theſauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule: ſi, quod adeſt, gratum juvat: hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, et cætera, præter
Ingenium; utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo ubi me in montes et in arcem ex Urbe removi,
Quid prius illuſtrem Satyris Muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinæ quæſtus acerbæ.
Matutine pater, ſeu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
Inſtituunt, (ſic Dis placitum) tu carminis eſto
Principium. Romæ ſponſorem me rapis: Eia,.
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge;
Sive Aquilo radit terras, ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſtmodo, quod mi obſit, clare certumque locuto.
Luctandum in turba; facienda injuria tardis.
Quid vis, inſane, et quas res agis? improbus urguet
Iratis precibus. Tu pulſes omne quod obſtat,
Ad Mæcenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat, et melli eſt; non mentiar. At ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias; aliena negotia centum
Per caput et circa ſaliunt latus. Ante ſecundam.

Roſcius

Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribæ magna atque nova te
Orabant hodie meminiſſes, Quinte, reverti.
Imprimat his, cura, Mæcenas ſigna tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit; et inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero; duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens; et cui concredere nugas
Hoc genus: Hora quota eſt? Threx eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quæ rimoſa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus ſubjectior in diem et horam
Invidiæ. Noſter ludos ſpectaverit una,
Luſerit in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus a Roſtris manat per compita rumor;
Quicunque obvius eſt, me conſulit: O bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Numquid de Dacis audiſti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris deriſor! At omnes Di exagitent me,
Si quidquam. Quid? militibus promiſſa Triquetra
Prædia Cæſar, an eſt Itala tellure daturus?
Jurantem me ſcire nihil miratur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilenti.
Perditur hæc inter miſero lux, non ſine votis:
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit
Nunc veterum libris, nunc ſomno et inertibus horis,
Ducere ſolicitæ jucunda oblivia vitæ?

O quando faba Pythagoræ cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes, cœnæque Deum! quibus ipſe meique
Ante Larem proprium veſcor; vernaſque procaces
Libatis paſco dapibus. Prout cuique libido eſt,
Siccat inæquales calices conviva, ſolutus
Legibus inſanis: ſeu quis capit acria fortis
Pocula; ſeu modicis uveſcit lætius. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibuſve alienis,
Nec male necne Lepos ſaltet; ſed quod magis ad nos
Pertinet, ac neſcire malum eſt, agitamus: utrumne
Divitiis homines, an ſint virtute beati;
Quidve ad amicitias, uſus rectumne, trahat nos;
Et quæ ſit natura boni, ſummumque quid ejus.
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re ſabellas. Nam ſi quis laudat Arelli
Solicitas ignarus opes; ſic incipit: Olim
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum;
Aſper, et attentus quæſitis; ut tamen arctum
Solveret hoſpitiis animum. Quid multa? neque ille
Sepoſiti ciceris, nec longæ invidit avenæ:
Aridum et ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſta dedit, cupiens varia faſtidia cœna
Vincere tangentis male ſingula dente ſuperbo:
Cum pater ipſe domus palea porrectus in horna
Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquit, amice,

Prærupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines urbemque feris præponere ſilvis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terreſtria quando
Mortales animas vivunt ſortita, neque ulla eſt
Aut magno aut parvo lethi fuga. Quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam ſis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agreſtem pepulere, domo levis exſilit: inde
Ambo propoſitum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni ſubrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli ſpatium, cum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia; rubro ubi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos;
Multaque de magna ſupereſſent fercula cœna,
Quæ procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes; necnon verniliter ipſis
Fungitur officiis, prælibans omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque
Rebus agit lætum convivam; cum ſubito ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. Tum ruſticus, Haud mihi vita
Eſt opus hac, ait, et valeas: me ſilva, cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo.

SATYRA

Digitized by Google

SATYRA VII.

JAMDUDUM auſculto; et cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido. Davuſne? Ita Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod ſit ſatis; hoc eſt,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, et urget
Propoſitum: pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. Sæpe notatus
Cum tribus annellis, modo læva Priſcus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas;
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte;
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos, qui pro ſe tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit: quanto conſtantior idem
In vitiis, tanto levius miſer ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo ſune laborat.
Non dices hodie, quorſum hæc tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, peſſime? Laudas
Fortunam ac mores antiquæ plebis; et idem,
Si quis ad illa Deus ſubito te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe;

Aut quia non firmus rectum defendis; et hæres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas; abſentem ruſticus Urbem
Tollis ad aſtra levis. Si nuſquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas ſecurum olus; ac, velut uſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis amaſque,
Quod nuſquam tibi ſit potandum. Juſſerit ad ſe
Mæcenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam: Nemon' oleum fert ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, fugiſque.
Milvius et ſcurræ, tibi non referenda precati,
Diſcedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem: naſum nidore ſupinor:
Imbecillus, iners, ſi quid vis, adde, popino.
Tu, cum ſis quod ego, et fortaſſis nequior, ultro
Inſectere, velut melior; verbiſque decoris
Obvolvas vitium? Quid, ſi me ſtultior ipſe
Quingentis emto drachmis deprenderis? Aufer
Me vultu terrere; manum ſtomachumque teneto,
Dum, quæ Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter noſtrum cruce dignius? Acris ubi me
Natura incendit; ſub clara nuda lucerna
Quæcunque excepit turgentis verbera caudæ,
Clunibus aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit neque famoſum, neque ſolicitum, ne
Ditior aut formæ melioris meiat eodem.
Tu, cum projectis inſignibus, annulo equeſtri,

Romanoque

Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obſcurante lacerna;
Non es quod ſimulas? Metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis ferroque necari
Auctoratus eas; an turpi clauſus in arca,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis,
Contractum genibus tangas caput? Eſtne marito
Matronæ peccantis in ambos juſta poteſtas?
In corruptorem vel juſtior. Illa tamen ſe
Non habitu, mutatve loco, peccatve ſuperne;
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoque furenti [mam.
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore fa-
Evaſti? credo metues, doctuſque cavebis:
Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Poſſis. O toties ſervus! Quæ bellua ruptis,
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis? [vaſa
Non ſum mœchus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi
Prætereo ſapiens argentea. Tolle periclum,
Jam vaga proſiliet frænis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantiſque minor? quem ter vindicta quaterque
Impoſita haud unquam miſera formidine privet?
Adde ſuper, dictis quod non levius valeat: nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret, uti mos
Veſter ait, ſeu conſervus; tibi quid ſum ego? Nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque

Duceris

Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? Sapiens; ſibi qui imperioſus;
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula ter-
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores [rent;
Fortis, et in ſeipſo totus; teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;
In quem manca ruit ſemper Fortuna. Poteſne
Ex his, ut proprium, quid noſcere? Quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelida: rurſus vocat. Eripe turpi
Colla jugo: Liber, liber ſum, dic age. Non quis:
Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel cum Pauſiaca torpes, inſane, tabella;
Qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubæque
Aut Placideiani contento poplite miror
Prælia, rubrica picta aut carbone, velut ſi
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? Nequam et ceſſator Davus: at ipſe
Subtilis veterum judex et callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus cœnis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi perniciosius eſt cur?
Tergo plector enim: qui tu impunitior illa,
Quæ parvo ſumi nequeunt, obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ;
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. An hic peccat, ſub noctem qui puer uvam
Furtiva

Furtiva mutat ſtrigili? qui prædia vendit,
Nil ſervile gulæ parens habet? Adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes, non otia recte
Ponere; teque ipſum vitas fugitivus et erro,
Jam vino quærens, jam ſomno fallere curam:
Fruſtra: nam comes atra premit, ſequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorſum eſt opus? Unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Naſidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Dic (ſi grave non eſt)
Quæ prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper; leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
Rapula, lactucæ, radices, qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum, ſiſer, alec, fæcula Coa.
His ubi ſublatis puer alte cinctus acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Poſſet cœnantes offendere; ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic herus: Albanum, Mæcenas, ſive Falernum

Te

Digitized by Google

Te magis appoſitis delectat; habemus utrumque:
Divitias miſeras. Sed queis cœnantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, et prope me Viſcus Thurinus, et infra
(Si memini) Varius; cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum; Porcius infra,
Ridiculus totas ſemel abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito. Nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, piſces,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris atque
Inguſta mihi porrexerat ilia rhombi.
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti:
Et calices poſcit majores. Vertere pallor
Tum parochi faciem, nil ſic metuentis ut acres
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque; ſecutis omnibus: imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muræna natantes [quit,
In patina porrecta. Sub hoc herus: Hæc gravida, in-
Capta eſt, deterior poſt partum carne futura.

His

His miſtum jus eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella; garo de ſuccis piſcis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur; cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non ſine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere; illotos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam teſta marina remittit.
Interea ſuſpenſa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus, erigimur. Rufus poſito capite, ut ſi
Filius immaturus obiſſet, flere. Quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret: Heu! Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te Deus? Ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Hæc eſt conditio vivendi, aiebat: eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Solicitudine diſtrictum; ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus apponatur; ut omnes
Præcincti recte pueri comtique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruant ſi,
Ut modo; ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.

Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc: Tibi Di, quæcunque preceris,
Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis:
Et ſoleas poſcit. Tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
Redde, age, quæ deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num ſit quoque fracta lagena,
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone ſecundo:
Naſidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. Deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus et ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit. Tum pectore aduſto
Vidimus et merulas poni, et ſine clune palumbes;
Suaves res, ſi non cauſas narraret earum, et
Naturas dominus: quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia afflaſſet pejor ſerpentibus Afris.

QUINTI

Digitized by Google

QUINTI

HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBRI DUO.

Ll 2

Digitized by Google

QUINTI
HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER I.
EPISTOLA I.
AD MÆCENATEM.

PRIMA dicte mihi, ſumma dicende Camena,
Spectatum ſatis, et donatum jam rude quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro;
Ne populum extrema toties exoret arena.
Eſt mihi purgatam crebro qui perſonet aurem:
Solve ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et verſus et cætera ludicra pono: [ſum:
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in hoc
Condo, et compono, quæ mox depromere poſſim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Et mihi res, non me rebus ſubjungere conor,

Nunc

Digitized by Google

Nunc agilis fio, et merſor civilibus undis:
Virtutis veræ cuſtos, rigiduſque ſatelles:
Nunc in Ariſtippi furtim præcepta relabor.
Ut nox longa quibus mentitur amica, dieſque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ ſpem
Conſiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æque pauperibus prodeſt, locupletibus æque;
Æque neglectum pueris ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus;
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.
Eſt quadam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritia, miſeroque cupidine pectus?
Sunt verba te voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? Sunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator;
Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus eſt, vitium fugere; et ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe. Vides, quæ maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi capitiſque labore.

Impiger

Digitized by Google

Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes:
Ne cures ea, quæ ſtulte miraris et optas,
Diſcere, et audire, et meliori credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmæ?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives! quærenda pecunia primum;
Virtus poſt nummos: hæc Janus ſummus ab imo
Prodocet; hæc recinunt juvenes dictata ſeneſque,
Lævo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto.
Eſt animus tibi, ſunt mores, eſt lingua, fideſque:
Sed quadringentis ſex ſeptem millia deſint,
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis, et decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui, Rem facias; rem,
Si poſſis, recte; ſi non, quocunque modo rem;
Ut propius ſpectes lacrymoſa poemata Pupi:
An qui fortunæ te reſponſare ſuperbæ
Liberum et erectum præſens hortatur et aptat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iſdem;
Nec ſequar aut fugiam, quæ diligit ipſe vel odit:

Olim

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent,
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum. [quem?
Bellua multorum es capitum. Nam quid ſequar, aut
Pars hominum geſtit conducere publica: ſunt qui
Cruſtis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto creſcit res fœnore. Verum
Eſto, aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Iidem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives; lacus et mare ſentit amorem
Feſtinantis heri: cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe prius, melius nil cœlibe vita:
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? Ride. Mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonſores: conducto navigio æque
Nauſeat, ac locuples quem ducit priva triremis.
Si curatus inæquali tonſore capillos
Occurro, rides: ſi forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar;
Rides. Quid, mea cum pugnat ſententia ſecum;
Quod petiit, ſpernit; repetit quod nuper omiſit;
Æſtuat, et vitæ diſconvenit ordine toto;
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?

Inſanire

Digitized by Google

Inſanire putas ſolennia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati; rerum tutela mearum
Cum ſis, et prave ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis, te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, Rex denique regum;
Præcipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

EPISTOLA II.

AD LOLLIUM.

TROJANI belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneſte relegi:
Qui, quid ſit pulchrum, quid turpe; quid utile, quid non,
Planius ac melius Chryſippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum, et populorum continet æſtus.
Antenor cenſet belli præcidere cauſam:
Quod Paris, ut ſalvus regnet vivatque beatus,
Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites
Inter Peliden feſtinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, et ira,

Iliacos intra muros peccatur, et extra.
Rurſum quid virtus, et quid ſapientia poſſit,
Utile propoſuit nobis exemplar Ulyſſem:
Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes
Et mores hominum inſpexit; latumque per æquor,
Dum ſibi, dum ſociis reditum parat, aſpera multa
Pertulit, adverſis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces, et Circes pocula noſti:
Quæ ſi cum ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis et excors;
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, et fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus æquo operata juventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad ſtrepitum citharæ ceſſantem ducere ſomnum.
Ut jugulent hominem, ſurgunt de nocte latrones:
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? Atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus: et ni
Poſces ante diem librum cum lumine; ſi non
Intendes animum ſtudiis et rebus honeſtis;
Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur
Quæ lædunt oculos feſtinas demere; ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet. Sapere aude:
Incipe. Vivendi recte qui prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.

Quæritur

Quæritur argentum, puериſque beata creandis
Uxor; et incultæ pacantur vomere ſilvæ.
Quod ſatis eſt cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, et fundus, non æris acervus et auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit; juvat illum ſic domus et res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas; quodcunque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis:
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit et mens,
Dum pœnas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor brevis eſt. Animum rege; qui, niſi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compeſce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magiſter
Ire viam, qua monſtrat eques: venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in ſilvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. Quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis;
Nec tardum opperior, nec præcedentibus inſto.

 EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro.
Thracane vos, Hebruſque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? Hoc quoque curo:
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis et paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus et rivos auſus apertos:
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, auſpice Muſa?
An tragica deſævit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multumque monendus
Privatas ut quærat opes, ac tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit Apollo:
Ne, ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. Ipſe quid audes?
Quæ circum volitas agilis thyma? Non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt et turpiter hirtum.
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras; ſeu condis amabile carmen;

Prima

Digitized by Google

Prima feres ederæ victricis præmia. Quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes;
Quo te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus et ampli;
Si patriæ volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere; Si tibi curæ,
Quantæ conveniat, Munatius: an male ſarta
Gratia nequicquam coit, et reſcinditur; ac vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomita cervice feros. Ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

ALBI, noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres,
Curantem quidquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu corpus eras ſine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Qui ſapere, et fari poſſit quæ ſentiat; et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?

Inter

Digitized by Google

Inter ſpem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute viſes,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

EPISTOLA V.

AD TORQUATUM.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella;
Supremo te ſole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes, iterum Tauro diffuſa paluſtres
Inter Minturnas Sinueſſanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arceſſe; vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, et tibi munda ſupellex.
Mitte leves ſpes, et certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. Cras, nato Cæſare, feſtus
Dat veniam ſomnumque dies. Impune licebit
Æſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortunas, ſi non conceditur uti?
Parcus ob hæredis curam nimiumque ſeverus
Aſſidet inſano. Potare et ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? Operta recludit;
Spes jubet eſſe ratas; ad prœlia trudit inertem;
Solicitis animis onus eximit; addocet artes.

Fœcundi

Digitized by Google

Fœcundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx
Oſtendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet; ut coeat par,
Jungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,
Et, niſi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, aſſumam. Locus eſt et pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu, quotus eſſe velis, reſcribe; et, rebus omiſſis,
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

NIL admirari prope res eſt una, Numici,
Solaque, quæ poſſit facere et ſervare beatum.
Hunc ſolem, et ſtellas, et decedentia certis
Tempora momentis, ſunt qui formidine nulla
Imbuti ſpectant. Quid cenſes munera terræ?
Quid, maris extremos Arabas ditantis et Indos?
Ludicra quid, plauſus, et amici dona Quiritis?
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis et ore?
Qui timet his adverſa, fere miratur eodem
Quo cupiens pacto. Pavor eſt utrobique moleſtus:
Improviſa

Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque:
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius pejuſve ſua ſpe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui;
Ultra quam ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
I nunc, argentum et marmor vetus, æraque et artes
Suſpice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quod ſpectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, et veſpertinus pete tectum;
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus, et (indignum quod ſit) pejoribus ortus
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas;
Defodiet, condetque nitentia. Cum bene notum
Porticus Agrippæ, et via te conſpexerit Appi;
Ire tamen reſtat, Numa quo devenit et Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare; fortis omiſſis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? Cave ne portus occupet alter;
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas:
Mille talenta rotundentur, totidem altera; porro
Tertia ſuccedant, et quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam regina Pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venuſque.

Mancipiis

Digitized by Google

Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si poſſet centum ſcenæ præbere rogatus,
Qui poſſum tot? ait: tamen et quæram, et quot habebo,
Mittam. Poſt paulo ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum: partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus eſt, ubi non et multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, et proſunt furibus. Ergo,
Si res ſola poteſt facere et ſervare beatum;
Hoc primus repetas opus, hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies, et gratia præſtat;
Mercemur ſervum qui dictet nomina, lævum
Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
Porrigere: Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cui libet hic faſces dabit; eripietque curule
Cui volet importunus ebur: Frater, Pater, adde:
Ut cuique eſt ætas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
Quo ducit gula: piſcemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas,venabula, ſervos
Differtum tranſire forum populumque jubebat;
Unus ut e multis populo ſpectante referret
Emtum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti; Cærite cera
Digni; remigium vitioſum Ithacenſis Ulyſſei:
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti cenſet, ſine amore jociſque
Nil eſt jucundum; vivas in amore jociſque.

Digitized by Google

Vive, vale. Si quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.

EPISTOLA VII.

AD MÆCENATEM.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax deſideror. Atqui
Si me vivere vis ſanum recteque valentem;
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam; dum ficus prima calorque
Deſignatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
Officioſaque ſedulitas, et opella forenſis
Adducit febres, et teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma nives Albanis illinet agris;
Ad mare deſcendet vates tuus, et ſibi parcet,
Contractuſque leget: te, dulcis amice, reviſet
Cum Zephyris, ſi concedes, et hirundine prima.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes.
Jam ſatis eſt. At tu quantumvis tolle. Benigne.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis.
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et ſtultus donat quæ ſpernit et odit:
Hæc ſeges ingratos tulit, et feret omnibus annis.

Vir

Digitized by Google

Vir bonus et ſapiens dignis ait eſſe paratus:
Nec tamen ignorat quid diſtent æra lupinis.
Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles uſquam diſcedere; reddes
Forte latus, nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynaræ mœrere proterivæ.
Forte per anguſtam tenuis nite dula rimam
Repſerat in cumeram frumenti; paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.
Cui muſtela procul: Si vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi compellor imagine, cuncta reſigno:
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudaſti: Rexque, Paterque
Audiſti coram, nec verbo parcius abſens.
Inſpice, ſi poſſum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyſſei:
Non eſt aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multæ prodigus herbæ:
Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent. Mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus et fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur; conſpexit, ut aiunt,

 Adraſum

Adraſum quendam vacua tonſoris in umbra
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri, (puer hic non læve juſſa Philippi
Accipiebat) abi, quære, et refer; unde domo, quis,
Cujus fortunæ, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat, Vulteium nomine Menam,
Præconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, et ceſſare, et quærere, et uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, et lare certo,
Et ludis, et, poſt deciſa negotia, campo.
Scitari libet ex ipſo quodcunque refers. Dic
Ad cœnam veniat. Non ſane credere Mæna:
Mirari ſecum tacitus. Quid multa? Benigne,
Reſpondet. Negat ille mihi? Negat improbus, et te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello
Occupat, et ſalvere jubet prior. Ille Philippo
Excuſare laborem et mercenaria vincla,
Quod non mane domum veniſſet; denique quod non
Providiſſet eum. Sic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi cœnas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Poſt nonam venies: nunc i, rêm ſtrenuus auge.
Ut ventum ad cœnam eſt; dicenda, tacenda locutus
Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi ſæpe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur
Rura ſuburbana indictis comes ire Latinis.
Impoſitus mannis, arvum cœlumque Sabinum

Non

Digitized by Google

Non ceſſat laudare. Videt, ridetque Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit; perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra
Quam ſatis eſt morer; ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos et vineta crepat mera; præparat ulmos;
Immoritur ſtudiis, et amore ſeneſcit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumque Philippus:
Durus ait, Vultei, nimis attentuſque videris
Eſſe mihi. Pol me miſerum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium dextramque Deoſque Penates
Obſecro, et obteſtor; vitæ me redde priori.
Qui ſemel aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Præſtent; mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

CELSO gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Muſa rogata, refer, comiti ſcribæque Neronis.
Si quæret, quid agam; dic, multa et pulchra minantem
Vivere

Vivere nec recte, nec ſuaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit æſtus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis:
Sed quia mente minus validus quam corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod levet ægrum;
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur me funeſto properent arcere veterno;
Quæ nocuere ſequar; fugiam quæ profore credam;
Romæ Tibur amem, ventoſus, Tibure Romam.
Poſt hæc, ut valeat; quo pacto rem gerat, et ſe;
Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, Recte; primum gaudere, ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento:
Ut tu fortunam, ſic nos te, Celſe, feremus.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM.

SEPTIMIUS, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. Nam cum rogat, et prece cogit
Scilicet, ut tibi ſe laudare et tradere coner,
Dignum mentê domoque legentis honeſta Neronis;
Munere cum fungi propioris cenſet amici,
Quid poſſim videt ac novit me valdius ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putarer,
Diſſimulator opis propriæ, mihi commodus uni.

Sic

Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad urbanæ deſcendi præmia. Quod ſi
Depoſitum laudas ob amici juſſa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

URBIS amatorem Fuſcum ſalvere jubemus
Ruris amatores; hac in re ſcilicet una
Multum diſſimiles; at cætera pene gemelli,
Fraternis animis: quidquid negat alter, et alter:
Annuimus pariter: vetuli notique columbi,
Tu nidum ſervas, ego laudo ruris amœni
Rivos, et muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quæris? Vivo et regno, ſimul iſta reliqui
Quæ vos ad cœlum fertis rumore ſecundo.
Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo;
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ ſi convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda eſt area primum;
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
Cum ſemel accepit ſolem furibundus acutum?
Eſt ubi depellat ſomnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?

Purior

Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur ſilva columnas,
Laudaturque domus, longos quæ proſpicit agros.
Naturam expellas furca; tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quam qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ quatient. Si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges et regum vita præcurrere amicos.
Cervus Equum pugna melior communibus herbis
Pellebat; donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frænumque recepit:
Sed poſtquam victor victo diſceſſit ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehit improbus; atque
Serviet æternum, quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim
Si pede major erit, ſubvertet; ſi minor, uret.
Lætus ſorte tua vives ſapienter, Ariſti:
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique,

Tortum

Digitized by Google

Tortum digna ſequi potius quam ducere funem.
Hæc tibi dictabam poſt fanum putre Vacunæ;
Excepto, quod non ſimul eſſes, cætera lætus.

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

QUID tibi viſa Chios, Bullati, notaque Leſbos?
Quid concinna Samos? quid Crœſi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora minorane fama?
Cunctane præ campo et Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quid ſit? Gabiis deſertior atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem;
Oblituſque meorum, obliviſcendus et illis,
Neptunum procul e terra ſpectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Adſperſus, volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene præſtantia vitam.
Nec ſi te validus jactaverit Auſter in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
Penula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dum licet, ac vultum ſervat Fortuna benignum,

Digitized by Google

Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos abſens.
Tu, quamcunque Deus tibi fortunaverit horam,
Grata ſume manu; nec dulcia differ in annum:
Ut, quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas. Nam ſi ratio et prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter, auſert;
Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt;
Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic eſt:
Eſt Ulubris, animus ſi te non deficit æquus.

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

FRUCTIBUS Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris; non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. Tolle querelas:
Pauper enim non eſt, cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis; nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio poſitorum abſtemius, herbis
Vivis et urtica; ſic vives protinus, ut te
Confeſtim liquidus fortunæ rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre eſt animus ſine corpore velox?
Cum

Cum tu inter ſcabiem tantam et contagia lucri
Nil parvum ſapias, et adhuc ſublimia cures;
Quæ mare compeſcant cauſæ; quid temperet annum;
Stellæ ſponte ſua, juſſæne vagentur et errent;
Quid premat obſcurum lunæ, quid proferat orbem;
Quid velit et poſſit rerum concordia diſcors;
Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
Verum, ſeu piſces, ſeu porrum et cæpe trucidas,
Utere Pompeio Groſpho; et, ſi quid petet, ultro
Defer: nil Groſphus niſi verum orabit et æquum.
Vilis amicorum eſt annona, bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit, genibus minor: aurea fruges
Italiæ pleno defundit Copia cornu.

EPISTOLA XIII.

AD VINNIUM ASELLAM.

Ut proficiſcentem docui te ſæpe diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vinni,
Si validus, ſi lætus erit, ſi denique poſcet:
Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes opera vehemente miniſter.
Si te forte meæ gravis uret ſarcina chartæ;
Abjicito potius, quam quo perferre juberis

 Clitellas

Clitellas ferus impingas, Aſinæque paternum
Cognomen vertas in riſum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propoſiti ſimul ac perveneris illuc,
Sic poſitum ſervabis onus; ne forte ſub ala
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum;
Ut vinoſa glomus furtivæ Pyrrhia lanæ;
Ut cum pileolo ſoleas conviva tribulis.
Neu vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quæ poſſint oculos aureſque morari
Cæſaris. Oratus multa prece, nitere. Porro
Vade, vale: cave ne titubes, mandataque frangas.

EPISTOLA XIV.

AD VILLICUM SUUM.

VILLICE ſilvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos ſolitum Variam dimittere Patres:
Certemus, ſpinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, et melior ſit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas et cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter; tamen iſtuc mens animuſque
Fert, et amat ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in Urbe beatum.
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.

Stultus

Stultus uterque locum immeritum cauſatur inique:
In culpa eſt animus, qui ſe non effugit unquam.
Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas:
Nunc Urbem et ludos et balnea villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis, et diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur: eo diſconvenit inter
Meque et te: nam quæ deſerta et inhoſpita teſqua
Credis, amœna vocat mecum qui ſentit; et odit
Quæ tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
Incutiunt Urbis deſiderium, video; et quod
Angulus iſte feret piper et thus ocius uva;
Nec vicina ſubeſt vinum præbere taberna
Quæ poſſit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis: et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, et ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid noſtrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidique capilli,
Quem ſcis immunem Cynaræ placuiſſe rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, et prope rivum ſomnus in herba.
Nec luſiſſe pudet, ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat, non odio obſcuro morſuque venenat:
Rident vicini glebas et ſaxa moventem.

Cum

Digitized by Google

Cum ſervis urbana diaria rodere mavis :
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet uſum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
Optat ephippia bos piger : optat arare caballus.
Quam ſcit, uterque libens, cenſebo, exerceat artem

EPISTOLA XV.

AD C. NUMONIUM VALAM.

QUÆ ſit hiems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni;
Quorum hominum regio, et qualis via; (nam mihi [Baias
Muſa ſupervacuas Antonius; et tamen illis
Me facit inviſum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. Sane myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit; invidus ægris,
Qui caput et ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis, Gabioſque petunt et frigida rura.
Mutandus locus eſt, et diverſoria nota
Præter agendus equus. Quo tendis? Non mihi Cumas,
Eſt iter aut Baias, læva ſtomachoſus habena
Dicet eques : ſed equis frænato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat;
Collectoſne bibant imbres, puteoſne perennes
Dulcis aquæ; (nam vina nihil moror illius oræ.
Rure meo poſſum quidvis perferre patique :
Ad mare cum veni, generoſum et lene requiro,

Quod

Quod curas abigat, quod cum ſpe divite manet
In venas animumque meum, quod verba miniſtret,
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ.)
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis piſces et echinos æquora celent;
Pinguis ut inde domum poſſim Phæaxque reverti:
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Mænius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter abſumtis urbanus cœpit haberi;
Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte;
Quælibet in quemvis opprobria fingere ſævus;
Pernicies et tempeſtas barathrumque macelli,
Quidquid quæſierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus et timidis nil
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat omaſi
Vilis et agninæ; tribus urſis quod ſatis eſſet:
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos, corrector Beſtius. Idem,
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem: Non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona; cum ſit obeſo
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt; ſatis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
Vos ſapere et ſolos aio bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA XVI.

AD QUINTIUM.

Ne perconteris fundus meus, optime Quinti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomiſne an pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter et ſitus agri.
Continui montes, ni diſſocientur opaca
Valle: ſed ut veniens dextrum latus aſpiciat Sol,
Lævum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid? ſi rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferunt? ſi quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvat umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam (ſi credis) amœnæ,
Incolumem tibi me præſtant Septembribus horis.
Tu recte vivis, ſi curas eſſe quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum:
Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium ſapiente bonoque beatum:
Neu, ſi te populus ſanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules; donec manibus tremor incidat unctis.

Stultorum

Digitized by Google

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis ſalvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui conſulit et tibi et Urbi,
Jupiter; Auguſti laudes agnoſcere poſſis.
Cum pateris ſapiens emendatuſque vocari;
Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? Nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet: ut ſi
Detulerit faſces indigno, detrahet idem.
Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.
Idem, ſi clamet furem, neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum,
Mordear opprobriis falſis, mutemque colores?
Falſus honor juvat, et mendax infamia terret [quis?
Quem, niſi mendoſum et mendacem? Vir bonus eſt
Qui conſulta Patrum, qui leges juraque ſervat;
Quo multæ magnæque ſecantur judice lites;
Quo res ſponſore, et quo cauſæ teſte tenentur.
Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
Introrſus turpem, ſpecioſum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: Non paſces in cruce corvos.
Sum bonus et frugi: Renuit negitatque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, et opertum miluus hamum.

Digitized by Google

Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine pœnæ.
Sit ſpes fallendi, miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis cum ſurripis unum;
Damnum eſt, non facinus, mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, omne forum quem ſpectat et omne tribunal;
Quandocunque Deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere; da juſto ſanctoque videri:
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Qui melior ſervo, qui liberior ſit avarus,
In triviis fixum cum ſe demittit ob aſſem,
Non video. Nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augenda feſtinat et obruitur re.
Vendere cum poſſis captivum, occidere noli:
Serviet utiliter: ſine paſcat durus aretque:
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
Annonæ proſit, portet frumenta penuſque.
Vir bonus et ſapiens audebit dicere: Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum? tollas licet. In manicis et
Compedibus ſævo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe Deus, ſimul atque volam, me ſolvet. Opinor,
Hoc ſentit: Moriar. Mors ultima linea rerum eſt.

EPISTOLA

Digitized by Google

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

QUAMVIS, Scæva, ſatis per te tibi conſulis, et ſcis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet amiculus: ut ſi
Cæcus iter monſtrare velit; tamen aſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies et primam ſomnus in horam
Delectat: ſi te pulvis ſtrepituſque rotarum,
Si lædet caupona; Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis;
Nec vixit male, qui natus morienſque fefellit.
Si prodeſſe tuis, pauloque benignius ipſum
Te tractare voles; accedes ſiccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter; regibus uti
Nollet Ariſtippus. Si ſciret regibus uti;
Faſtidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes ac facta, doce: vel junior, audi
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. Namque
Mordacem Cynicum ſic eludebat, ut aiunt:
Scurror ego ipſe mihi, populo tu: rectius hoc et
Splendidius multo eſt: Equus ut me portet, alat rex,
Officium facio: tu poſcis vilia rerum,
Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color et ſtatus et res,

Tentantem majora, ſere præſentibus æquum:
Contra, quem duplici panno Patientia velat,
Mirabor, vitæ via ſi converſa decebit.
Alter purpureum non exſpectabit amictum;
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet;
Perſonamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus et angue.
Vitabit chlamydem; morietur frigore, ſi non
Retuleris pannum. Refer, et ſine vivat ineptus.
Res gerere, et captos oſtendere civibus hoſtes,
Attingit ſolium Jovis, et cœleſtia tentat:
Principibus placuiſſe viris non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non ſuccederet: Eſto:
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? Atqui
Hic eſt, aut nuſquam, quod quærimus. Hic onus horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus:
Hic ſubit, ac perfert. Aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuo de paupertate tacentes
Plus poſcente ferent. Diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. Atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis nec paſcere firmus,
Qui dicit; clamat: Victum date. Succinit alter:
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.

Brundiſium

Digitized by Google

Brundiſium comes aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur ſalebras et acerbum frigus et imbres,
Aut ciſtam effractam et ſubducta viatica plorat;
Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam,
Sæpe periſcelidem raptam ſibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacryma; per ſanctum juratus dicat Oſirim,
Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum.
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIUM.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem præbere, profeſſus amicum.
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurræ diſtabit amicus.
Eſt huic diverſum vitio vitium prope majus,
Aſperitas agreſtis et inconcinna graviſque:
Quæ ſe commendat tonſa cute, dentibus atris;
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, et utrinque reductum.
Alter in obſequium plus æquo pronus, et imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit;

Ut

Digitized by Google

Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro
Reddere, vel partes mimum tractare ſecundas.
Alter rixatur de lana ſæpe caprina
Propugnat, nugis armatus: Scilicet, ut non
Sit mihi prima fides; et, vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium ætas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat an Docilis plus;
Brundiſium Minuci melius via ducat, an Appi.
Quem damnoſa Venus, quem præceps alea nudat,
Gloria quem ſupra vires et veſtit et ungit,
Quem tenet argenti ſitis importuna fameſque,
Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
Sæpe decem vitiis inſtructior, odit et horret:
Aut ſi non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quam ſe ſapere et virtutibus eſſe priorem
Vult; et ait prope vera: Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res eſt:
Arcta decet ſanum comitem toga: deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Veſtimenta dabat pretioſa: beatus enim jam
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia et ſpes;
Dormiet in lucem; ſcorto poſtponet honeſtum
Officium; nummos alienos paſcet; ad imum
Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis illius unquam;
Commiſſumque teges, et vino tortus et ira.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes;
Nec, cum venari volet ille, poemata panges.

Gratia

Digitized by Google

Gratia ſic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi diſſiluit; donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. Fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion. Tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta caneſque;
Surge, et inhumanæ ſenium depone Camenæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus emta:
Romanis ſolenne viris opus, utile famæ,
Vitæque et membris; præſertim cum valeas, et
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. Adde, virilia quod ſpecioſius arma
Non eſt qui tractet. Scis quo clamore coronæ
Prœlia ſuſtineas campeſtria: denique ſævam
Militiam puer et Cantabrica bella tuliſti
Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit
Nunc; et, ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, et inexcuſabilis abſis;
Quamvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna,
Te duce, per pueros hoſtili more refertur:
Adverſarius eſt frater; lacus Adria: donec
Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protenus ut moneam (ſi quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, et cui dicas, ſæpe videto.

Percontatorem

Digitized by Google

Percontatorem fugito: nam garrulus idem eſt;
Nec retinent patulæ commiſſa fideliter aures;
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici;
Ne dominus, pueri pulchri, caræve puellæ
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aſpice; ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus: Ergo,
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri.
Ut penitus notum ſi tentent crimina, ſerves
Tuteriſque tuo fidenter præſidio: qui
Dente Theonino cum circumroditer, ecquid
Ad te poſt paulo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age; ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remiſſi:
Potores liquidi media de luce Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme ſupercilio nubem. Plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, et percontabere doctos,

Qua

Digitized by Google

Qua ratione queas traducere leniter ævum;
Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium ſpes:
Virtutem doctrina paret, Naturane donet:
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum:
Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter et fallentis ſemita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus;
Quid ſentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc eſt; etiam minus: et mihi vivam
Quod ſupereſt ævi, ſi quid ſupereſſe volunt Di:
Sit bona librorum et proviſæ frugis in annum
Copia: neu fluitem dubiæ ſpe pendulus horæ.
Sed ſatis eſt orare Jovem quæ ponit et aufert:
Det vitam, det opes: æquum mi animum ipſe parabo.

EPISTOLA XIX.

AD MÆCENATEM.

PRISCO ſi credis, Mæcenas docte, Cratino;
Nulla placere diu nec vivere carmina poſſunt,
Quæ ſcribuntur aquæ potoribus. Ut male ſanos
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſque poetas;
Vina fere dulces oluerunt mane Camenæ.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma

Proſiluit dicenda. Forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis: adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixi; non ceſſavere poetæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? ſi quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguæque togæ ſimulet textore Catonem;
Virtutemne repræſentet moreſque Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua;
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus; ut mihi ſæpe
Bilem, ſæpe jocum veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps:
Non aliena meo preſſi pede. Qui ſibi fidit,
Dux regit examen. Parios ego primus iambos
Oſtendi Latio; numeros animoſque ſecutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem;
Temperat Archilochi Muſam pede maſcula Sappho:
Temperat Alcæus: ſed rebus et ordine diſpar,
Nec ſocerum quærit, quem verſibus oblinat atris,
Nec ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen. Juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector

Laudet

Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum, et tritæ munere veſtis:
Non ego, nobilium ſcriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor.
Hinc illæ lacrymæ. Spiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus iſta
Servas: fidis enim manare poetica mella
Te ſolum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
Formido; et, luctantis acuto ne ſecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo, et deludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram:
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

VERTUMNUM Janumque, liber, ſpectare videris:
Scilicet ut proſtes Soſiorum pumice mundus.
Odiſti claves, et grata ſigilla pudico;
Paucis oſtendi gemis, et communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge quo deſcendere geſtis:
Non erit emiſſo reditus tibi. Quid miſer egi?
Quid volui? dices; ubi quid te læſerit, et ſcis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod ſi non odio peccantis deſipit augur;

Digitized by Google

Carus eris Romæ, donec te deſeret ætas.
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Cœperis; aut tineas paſces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes protruſit aſellum
Iratus. Quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cum tibi ſol tepidus plures admoverit aures;
Me libertino natum patre, et in tenui re
Majores pennas nido extendiſſe loqueris;
Ut quantum generi demas, virtutibus addas:
Me primis Urbis belli placuiſſe domique;
Corporis exigui, præcanum, ſolibus aptum;
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percontabitur ævum;
Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

QUINTI

QUINTI
HORATII FLACCI
EPISTOLARUM
LIBER II.
EPISTOLA I.
AD AUGUSTUM.

CUM tot ſuſtineas et tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.
Romulus, et Liber pater, et cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros aſſignant, oppida condunt;
Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit Hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari.
Urit enim fulgore ſuo, qui prægravat artes
Infra ſe poſitas: extinctus amabitur idem.
Præſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per numen ponimus aras,

Nil

Digitized by Google

Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hoc populus ſapiens et juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cætera nequaquam ſimili ratione modoque
Æſtimat; et, niſi quæ terris ſemota ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit et odit:
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri ſanxerunt; Fœdera regum
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis;
Pontificum libros, annoſa volumina Vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas.
Si, quia Graiorum ſunt antiquiſſima quæque
Scripta vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina; non eſt quod multa loquamur:
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri:
Venimus ad ſummum fortunæ: pingimus, atque
Pſallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poemata reddit;
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vetereſque referri debet, an inter
Viles atque novos? Excludat jurgia finis.
Eſt vetus atque probus centum qui perficit annos.
Quid? qui deperiit minor uno menſe vel anno,
Inter quos referendus erit? vetereſne poetas,
An quos et præſens et poſtera reſpuat ætas?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte,
Qui vel menſe brevi vel toto eſt junior anno.

Utor

Utor permiſſo, caudæque pilos ut equinæ
Paulatim vello; et demo unum, demo et item unum;
Dum cadat eluſus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad faſtos, et virtutem æſtimat annis,
Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacravit.
Ennius et ſapiens, et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur
Quo promiſſa cadant, et ſomnia Pythagorea.
Nævius in manibus non eſt; at mentibus hæret
Pene recens. Adeo ſanctum eſt vetus omne poema.
Ambigitur quoties, uter utro ſit prior; aufert
Pacuvius docti famam ſenis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga conveniſſe Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediſcit, et hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas
Ad noſtrum tempus Livi ſcriptoris ab ævo.
Interdum vulgus rectum videt: eſt ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat:
Si quædam nimis antique, ſi pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa fatetur;
Et ſapit, et mecum facit, et Jove judicat æquo.
Non equidem inſector, delendaque carmina Lævi
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi parvo
Orbilium dictare; ſed emendata videri
Pulchraque, et exactis minimum diſtantia, miror:

Inter

Digitized by Google

Inter quæ verbum emicuit ſi forte decorum,
Si verſus paulo concinnior unus et alter;
Injuſte totum ducit venditque poema.
Indignor quidquam reprehendi, non quia craſſe
Compoſitum, illepideve putetur, ſed quia nuper:
Nec veniam antiquis, ſed honorem et præmia poſci.
Recte necne crocum floreſque perambulet Attæ
Fabula, ſi dubitem; clament periiſſe pudorem
Cuncti pene Patres: ea cum reprehendere coner,
Quæ gravis Æſopus, quæ doctus Roſcius egit.
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri;
Ingeniis non ille favet plauditque ſepultis,
Noſtra ſed impugnat, nos noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Græcis novitas inviſa fuiſſet,
Quam nobis; quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit, et in vitium fortuna labier æqua;
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum:
Marmoris, aut eboris fabros, aut æris amavit:
Suſpendit picta vultum mentemque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragœdis.
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.

Quid

Digitized by Google

Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventique ſecundi.
Romæ dulce diu fuit et ſolenne, recluſa
Mane domo vigilare, clienti promere jura;
Cautos nominibus certis expendere nummos;
Majores audire, minori dicere, per quæ
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi ſtudio: puerique patreſque ſeveri
Fronde comas vincti cœnant, et carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior; et, prius orto
Sole vigil, calamum et chartas et ſcrinia poſco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non audet, niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
Scribimus indocti doctique poemata paſſim.
Hic error tamen et levis hæc inſania quantas
Virtutes habeat, ſic collige: Vatis avarus
Non temere eſt animus: verſus amat, hoc ſtudet unum:
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia ridet:
Non fraudem ſocio, puerove incogitat ullam
Pupillo: vivit ſiliquis, et pane ſecundo:
Militiæ quanquam piger et malus, utilis urbi;
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari:
Os tenerum pueri balbumque poeta figurat:
Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,

Aſperitatis et invidiæ corrector et iræ:
Recte facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur et ægrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti
Diſceret unde preces, vatem ni Muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, et præſentia numina ſentit;
Cœleſtes implorat aquas docta prece blandus;
Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine Di ſuperi placantur, carmine Manes.
Agricolæ priſci, fortes, parvoque beati,
Condita poſt frumenta, levantes tempore feſto
Corpus et ipſum animum ſpe finis dura ferentem,
Cum ſociis operum pueris et conjuge fida,
Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,
Floribus et vino Genium memorem brevis ævi.
Feſcennina per hunc invecta licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit;
Libertaſque recurrentes accepta per annos
Luſit amabiliter: donec jam ſævus apertam
In rabiem cœpit verti jocus, et per honeſtas
Ire domos impune minax. Doluere cruento
Dente laceſſiti: fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi: quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Deſcribi. Vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Græcia capta ferum victorem cepit, et artes

Intulit

Digitized by Google

Intulit agreſti Latio. Sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiæ pepulere: ſed in longum tamen ævum
Manſerunt, hodieque manent veſtigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et poſt Punica bella quietus quærere cœpit,
Quid Sophocles et Theſpis et Æſchylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem ſi digne vertere poſſet;
Et placuit ſibi, natura ſublimis, et acer:
Nam ſpirat tragicum ſatis, et feliciter audet;
Sed turpem putat inſcite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet Comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. Aſpice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti, lenonis ut inſidioſi:
Quantus ſit Doſſennus edacibus in paraſitis;
Quam non aſtricto percurrat pulpita ſocco.
Geſtit enim nummum in loculos demittere; poſt hoc
Securus, cadat an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo Gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat.
Sic leve, ſic parvum eſt, animum quod laudis avarum
Subruit ac reficit. Valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poetam;
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, ſtolidique, et depugnare parati

Si diſcordet eques, media inter carmina poſcunt
Aut urſum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
Quattuor aut plures aulæa premuntur in horas;
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Ut ſibi præbentem mimo ſpectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo. Nam quæ pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum.
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, et artes,
Divitiæque peregrinæ: quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcena, concurrit dextera lævæ:
Dixit adhuc aliquid? Nil ſane. Quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne:
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta; meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus implet,

Ut

Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtidia ferre ſuperbi,
Curam impende brevem: ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris; et vatibus addere calcar,
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſæpe poetæ,
(Ut vineta egomet cædam mea) cum tibi librum
Solicito damus, aut feſſo: cum lædimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non apparere labores
Noſtros, et tenui deducta poemata filo:
Cum ſperamus eo rem venturam, ut, ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere, commodus ultro
Arceſſas, et egere vetes, et ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operæ pretium cognoſcere, quales
Æditnos habeat belli ſpectata domique
Virtus, indigno non committenda poetæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui verſibus et male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit; Ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra

Fortis

Fortis Alexandri vultum ſimulantia. Quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus illud
Ad libros et ad hæc Muſarum dona vocares;
Bœotum in craſſo jurares aere natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Virgilius Variuſque poetæ:
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent. Nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere geſtas,
Terrarumque ſitus et flumina dicere, et arces
Montibus impoſitas, et barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque cuſtodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te principe, Romam; [vum
Si, quantum cuperem, poſſem quoque. Sed neque par-
Carmen majeſtas recipit tua; nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem ſtulte, quem diligit, urget;
Præcipue cum ſe numeris commendat et arte.
Diſcit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec prave factis decorari verſibus opto;
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum ſcriptore meo capſa porrectus aperta,

Deſerar,

Digitized by Google

Deferar in vicum vendentem thus et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

EPISTOLA II.

AD JULIUM FLORUM.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni;
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis, et tecum ſic agat: Hic et
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles;
Literulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce, bibenti.
Multa fidem promiſſa levant, ubi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla: meo ſum pauper in ære.
Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
Quivis ferret idem. Semel hic ceſſavit; et (ut fit)
In ſcalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta nihil te ſi fuga lædit.
Ille ferat pretium, pœnæ ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt lex:
Inſequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum; ne mea ſævus
Jurgares

Digitized by Google

Jurgares ad te quod epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? Quereris ſuper hoc etiam, quod
Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat: poſt hoc vehemens lupus, et ſibi et hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præſidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis,
Accipit et bis dena ſuper ſeſtertia nummum.
Forte ſub hoc tempus caſtellum evertere prætor
Neſcio quod cupiens, hortari cœpit eundem
Verbis, quæ timido quoque poſſent addere mentem:
I, bone, quo virtus tua te vocat: i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum præmia——quid ſtas?
Poſt hæc ille catus, quantumvis ruſticus: Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romæ nutriri mihi contigit, atque doceri
Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere rectum,
Atque inter ſilvas Academi quærere verum.
Dura ſed emovere loco me tempora grato;
Civiliſque rudem belli tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primum me dimiſere Philippi,

Deciſis

Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax
Ut verſus facerem: ſed, quod non deſit, habentem
Quæ poterunt unquam ſatis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus?
Singula de nobis anni prædantur euntes;
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poemata. Quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque.
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis;
Ille Bioneis ſermonibus, et ſale nigro.
Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.
Quid dem? quid non dem? Renuis quod tu, jubet alter:
Quod petis, id ſane eſt inviſum acidumque duobus.
Præter cætera, me Romæne poemata cenſes
Scribere poſſe, inter tot curas totque labores?
Hic ſponſum vocat; hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini;
Hic extremo in Aventino; viſendus uterque:
Intervalla vides humane commoda. Verum
Puræ ſunt plateæ, nihil ut meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis geruliſque redemtor:
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris:
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
I nunc, et verſus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,

Digitized by Google

Rite cliens Bacchi ſomno gaudentis et umbra.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et cunctata ſequi veſtigia vatum?
Ingenium, ſibi qui vacuas deſumſit Athenas,
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, inſenuitque
Libris et curis, ſtatua taciturnius exit
Plerumque, et riſu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, et tempeſtatibus Urbis,
Verba lyræ motura ſonum connectere digner?
Frater erat Romæ conſulti rhetor; ut alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi, foret huic ut Mucius ille.
Qui minus argutos vexat furor iſte poetas?
Carmina compono, hic elegos; mirabile viſu,
Cælatumque novem Muſis opus. Aſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
ſpectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam (ſi forte vacas) ſequere, et procul audi
Quid ferat, et quare ſibi nectat uterque coronam.
Cædimur, et totidem plagis conſumimus hoſtem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? Si plus adpoſcere viſus;
Fit Mimnermus, et optivo cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo; et ſupplex populi ſuffragia capto:
Idem, finitis ſtudiis, et mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.

Ridentur

Digitized by Google

Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes, et ſe venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant; quidquid ſcripſere, beati.
At qui legitimum cupiet feciſſe poema,
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:
Audebit, quæcunque parum ſplendoris habebunt,
Et ſine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco; quamvis invita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtæ.
Obſcurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quæ priſcis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit et deſerta vetuſtas.
Adſciſcet nova, quæ genitor produxerit uſus:
Vehemens, et liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
Luxuriantia compeſcet: nimis aſpera ſano
Levabit cultu: virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit, et torquebitur; ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.
Prætulerim ſcriptor delirus inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam ſapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus ſeſſor plauſorque theatro:
Cætera qui vitæ ſervaret munia recto
More; bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,

 Et

Et ſigno læſo non inſanire lagenæ;
Poſſet qui rupem, et puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curiſque refectus
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe: Pol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait; cui ſic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum;
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numeroſque modoſque ediſcere vitæ.
Quo circa mecum loquor hæc, tacituſque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphæ;
Narrares medicis: quod quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtrata radice vel herba
Non fieret levius; fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. Audieras, cui
Rem Di donarint, illi decedere pravam
Stultitiam; et cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus iſdem?
At ſi divitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus te; nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatur et ære;
Quædam (ſi credis conſultis) mancipat uſus;
Qui te paſcit ager, tuus eſt; et villicus Orbi,
Cum ſegetes occat tibi mox frumenta daturas,

Digitized by Google

Te dominum ſentit. Das nummos; accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo iſto
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emtor Aricini quondam Veientis et arvi
Emtum cœnat olus, quamvis aliter putat; emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refigit jurgia: tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte ſuprema
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur uſus, et hæres
Hæredem alterius, velut unda ſupervenit undam;
Quid vici proſunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani? ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſtes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; eſt qui non curat habere.
Cur alter fratrum ceſſare, et ludere, et ungi
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter,
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu
Silveſtrem flammis et ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum,
Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.

Utar,

Digitized by Google

Utar, et ex modico, quantum res poſcet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet hæres,
Quod non plura datis invenerit. Et tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex hilariſque nepoti
Diſcrepet; et quantum diſcordet parcus avaro.
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumtum
Invitus facias, nec plura parare labores;
Ac potius, puer ut feſtis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda procul procul abſit: ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone ſecundo;
Non tamen adverſis ætatem ducimus Auſtris:
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis uſque priores.
Non es avarus: abi. Quid? cætera jam ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Theſſala rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior et melior ſis accedente ſenecta?
Quid te exemta levat ſpinis de pluribus una?
Vivere ſi recte neſcis, decede peritis:
Luſiſti ſatis, ediſti ſatis, atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt; ne potum largius æquo
Rideat et pulſet laſciva decentius ætas.

QUINTI

QUINTI
HORATII FLACCI
ARS POETICA.

EPISTOLA AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit, et varias inducere plumas
Undique collatis membris; ut turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne;
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?
Credite, Piſones, iſti tabulæ fore librum
Perſimilem, cujus, velut ægri ſomnia, vanæ
Fingentur ſpecies; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.
Scimus, et hanc veniam petimuſque damuſque viciſſim:
Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque et magna profeſſis
Purpureus, late qui ſplendeat, unus et alter
Aſſuitur pannus; cum lucus et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortaſſe cupreſſum

Scis

Digitized by Google

Scis ſimulare: quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Navibus, ære dato qui pingitur? Amphora cœpit
Inſtitui: currente rota, cur urceus exit?
Denique ſit quidvis ſimplex duntaxat et unum.
Maxima pars vatum, Pater et Juvenes patre digni,
Decipimur ſpecie recti. Brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio: ſectantem lenia nervi
Deficiunt animique: profeſſus grandia turget:
Serpit humi tutus nimium timiduſque procellæ:
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum ſilvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.
Æmilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur ære capillos;
Infelix operis ſumma, quia ponere totum
Neſciet, Hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quam pravo vivere naſo,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, æquam
Viribus; et verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri. Cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit et venus, aut ego fallor;
Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;
Pleraque differat, et præſens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautuſque ferendis,
Dixeris egregie, notum ſi callida verbum

Reddiderit

Reddiderit junctura novum. Si forte neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum;
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget: dabiturque licentia ſumta pudenter.
Et nova factaque nuper habebunt verba fidem; ſi
Græco fonte cadent, parce detorta. Quid autem?
Cæcilio Plautoque dabit Romanus ademtum
Virgilio Varioque? Ego cur, acquirere pauca
Si poſſum, invideor? cum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit. Licuit, ſemperque licebit
Signatum præſente nota procudere nomen.
Ut ſilvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque; ſive receptus
Terra Neptunus claſſes Aquilonibus arcet,
Regis opus; ſterilisve diu palus, aptaque remis
Vicinas urbes alit, et grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt;
Nedum ſermonum ſtet honos, et gratia vivax.
Multa renaſcentur, quæ jam cecidere; cadentque,
Quæ nunc ſunt in honore vocabula; ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, et jus, et norma loquendi.
Res geſtæ regumque ducumque, et triſtia bella
Quo ſcribi poſſent numero, monſtravit Homerus.
Verſibus impariter junctis querimonia primum,

Digitized by Google

Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant, et adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit iambo.
Hunc ſocci cepere pedem grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, et populares
Vincentem ſtrepitus, et natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus Divos, pueroſque Deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina referre.
Deſcriptas ſervare vices, operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo ignoroque, poeta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari cœna Thyeſtæ.
Singula quæque locum teneant ſortita decentem.
Interdum tamen et vocem comœdia tollit,
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus et Peleus; cum pauper et exſul uterque
Projicit ampullas et ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt pulchra eſſe poemata: dulcia ſunto,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi: tunc tua me infortunia lædent.

Telephe,

Digitized by Google

Telephe, vel Peleu, male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. Triſtia mœſtum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
Ludentem, laſciva; ſeverum, ſeria dictu.
Format enim Natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit:
Poſt effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, Divuſne loquatur, an heros;
Maturuſne ſenex, an adhuc florente juventa
Fervidus; et matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Aſſyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge,
Scriptor. Honoratum ſi forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io, vaga, triſtis Oreſtes.
Si quid inexpertum ſcenæ committis, et audes
Perſonam formare novam; ſervetur ad imum
Qualis ab incepto proceſſerit, et ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam ſi proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, ſi

Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec deſilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec ſic incipies, ut ſcriptor cyclicus olim:
‘ Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.’
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturiunt montes: naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte!
‘ Dic mihi, Muſa, virum, captæ poſt tempora Trojæ,
‘ Qui mores hominum multorum vidit et urbes.’
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdin.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:
Semper ad eventum feſtinat; et in medias res,
Non ſecus ac notas, auditorem rapit: et quæ
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit:
Atque ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu, quid ego et populus mecum deſideret, audi.
Si plauſoris eges aulæa manentis, et uſque
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat;
Ætatis cujuſque notandi ſunt tibi mores,
Mobilibuſque decor, maturis dandus et annis.
Reddere qui voces jam ſcit puer, et pede certo
Signat humum; geſtit paribus colludere, et iram
Colligit

Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas
Imberbis juvenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibuſque, et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Utilium tardus proviſor, prodigus æris,
Sublimis, cupiduſque, et amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, ætas animuſque, virilis
Quærit opes et amicitias, inſervit honori;
Commiſiſſe cavet quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circum veniunt incommoda; vel quod
Quærit, et inventis miſer abſtinet, ac timet uti;
Vel quod res omnes timide gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, aviduſque futuri;
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, caſtigator cenſorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum,
Multa recedentes adimunt: ne forte ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur:
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, et quæ
Ipſe ſibi tradit ſpectator. Non tamen intus
Digna geri promes in ſcenam: multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præſens:
Ne pueros coram populo Medea trucidet;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.

Quodcunque

Digitized by Google

Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quæ poſci vult, et ſpectata reponi.
Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat, et hæreat apte.
Ille bonis faveatque et conſilietur amice;
Et regat iratos, et amet pacare tumentes:
Ille dapes laudet menſæ brevis; ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, et apertis otia portis:
Ille tegat commiſſa; Deoſque precetur et oret,
Ut redeat miſeris, abeat Fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta tubæque
Æmula; ſed tenuis ſimplexque foramine pauco
Aſpirare et adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu:
Quo ſane populus numerabilis, ut pote parvus,
Et frugi caſtuſque verecunduſque coibat.
Poſtquam cœpit agros extendere victor, et urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impune diebus;
Acceſſit numeriſque modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet liberque laborum
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcæ motumque et luxuriem addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem:

Digitized by Google

Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia præceps:
Utiliumque ſagax rerum, et divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſtes Satyros nudavit, et aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, et potus, et exlex.
Verum ita riſores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere ſeria ludo;
Ne quicunque Deus, quicunque adhibebitur heros
Regali conſpectus in auro nuper et oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna tragœdia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina ſolum
Verbaque, Piſones, Satyrorum ſcriptor amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit, Davuſne loquatur et audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum;
An cuſtos famuluſque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar: ut ſibi quivis
Speret idem; ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem: tantum ſeries juncturaque pollet:
Tantum de medio ſumtis accedit honoris.

Silvis

Digitized by Google

Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac pene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam,
Aut immunda crepent ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, et pater, et res:
Nec, ſi quid fricti ciceris probat et nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi ſubjecta vocatur iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris accreſcere juſſit
Nomen iambeis, cum ſenos redderet ictus
Primus ad extremum ſimilis ſibi: non ita pridem,
Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens; non ut de ſede ſecunda
Cederet, aut quarta ſocialiter. Hic et in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni.
In ſcenam miſſus magno cum pondere verſus,
Aut operæ celeris nimium curaque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poemata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poetis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omnes
Viſuros peccata putem mea; tutus et intra
Spem veniæ cautus? Vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At veſtri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere ſales; nimium patienter utrumque

(Non

Digitized by Google

(Non dicam ſtulte) mirati: ſi modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto,
Legitimumque ſonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicæ genus inveniſſe Camenæ
Dicitur, et plauſtris vexiſſe poemata Theſpis
Qui canerent agerentque, peruncti fæcibus ora.
Poſt hunc perſonæ pallæque repertor honeſtæ
Æſchylus et modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comœdia, non ſine multa
Laude: ſed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi: lex eſt accepta; chorusque
Turpiter obticuit, ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poetæ;
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, et celebrare domeſtica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clariſve potentius armis,
Quam lingua, Latium; ſi non offenderet unum-
quemque poetarum limæ labor et mora. Vos, O
Pompilius ſanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies et multa litura coercuit, atque
Præfectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſera quia fortunatius arte
Credit, et excludit ſanos Helicone poetas
Democritus; bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poetæ,

Si tribus Anticyris caput inſanabile nunquam
Tonſori Licino commiſerit. O ego lævus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poemata. Verum
Nil tanti eſt. Ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.
Munus et officium, nil ſcribens ipſe, docebo;
Unde parentur opes; quid alat formetque poetam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte ſapere eſt et principium et fons.
Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere chartæ:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit patriæ quid debeat, et quid amicis;
Quo ſit amore parens, quo frater amandus et hoſpes;
Quod ſit conſcripti, quod judicis officium; quæ
Partes in bellum miſſi ducis; ille profecto
Reddere perſonæ ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis, morataque recte
Fabula, nullius veneris, ſine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem, nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt

Uncia,

Digitized by Google

Uncia, quid ſuperet. Poterat dixiſſe, Triens? Eu!
Rem poteris ſervare tuam. Redit uncia: quid ſit?
Semis. An, hæc animos ærugo et cura peculi
Cum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, et levi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poetæ;
Aut ſimul et jucunda et idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, eſto brevis: ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſa ſint proxima veris;
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi;
Neu pranſæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi prætereunt auſtera poemata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret æra liber Soſiis; hic et mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus: [mens;
Nam neque chorda ſonum reddit quem vult manus et
Poſcentique gravem perſæpe remittit acutum:
Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius uſque,
Quamvis eſt monitus, venia caret; ut citharœdus

Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem:
Sic mihi qui multum ceſſat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terve bonum cum riſu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere longo fas eſt obrepere ſomnum.
Ut pictura, poeſis: erit quæ, ſi propius ſtes,
Te capiat magis; et quædam, ſi longius abſtes.
Hæc amat obſcurum; volet hæc ſub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen:
Hæc placuit ſemel; hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te ſapis; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi: conſultus juris, et actor
Cauſarum mediocris abeſt virtute diſerti
Meſſalæ, nec ſcit quantum Caſcellius Aulus;
Sed tamen in pretio eſt: mediocribus eſſe poetis
Non homines, non Di, non conceſſere columnæ.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum unguentum, et Sardo cum melle papaver
Offendunt; poterat duci quia cœna ſine iſtis:
Sic animis natum inventumque poema juvandis,
Si paulum ſummo deceſſit, vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis;
Indoctuſque pilæ, diſcive, trochive, quieſcit;
Ne ſpiſſæ riſum tollant impune coronæ:
Qui neſcit verſus, tamen audet fingere. Quid ni?
Liber et ingenuus, præſertim cenſus equeſtrem
Summam

Digitized by Google

Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices facieſve Minerva:
Id tibi judicium eſt, ea mens. Si quid tamen olim
Scripſeris, in Meti deſcendat judicis aures,
Et patris, et noſtras; nonumque prematur in annum,
Membranis intus poſitis. Delere licebit
Quod non edideris: neſcit vox miſſa reverti.
Silveſtres homines ſacer interpreſque Deorum
Cædibus et victu fœdo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres rabidoſque leones.
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,
Saxa movere ſono teſtudinis, et prece blanda
Ducere quo vellet. Fuit hæc ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis;
Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
Oppida moliri; leges incidere ligno.
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Poſt hos inſignis Homerus
Tyrtæuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. Dictæ per carmina ſortes,
Et vitæ monſtrata via eſt; et gratia regum
Pieriis tentata modis; luduſque repertus,
Et longorum operum finis; ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyræ ſolers, et cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæſitum eſt. Ego nec ſtudium ſine divite vena,
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, et conjurat amice.

Qui

Digitized by Google

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; ſudavit et alſit;
Abſtinuit Venere et Baccho. Qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.
Nec ſatis eſt dixiſſe: Ego mira poemata pango:
Occupet extremum ſcabies: mihi turpe relinqui eſt,
Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.
Ut præco, ad merces turbam qui cogit emendas;
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poeta
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Si vero eſt, unctum qui recte ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus implicitum; mirabor, ſi ſciet inter-
noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris, ſeu quid donare voles cui;
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ: clamabit enim: Pulchre, bene, recte!
Palleſcet; ſuper his etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem; ſaliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborant,
An ſit amicitia dignus. Si carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quintilio ſi quid recitares: Corrige, ſodes,
Hoc aiebat, et hoc. Melius te poſſe negares,

Digitized by Google

Bis terque expertum fruſtra; delere jubebat,
Et male formatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles;
Nullum ultra verbum, aut operam inſumebat inanem,
Quin ſine rivali teque et tua ſolus amares.
Vir bonus et prudens verſus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Tranſverſo calamo ſignum; ambitioſa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Ariſtarchus: nec dicet: Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hæ nugæ feria ducent
In mala deriſum ſemel, exceptumque ſiniſtre.
Ut mala quem ſcabies aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
Veſanum tetigiſſe timent fugiuntque poetam,
Qui ſapiunt: agitant pueri, incautique ſequuntur.
Hic, dum ſublimes verſus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
Clamet, io cives; non ſit qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, et demittere funem;
Qui ſcis, an prudens huc ſe dejecerit, atque
Servari nolit? dicam: Siculique poetæ
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Inſiluit. Sit jus, liceatque perire poetis.
Invitum qui ſervat, idem facit occidenti.

Nec

Digitized by Google

Nec ſemel hoc fecit; neque, ſi retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famoſæ mortis amorem.
Nec ſatis apparet, cur verſus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus: certe ſurit, ac velut urſus
Objectos caveæ valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

MAG 20.13670

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google